

„... nu trebuie să ne îndoim că și cuvintele, la fel cu imaginația, pot fi cauză de multe și mari erori, dacă nu ne păzim bine de ele”
Spinoza

Editori:

Consiliul Județean
Ialomița
și
Asociația Culturală
HELIS

HELIS

REVISTĂ DE CULTURĂ • ANUL I, nr.5, septembrie 2003. Apare lunar la SLOBOZIA •

PREA CUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT ARSENIE PAPACIOC, CEL MAI DE SEAMĂ DUHOVNIC AL ȚĂRII, APARTINE IALOMIȚEI

Un grup de reporteri ai revistei HELIS au obținut un interviu de o profundă confidențialitate și plin de căldură duhovnicească din partea Prea Cuviosului Părinte Arsenie.

Patriarh de vârstă și de spirit, cel mai de seamă duhovnic în viață al Bisericii Ortodoxe Române, a intrat în al nouăzecelea an de viață.

La inițiativa profesorului Fotache Marcel, un grup de reporteri ai revistei HELIS s-a deplasat la Schitul Sf. Maria din Techirghiol pentru a-i lua un interviu.

R. Prea cuvioase Părinte Arhmandrit, de curând, mai precis la 15 august anul acesta ați intrat în al nouăzecelea an de viață. Cu acest prilej vă urăm din inimă „La mulți ani!”

Am dori să vă referiți la viața Sfinției Voastre, la faptul că aparțineți și Ialomiței.

Pr. Arsenie: Că sunt ialomițean, atâta pot să spun, scot buletinul și-l arăt.

Dar nu aceasta este important, și nici nu pot să iau viața de la cap, vorba lui Eminescu:

„Și când propria ta viață singur n-o știi pe de rost, O să-și bată alții capul s-o pătrunză cum a fost?”

Am o viață destul de „pușcăriață”, am 14 ani de închisoare, am trăit prin pustii.

Important este, cel mai important, că am plecat la mănăstire dintr-o nebunie pentru Hristos.

Mănăstirea nu este comparabilă cu viața cât de bună din lume, aici e cu totul altceva, este o intrare în cer, este un cin înțereșc și l-ai ales.

Față de voturile călugărești cel mai important este acesta: tăierea vocii, nu mai ai voința liberă, ceea ce înseamnă lupta cu Dumnezeu, și trebuie să-L birui.

Aceasta este paradoxul în toată treaba, învingerea firii tale lăsată de El, Dumnezeu ne-a creat după chipul și asemănarea Lui, dar cu voința liberă.

Am fost un copil care am fost mai religios așa în familie, față de frați. Aș vrea niște întrebări mai consistente, nu viața, viața e lungă și atât de scurtă, atât de puțin timp pe care dacă-l trăiești bine, câștigi veșnicia.

R. Despre părinții Sfinției Voastre, despre locurile copilăriei v-am ruga să vorbiți.

Pr. Arsenie: Tata era macedonean și mama, după o socoteală a mea, fără să verific lucrurile, era ardeleană, erau (neamul ei) dintr-o comună (Crunți) refugiați ei de-acolo din Transilvania, din Drăgușii Făgărașului, de altfel li se spunea Mușat, dar alde Drăguși, cu mulți ani înainte.

(continuare în pag. 12-13)

În cheful din Caana Galileii, Anticipând un viitor divin, Nuntașii-au brevetat gaura cheii Și apa s-a falsificat în vin. De-atunci incoace toate merg spre bine, Și contrafaceri, și-abjurări de zor, Imperii se reneacă de rușine Și se preschimbă în pământ de flori. Chiar Dumnezeu, sâtul de veșnicie, Rupându-și din mândrie și din preț, Se crede doctor în filologie Cu două-apocaliptice mustăți, El, dintre chiriași cel mai fericit Și-onest în cimitirul Sfântului Nietzsche.

Șerban CODRIN

Alexandra DAVID

Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Slobozia

Manipularea mentalităților în perioada comunismului pe teritoriul României

Motto:

“Dar ce blând lucru este să mergi așa, călăuzit, prin necunoscut! E ca într-un rit de inițiere sau ca într-un vis...”

C.Noica - “Rugați-vă pentru fratele Alexandru” Sistemul comunist s-a prăbușit ca un joc de cărți: a fost suficientă inițial înlăturarea câtorva cărți pentru ca întreaga arhitectură să se prăbușească. Cauzele care au provocat această criză în sistemul comunist mai sunt încă supuse analizei, dar adevărata problemă constă de fapt în existența propriu-zisă a comunismului, care a încercat materializarea utopiei, supraviețuind de-a lungul atâtor generații, reușind să-și atragă de partea sa adepți și extinzându-se pe un teritoriu atât de vast. Toate acestea se datorează mitologiei comunismului, ideologiei promovate de acesta.

La idealuri noi, societate nouă; la societate nouă, om nou - era imposibilă popularea noii societăți de către oameni subjugăți vechilor mentalități capitaliste. Educația era foarte simplă, cel puțin din punct de vedere teoretic: refacerea economiei și a societății era simplă de realizat, de aceasta depindea eliminarea omului vechi, iar omul nou creat avea să mențină societatea nouă și să o perfecționeze. Ce lipsea din această educație? Timpul: așa cum se întâmplă cu orice ideal, nu se dispunea de atât de mult timp și de atâta răbdare pentru a se aștepta ca lucrurile să decurgă de la sine, atunci s-a hotărât ca dogma să impună ab inițio grabirea procesului de schimbare a mentalității.

România a fost una dintre țările care au respectat ad litteram modificările impuse de formarea acestui model ideal de societate, asemănându-se din acest punct de vedere cu Uniunea Sovietică și cu Bulgaria și diferențindu-se de țări care au manifestat mai puțin respect față de dogmă, precum Polonia și Ungaria - ele având dezvoltate deja un domeniu privat și, o dată cu acesta, mentalitățile corespunzătoare. În România, o dată cu proclamarea Republicii (30 decembrie 1947), s-au pus și bazele statului totalitar. Prima măsură a fost aceea a integrării României în blocul militar sovietic, prin parafarea, la 4 februarie 1948, a unui “Tratat bilateral de prietenie, cooperare și asistență mutuală” între România și URSS, care stipula în esență apărarea împotriva Germaniei sau a oricărui aliat al acesteia. A doua măsură pentru impunerea sistemului totalitar a fost aceea a consolidării partidului unic: aripa comunistă a PSD-

ului s-a contopit cu PCR-ul în congresul din februarie 1948, rezultând Partidul Muncitoresc Român. Acesta a fost primul pas spre formarea noii societăți.

S-a continuat printr-o campanie de verificări, în urma unei rezoluții a Comitetului Central din noiembrie 1948, deoarece accentul se punea acum pe caracterul de elită al partidului, fiind introduse criteriile mai stricte privind calitatea de membru de partid: nu era admis nici un membru al “fostelor clase exploatare”, cei care făceau cerere de intrare în partid trebuiau verificați și făceau obligatoriu stadiul de candidat. Categoriile de membri erau diverse: o primă categorie era constituită din muncitorii care nu făcuseră anterior parte din nici un partid și din tinerii legionari, cărora li se dăduseră funcții de răspundere în fabrici și în sindicate ca un rezultat al aderării. Această categorie includea și servitorii care fuseseră atrași de comunisti să intre în rândurile partidului ca instrumente utile de informare cu privire la activitățile stăpânilor - se observă deja dorința partidului de omnisciență. Există o categorie a membrilor partidului alcătuită din cei care se infiltraseră în aparatul birocratic, având sarcina de a înfăptui revoluția comunistă în toate sectoarele de activitate. De asemenea, se afla o categorie a celor care considerau calitatea de membru de partid o cheie pentru avansare și pentru privilegii sau ca o garanție că nu vor fi dezavantajați și chiar arestați, aceștia aparținându-i țărânilor care intraseră în gospodăriile colective de stat, studenții și profesorii din sistemul de învățământ după reforma inițiată pentru crearea noului stat totalitar. În urma acestor verificări, prioritatea o constituia învățământul ideologic, menit să le insufle membrilor partidului orgoliul că au fost acceptați ca membri ai păturii conducătoare; loialitatea față de partid, trufia de a face parte dintr-o elită în rândurile căreia nu putea pătrunde oricine a fost cultivată asiduu.

Omul nou cunoaște un singur cuvânt cheie: munca. “Om vechi” a fost ridicat de la stadiul de maimuță la cel de om cu ajutorul muncii, după cum considera Engels. Dar omul vechi muncea din obligație, pentru a-și satisface nevoile, în timp ce omul nou va munci din satisfacere, pentru binele tuturor și pentru al său. “Dintr-o activitate penibilă, munca devenea o necesitate morală și, chiar mai mult, o a doua natură. Comunistul este un muncitor, muncitorul prin excelență. El iubeste munca; munca este rațiunea

sa de a fi.” (Lucian Boia - “Mitologia științifică a comunismului”). În România, țară a comunismului real, este deja devenit celebru conceptul de “odihnă activă” prin care omul este capabil să se odihnească muncind chiar și în zilele de sârbătoare. Teoretic există o dorință de a munci mult a omului comunist, de aceea conducătorii s-au hotărât să-l ambiționeze prin crearea unei economii etatizate - diferită de cea capitalistă, care este lăsată să se dezvolte aleatoriu. Această economie are la bază Planul - este bine cunoscut planul cincinal - iar datoria comunistului bun este aceea de a depăși planul, de a reuși să facă dovada capacităților sale de bun comunist. Există chiar și o anecdotă pe această temă: “Tânărul student și tânăra studentă, când se plimbă împreună, discută despre indicatorii infailibilului plan cincinal...” (Henri Barbusse, “Russie”). Existau așa numitele birouri de normare care aveau rolul de a stabili procentul de normare în funcție de posibilitățile de muncă: se considera un grup de muncitori ca eșantion reprezentativ și se stabilea o medie de producție pe zi; în cazul în care norma este depășită, salariul este mărit corespunzător, în caz contrar se riscă penalizarea. Există și o a doua realitate, care nu este incredibilă având în vedere tipologia românului de rând: “Din toată secția numai un singur bărbat, de vreo patruzeci de ani, punea serios osul la bătaie, nedepărtându-se nici o clipă de strung. Toți ceilalți îl urau cumplit și, arătând spre el, duceau degetul la tâmplă cu un anume înțeles. Se hotărâseră să-i facă o măgărie: pe neobservate, să-i strice strungul sau să-i fure sculele. <<Ce, ți-ai pus în gând să devii fruntaș, vrei să spargi norma?>>, îi spuneau cu răutate. Se știa că, dacă cineva depășește norma, atunci în luna următoare ea era marită obligatoriu pentru toți și pentru aceeași sumă de bani trebuia să lucrezi de două ori mai mult.” (Paul Goma - “Gherla”). Se observă aceeași mentalitate în ceea ce privește munca, devenită idiosincrică pentru românul dintotdeauna - spiritul românesc nu era în așentimentul celui comunist.

În ceea ce privește munca a fost impusă o nouă pedagogie, descoperită în lagărul Dzerjinski: lagărul de muncă, menit să producă oameni noi în serie. Anton S. Makarenko (1888 - 1939) a organizat, începând din 1920, o colonie de tineri - delincvenți minori și copii abandonți - situată lângă Poltava, în Ucraina.

(continuare în pag. 18)

CALENDAR CULTURAL IALOMIȚEAN

Septembrie

ELIAS, Dan - poet

Pseudonimul lui Teodorescu Daniel, născut la 7 septembrie 1957 în comuna Fierbinți. Absolvent al Academiei de Studii Economice (ASE), București, 1984. Profesor la Maia și Fierbinți. Primar al comunei Fierbinți ales pe listele Partidului Național Liberal, 1992 - 1996. Colaborări la *Ialomita literar-artistică*. Debut literar în revista *Luceafărul*, 1983. Debut editorial: *Umbraria*, versuri, Editura Pandora, 1994. Alte apariții editoriale: *Erotica, poeme cu mult albastru*, aceeași editură, 1995; *Elixirul perfect la roșu*, fără editură, Slobozia, 2001.

OPREA, P. Ștefan - inginer, inventator

S-a născut la 7 septembrie 1929 în comuna Armășești. Absolvent al Institutului Politehnic, Facultatea de mecanică, Iași, 1953. Inginer mecanic la Institutul de cercetare și prelucrare a petrolului, Ploiești, 1953-1963. Consilier tehnic în probleme de prelucrare a petrolului, CAER, 1963-1967. Consilier în Ministerul construcțiilor de mașini, 1967-1971; inspector general de stat în Inspectoratul general de stat pentru controlul și gospodărirea eficientă a mijloacelor fixe din întreaga economie. Autor de invenții și brevete înscrise la *Institutul de urmărirea a invențiilor pe plan mondial*, Geneva, printre care *Instalația de tăiere hidraulică a cocsului rezultat din deșeurile petroliere în camerele de cocs; Realizarea de stâlpi chesonaj în instalația de prelucrare a petrolului*. A fost declarat cetățean de onoare al Indiei, distincție acordată de Parlament și Președintele Nehru.

BĂNULESCU, Ștefan - scriitor

S-a născut la 8 septembrie 1929 în satul Făcăeni, județul Ialomița. Absolvent al școlii primare din localitatea natală, al Liceului teoretic *Știrbei Vodă*, Călărași, 1945, al Facultății de Filologie, Universitatea București, 1952. Debut literar cu eseu *Gogol tânăr*, în revista *Viata românească*, 1949. Reporter al ziarului *Scnteia*, colaborează la *Contemporanul*, *Gazeta literară*, *Steaua*, *Luceafărul*, *România literară*. Debut editorial: *Drum în câmpie*, reportaje, colecția *Luceafărul*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1960. Alte apariții editoriale: *Colocvii, Artistul și epoca*, interviuri, în colaborare cu Ilie Purcaru, Editura Tineretului, 1964. Creația literară, memorialistică, eseistică: *Cântece de câmpie*, versuri, Editura pentru Literatură, 1968; *Iarna bărbăților*, Editura pentru Literatură, 1965, relipărită, cu adăugiri, de mai multe ori; *Scrisori provinciale*, Editura Albatros, 1976; *Cartea de la Metopolis*, roman, Editura Eminescu 1977. *Un regat imaginar*, ediție a volumului *Iarna bărbăților* completat cu *Cântece de câmpie*, Editura Allfa, 1997; *Cartea de la Metopolis*, ediție definitivă, Editura Albatros, Universal Dalsi, 1997; *Elegii la sfârșit de secol*, publicistică, Editura Allfa, 1999. Traduceri în limbi străine: *Ein Schneesturm aus anderer Zeit* (Un viscol de altădată), nuvele, povestiri, Suhrkamp Verlag, Frankfurt an Main, 1995; *Quand les sangliers etaient doux* (Când mistreții erau blânzi), Les Editions Jaqueline Chambou, Nîmes, 1996. Bursier la Universitatea din Urbino, Italia, 1966; participant la International Writing Program, Iowa City University, SUA, 1971 - 1972; bursier la Academie der Kunst, Berlin de Vest, 1983. Premiul Uniunii Scriitorilor, 1966, 1977, 1978; Premiul Național pentru Literatură, 1997. Vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, 1990 - 1993. A încetat din viață la 25 mai 1998, la București.

NEAGU, Marian - istoric, arheolog, publicist

S-a născut la 11 septembrie 1954 în municipiul Ploiești. A absolvit Liceul teoretic *Nicolae Iorga*, Vălenii de Munte, 1972, și Facultatea de Istorie-Filozofie, Universitatea București, 1978; specializare în istoria veche universală și arheologie. Doctor în științe istorice al Institutului național de arheologie, Academia Română, 2002, cu teza *Neoliticul mijlociu la Dunărea de Jos*, 7 volume, în curs de publicare. Muzeograf la Muzeul Județean Ialomița, 1978 - 1981; muzeograf, arheolog și director al Muzeului Județean Călărași, din 1990 devenit Muzeul Dunării de Jos, 1982 - 2002 și în continuare. A publicat articole de cultură în presa locală și națională; peste 50 de studii de specialitate în revistele de arheologie și istorie. Fondator și redactor responsabil al publicației științifice *Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos*; inițiator și coordonator de sesiuni științifice, colocvii, simpozioane; membru al Comisiei zonale a monumentelor istorice - Muntenia; membru al Comisiei naționale de Arheologie. Participat cu comunicări la congrese și simpozioane internaționale în Republica Moldova, Franța, Bulgaria, Slovenia, Italia; membru al Asociației europene a arheologilor profesioniști (AAE).

SIRIUS, Nicolae - poet

Pseudonimul lui Curea Nicolae. S-a născut la 11 septembrie 1950 în comuna Lupșanu, județul Călărași. Absolvent al școlii generale de 8 clase și a primei trepte de liceu (clasele IX-X). Între 1968 - 1986 locuiește la Slobozia, practicând diferite meserii. Debut literar în *Tribuna Ialomiței*, versuri, publicistică, 1968. Colaborator la *Luceafărul*, *Convorbiri literare*, *Steaua*, *Arcadia*, *Sinteze*. Debut editorial în *Caietul debutantului*, Editura Albatros, 1979. La 26 februarie 1986 părăsește România în condiții obscure, emigrând în cele din urmă în Australia, unde capătă cetățenia, 1988. Obține două burse ale *Ministerului Culturii* din Australia pentru *Palatul morții* (teatrul) și *Poezii fără țară*, versuri, Editura Atax Lex, Slobozia, 1993, și Editura Proteus, București, 1995. Piese de teatru: *Ultimul dictator*, *Cain*, *Abel* și *Dumnezeu*, *Time Weeps* (Timpul plânge). I se traduc în limba engleză cărți scrise în românește: *Primăvara exilului* (*The Spring of Exil*), roman, 1991; *Secolul alb* (*The White Century*), versuri, 1994. Locuiește în Japonia, țara originară a celei de-a doua soții, profesoară de muzică și pianistă.

STROE, Geo - jurist, cercetător științific

S-a născut la 11 septembrie 1952 în satul Traianu, comuna Grivița, cu numele de botez Radu Gheorghe. Absolvent al Academiei Forțelor Terestre *Nicolae Bălcescu*, Sibiu, 1974. Carieră de ofițer activ, 1974 - 1989, până la gradul de colonel. A absolvit, de asemenea, Facultatea de drept, Universitatea București, 1985, cursurile postuniversitare ale Colegiului Național de Apărare, 1993. Doctorand în drept penal, 1995. Președinte al Academiei Dacoromâne, 1995. Jurist, cercetător științific la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române, consilier parlamentar, director fondator al revistei *Dacoromania*, 1995. Volume tipărite: *Practica judiciară penală*, vol. V, coautor, Editura Academiei, 1998; *Bunurile culturale și protecția lor penală*, coautor, Editura Europa Nova, 1995; *Dacoromania nemuritoare* - legende și actualități, Editura Tempus, 1996; *Știința dacoromanisticii pe înțelesul tuturor*, Editura Tempus, 2002; *Reforma penală*, coautor, Editura Academiei, 2002. Autor a numeroase studii, articole publicate în reviste de specialitate, comunicări științifice; lucrări în manuscris predate la Editura Tempus cu tematică juridică, filozofică, istorică, militară, management. Debut literar cu poezie în reviste, piese de teatru în manuscris. Activitate didactică la *Facultatea de drept Cozia*, Universitatea Spiru Haret, București.

P.S. CORAVU, Damaschin - Episcop al Sloboziei și Călărașilor

S-a născut la 14 septembrie 1940 în orașul Craiova cu numele de botez Dimitrie. A absolvit Seminarul Teologic din Craiova, 1961, Institutul Teologic de Grad Universitar, București, 1961 - 1965; studii de doctorat în teologie, specialitatea *Istoria bisericii ortodoxe române*, 1965 - 1968; studii de doctorat în teologie la Universitatea din Atena, Grecia, 1970 - 1979, unde obține titlul de doctor în teologie (1979) cu teza *Rugăciunea domnească. Studiu filologic, istorico-teologic și ermineutic*. Profesor la Seminarul Teologic din Craiova, 1968 - 1970; 1979 - 1980. Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiova, 1980 - 2000. Începând din 1992, profesor la Facultatea de Teologie din Craiova. Decan al Facultății de Teologie din Craiova, 1992 - 2000. Din 1990 - Președinte al colegiului de redacție al publicației *Vestitorul ortodox*, periodic de informare bisericească, teologie și spiritualitate al Patriarhiei Române. Din 1990 - Vicepreședinte al *Societății Biblice Interconfesionale* din România. Președinte al Comitetului de redacție al periodicului *Analele Universității din Craiova. Seria - Teologie*. Senator pe viață al Senatului Universității din Craiova, din 2000. A reprezentat Biserica Ortodoxă Română la întruniri ecumenice din Kenya, Grecia, Creta, Cipru, Austria, Ungaria, Spania. A tipărit peste 60 de lucrări, cărți, studii, recenzii, în limbile română și greacă. La 24 februarie 2000, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române îl alege *Episcop al Sloboziei și Călărașilor*. Lucrări principale: *Tipografi de la Râmnic în prima jumătate a secolului al XVIII-lea*, tipărită în *Mitropolia Olteniei*, 1967; *Mestri tipografi de la Râmnic în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și în primul pătrar al secolului al XIX-lea*, în *M.O.*, 1967; *Aspecte ale activității de tipărire și răspândire a cărților bisericești românești în Transilvania, Muntenia și Moldova în secolul al XVIII-lea*, în *Biserica ortodoxă română*, 1967; *Viața și activitatea episcopului Ștefan al Râmnicului*, în *M.O.*, 1968; *Precizări și contribuții la bibliografia românească veche*, în

M.O., 1968; *Mănăstirea din Peri și importanța sa istorică*, în *M.O.*, 1982; *Rugăciunea domnească. Studiu filologic, istorico-teologic și ermineutic*, teză de doctorat, Atena, 1979, în limba greacă.

DAN, Laurențiu - magistrat, om de cultură

S-a născut la 16 septembrie 1952 în comuna Valea Măcrișului. Elev al Liceului industrial de cinematografie, București, 1967 - 1970, cursuri neterminate; a continuat studiile la seral, absolvindu-le la Urziceni, 1972. Absolvent al Facultății de drept, Universitatea București, 1978. Jurist consultant, judecător stagiar la Urziceni, judecător la Slobozia. Notar public la Urziceni începând din 1984. Colecționar, bibliofil, susținător, în colaborare cu profesorul Anatol Pavlovski, al vieții culturale a municipiului Urziceni și a județului Ialomița. Alături de Florea Măinea, a fost un mentor spiritual al linierilor scriitori și artiști în timpul dicatoriei totalitare. Autor de lucrări în proză, versuri, studii de specialitate tipărite în presă, neadunate în volume.

DAVIDESCU, David - profesor universitar, agrochimist

S-a născut la 16 septembrie 1916 în comuna Sudiți. Absolvent al Facultății de agronomie, București, 1940. Specializare la Moscova, 1957. Doctor în științe agricole cu teza *Producerea, pregătirea și folosirea îngrășămintelor și amendamentelor*, 1967. Doctor docent, 1967; profesor universitar, șef de catedră la *Institutul Agronomic Nicolae Bălcescu*, București, din 1958; membru corespondent al Academiei Române, din 1963; membru fondator și vicepreședinte al *Societății române de știința solului*, 1963, al *Asociației de drept internațional și relații internaționale din România*, 1968. A contribuit la înființarea unor publicații, *Știința solului*, 1963, *Agricultura*, 1963. Membru fondator și vicepreședinte al *Centrului internațional de produse antiparazitare*, Roma, 1965. Membru al *Academiei Unionale de Științe Agricole "V.I. Lenin"*, Moscova; al *Academiei Della vitae e del vino*, Siena; al *Academiei de Științe din New York*. Și-a adus contribuții la controlul stării de fertilitate a solului, la controlul calității recoltei în funcție de îngrășămintele aplicate. Este autorul unui sistem automatizat de cultură a plantelor de seră în soluții nutritive (Aeroponia), al unor truse agrochimice pentru controlul stării de fertilitate din sol și al calității apei de irigație. În colaborare, a redactat tratate de specialitate: *Îngrășăminte granulate*, 1954; *Agrochimia*, 1956, 1963, 1969; *Contribution à l'étude de quelques microelements dans les conditions de la Republique Populaire Roumanie*, 1956; *Sur les cartes agrochimiques des sols de la Republique Populaire Roumanie*, 1956; *Studiul agrochimic al solurilor din perimetrul Buzău - Pogoanele*, 1956; *Contributions à l'étude du phenomene de fixation des phosphates et la caracterisation du degré d'activité des ions queles accopagnent*, 1958; *Recherches electrometrique du sisteme Al-Si-Ca*, 1960; *Metode chimice și fizice folosite în agricultură*, 1964; *Nutrient potentials and the chemical factors of soils fertility*, 1966; *Un procedeu de calcul al regresiei efectului fertilizării față de însușirile agrochimice ale solului*, 1967; *Testarea stării de fertilitate prin plantă și sol*, 1972; *Fosforul în agricultură*, 1972; *Agenda agrochimică*, 1978; *Azotul în agricultură*, 1976; *Potasiul în agricultură*, 1979; *Agrochimia modernă*, 1981. A primit Premiul Gheorghe Doja al Academiei Române, 1957.

PLIEȘTEANU, V. Ioana - sportivă

S-a născut la 16 septembrie 1991 în Slobozia. Elevă la Școala generală nr.2 *Sfântul Andrei*, Slobozia. Campioană mondială la karate, titlu câștigat la *Campionatul mondial de karate inter-style*, Oradea, 2000.

FOLESCU, Gheorghe - artist liric

Cu numele adevărat Folea Gheorghe, s-a născut la 17 septembrie 1884 în satul Slobozia Nouă. Studii muzicale la Seminarul *Nifon*, București, 1897 - 1905, Conservatorul din București, 1905 - 1909. Corist și solist în *Societatea corală Carmen*, 1904 - 1939, solist în *Compania de Operă Studentească*, București, 1914 - 1915, solist la Opera din Iași, 1916 - 1918, prim-solist la *Opera Română* din București, 1921 - 1939, profesor de canto la *Conservatorul* din București, 1923-1928. Repertoriul său cuprinde opere de Mozart (*Răpirea din serai*, *Nunta lui Figaro*, *Don Giovanni*, *Flautul fermecat*), Beethoven (*Fidelio*), Donizetti (*Don Pasquale*, *Lucia di Lamermoor*), Gounod (*Faust*), Bizet (*Carmen*), Rosini (*Bărbierul din Sevilla*), Verdi (*Rigoletto*, *Bal mascat*, *Trubadurul*, *Aida*), Wagner (*Lohengrin*, *Maestrii cântăreți din Nürnberg*, *Olandezul zburător*, *Tannhäuser*, *Walkiria*, *Tristan și Izolda*, *Parsifal*), Bolto (*Mefistofeles*), Borodin (*Cneazul Igor*), Pucini (*Tosca*, *Boema*), Saint-Saëns (*Samson și Dalila*), Offenbach (*Povestirile lui Hoffman*), Mussorgski (*Boris Godunov*), Brediceanu (*La șezătoare*), Drăgoi (*Năpasta*).

(continuare în pag. 23)

Cronica voioasă
de Nicolae Stan

FASCINAȚIE

Voi cita aproape la întâmplare: „sunt sigur că atunci au început telefoanele, șoșotelile în receptor, micile răsete, oftaturile, frazele codificate pe care până și servitoarele le descifrau imediat, acele

- Și eu acele
- Așa acele
- Jur că da acele...” (p. 349).

O fascinație turbionară imensă, care te subjugă plăcut, acaparator, precum viața. Autor: Antonio Lobo Antunes. Cartea: o capodoperă, „Manualul inchișitorilor”. (ed. Univers, 2000). Acum, când în jurul nostru „autorii” răsar ca și ciupercile după zdrăvăna ploaie, rareori ne mai impresionează o lectură. De aceea, de multe ori ne refugiem în lecturi trecute, în re-citiri. În afara cărților românești actuale, pe care le așteptăm și citim cu un interes sporit, bineînțeles (interes pe care l-aș dori manifestat și din partea editorilor care, deși recunosc valoarea scriitorilor români, amână tipărirea lor motivând lipsa vandabilității...). Antunes, însă, cucerește cititorul printr-o tensiune secretă menținută constant, seducător, la fiecare „frază”. Prozatorul portughez propus de două ori pentru Premiul Nobel, tradus în mai toate limbile importante, a publicat, în 1996, acest roman captivant.

„Manualul inchișitorilor” este o saga de familie narată cu o abilitate mirifică din unghiuri diverse, din perspective surprinzătoare. Am spus „perspective”, da, aici se află secretul acestui roman: **perspectivismul**. Adică focalizarea narării pe un personaj sau situația deschisă către multiple

posibilități, stări. Dovadă este și citatul din debutul cronicii noastre: „există uși” surprinzătoare care se deschid către replici și personaje diferite, într-o singură clipă.

Povestea, greu de sintetizat, deoarece, desigur, miza nu este pe fapte, ci pe exprimarea simultaneității personajelor-întâmplărilor în diferite ipostaze, povestea, așadar, se întinde pe câteva decenii și este una a măreției și decăderii dictaturii (lui Salazar). „Eroul” este (a fost) unul din miniștri dictatorului, un ministru de mână forte, un amestec de nebunie, natură, brutalitate: Francisco. Parcă-l știm de undeva, din viață, din apropierea noastră: dominator, fără scrupule, iubit de cei din jurul lui, care se lasă dominați de o satisfacție erotomană, apoi părăsit, alungat, pedepsit, atunci când el nu mai înseamnă nimic ca funcție socială...

Stilul este asemeni personajului central: luxuriant și violent. Epicul este aglomerat, fără succesiuni lineare de fapte, dar cu o multitudine de stări pline de poezie, ceea ce face ca personajele să fie profund umane, marcate, toate, de o stare de dreptate acceptată și așteptată de către cititor. Perspectivele narativii se întretaie și se potențează reciproc: narează ministrul însuși dominat numai de instinctul agresiv al sexualității, servitorii ministrului, cei apropiați acestuia și umili, până la fiul lui neânsemnat și ratat social, Joao („să-i spuneți nătărăului de fiu-meu cum să vă explic, cum să mă fac înțeles, să-i spuneți nătărăului de fiu-meu că pot să nu fi fost dar că, pot să fi greșit dar că, să-i spuneți...” p. 374)

Toată materia epică a unui capitol se coagulează exclusiv în jurul câtorva replici, din secvențe temporale diferite, dar suficiente pentru a construi o atmosferă, o lume:

„...cum să vorbesc cu niște picioare încrucișate și niște brațe încrucișate care mă resping, mă refuză, se feresc de mine.

-Să nu mă sâruiți.

-Cine a făcut un pipi frumușel domnule cine a făcut?

-Să nu mă sâruiți Francisco să nu mă sâruiți.

-Supuța domnule o supuța de zarzavat foarte bună...” (p. 330)

În fond, ca în orice mare roman, „tema” Manualului... este relația cu timpul, adică impactul acestuia în conștiințe. Iar semnul final al timpului este moartea, resimțită ca o necesitate dreaptă, onestă, binevenită, izbăvitoare.

Cred că două ar fi modelele acestui roman polifonic: „Demonii” și „Zgomotul și furia”. Într-adevăr, „Manualul inchișitorilor” este un alt „Demonii” al finului de secol XX, un secol paradoxal, violent, perspectivist...

Gheorghe DOBRE

• „Viața de alaltăieri e cea a oricărei zi.” Acest proverb are nu mai puțin de patru mii de ani vechime. Este traducerea modernului „nimic nou sub soare” sau „ce a fost ieri este și azi; ce e azi va fi și mâine”. Babilonienii gândeau ca noi! Poate erau chiar mai inteligenți ca noi. Diferența este dată doar de tehnologie. Poate este chiar o diferență în minus.

• Tot de acum patru mii de ani: „Dacă un judecător a pronunțat o sentință și a dat o hotărâre ce are puterea unui act, dar după aceea își schimbă părerea, acel judecător, care s-a convins că sentința pe care a dat-o trebuie s-o schimbe, va restitui îndoito daunele procesului în cauză și va trebui să părăsească scaunul pe care-l deține în corpul judecătoresc și nu va mai lua parte la procese, cu ceilalți judecători.” Este punctul 5 din Codul lui Hammurabi, care ar trebui reactualizat. Avem nevoie de el. Dar de câte nu avem nevoie!

• Aceeași sursă, aceeași vechime: „În fața unui parvenit, ce câștig eu, cel ce mă umilesc?” Aceeași actualitate. Dialog despre mizeria umană, varianta de secol XXI.

• Părintele ARSENIE m-a impresionat profund. O mână de om, mai viu decât mulți dintre noi. La cei 90 de ani este atent la fiecare clipă trăită, nepermițând nimănui să i-o risipească fără rost. Imensa sa experiență de viață ar fi trebuit să-l fi plictisit de mult. Dar nu este așa, dimpotrivă, ascultă păsurile credincioșilor cu atenția unui copil care abia descoperă lumea, însă, ajutat de bunul Dumnezeu, dă răspunsuri ca un înțelept. Se spovedesc la el puternicii zilei, dar și oamenii obișnuiți. Când l-am vizitat, zeci de credincioși

așteptau răbdători să ajungă la el, să vorbească cu el, să-i ceară sfatul. Părintele ARSENIE mi s-a părut a fi un mic Socrate, îmbogățit de credința creștină. Câtă putere a trebuit să aibă ca să renunțe la cele lumești! Avea tot ce-i trebuie, făcuse trei facultăți, a fost primar la Zărnești („Acum 70 de ani aveam o mașină FORD!”). A

FRAGMENTE

făcut și 15 ani de pușcărie comunistă. S-a călugărit din convingere, nu trecând printr-o pasă mistică sau din vreo deziluzie lumească și cu atât mai mult trebuie crezut. Este ADEVĂRAT! La 90 de ani rămâne un optimist care dirijează cu o mână fermă tot ce mișcă la mânăstirea de la Techirghiol. De astfel de modele avem nevoie și sunt fericiți că l-am cunoscut și putem să tipărim o discuție extraordinară cu el.

• Poetul Ioan Vlasia face un excurs interesant prin primele trei numere ale revistei HELIS. E un inventar al lucrurilor bune, de la care trebuie să pornim mai departe. Are dreptate când afirmă că fiecare „fragment” al meu este un eseu și că ele, dezvoltate, ar putea deveni lucrări de sine stătătoare. Nu știu cât de bune sunt ele, pentru mine sunt provocări la dialog. Cât despre orele mele libere, s-au dus pe apa sămbetei de multă vreme. Oricum, n-am suflu să mă desfășor mai mult și nici nu mă interesează. Să gândești și să trăiești mai mult decât scrii. Scriul este o căutare, o cunoaștere de sine și este, pentru mine, cea mai egoistă lucrare de pe lumea aceasta. Când o să mă las de scris, înseamnă că am reușit să mă cunosc, să-mi cunosc locul pe lumea aceasta. Entuziasmul pentru zăpezi, la mine, a făcut locul unui reumatism „totalitar” care-mi ține mintea trează mult mai mult decât mi-aș dori.

• Mi se pare că vina de neiertat a comunismului este aceea că ne-a privat de informații.

Am intrat acum într-o lume total nouă și nu știm cum să reacționăm. Pentru cehi, polonezi și unguri adaptarea se face mult mai lin, mai firesc, fără drame nu pentru că ei ar fi mai civilizați ca noi, ci pentru că erau mai informați, mai pregătiți pentru schimbare. Sau poate că civilizația chiar asta înseamnă, să ai acces la cât mai multe informații. Și să le folosești. Noi dorim intrarea în lumea adevărată la modul aproape religios. Sau, mai bine, superstițios, termen care nu are nici o legătură cu religia. Vă amintiți ce semnifică termenul cargocult? Suntem așa de departe (din cauza lipsei de informații) de înțelegerea lumii în care trăim încât reacționăm ca triburile care-l venerază pe sergentul american coborât de pe vapor, crezând că el este salvarea, că el este mesia. În orice mic investitor străin venit pe meleagurile mioritice vedem un salvator, fără să ne dăm seama, nici acum, că el vine să facă afaceri, doar să facă afaceri și să câștige. Revin: informațiile de care n-am avut parte în perioada comunistă se întorc împotriva noastră și creează un decalaj aproape imposibil de recuperat. De aici vin dramele, de aici sărăcia, lipsa de perspectivă, moartea, fuga în străinătate. De aici și originalitatea democrației noastre, ea neavând nici o legătură cu democrația adevărată, care nu are nimic original în ea. Scena politică aproape că se confundă cu scena economică și ele sunt ocupate nu de oameni mai informați, specializați în ceva, ci de cei dotați natural, mânați de instincte mai dezvoltate, nu de dogme sau de legile pieței. Timpul apelor tulburi este prelungit la nesfârșit, pentru că-n ape tulburi se pescuiește cel mai bine.

• Între timp, noi trebuie să trăim. Și să facem o revistă. Care nu va rezolva nimic, dar ne va da, nouă și cititorilor, senzația că trăim. Totuși. Și, poate, chiar așa și este.

Alexandru BULEANDRĂ

Casa bătrânească

Cu un pai de grâu desenai pe tabla drumului o casă: un pătrat de perete, o căciulă de triunghi, un dreptunghi de ușă și doi ochi de pătrățele. Și hornul gata să se rostogolească pe panta acoperișului.

Praful îi absoarbe chipul.

"Bunicule, cum se durează o casă?"

În urma căruții rămăseseră paiul și nevoile cailor ca niște colaci aburind. Salcâmi se dezbrăcau de flori, de frunze și de ramuri. Se usca în presimțiri stuful Ochiului-de-apă. Din păduri coborau căpriori de brad.

Bătrânul sapă scorburi de pământ galben.

"Acestea ar fi elementele - plus apa dintotdeauna a fântânii."

Într-o vecinătate a satului, trupuri vâjnoase de salcâmi adună în furci aria rădăcinilor. Grinzile se rostouiesc spre înălțime ademenind căpriorii să suie pe lăstari. Inima le strânge puterile în podina casei.

"Și căruța are inimă!"

"Toate asemeni omului."

"Tataie, unde este inima mea? Aici?..."

"Mai sus, la stânga. Acolo! Îi simți bățile?"

"Eu o aud cum bate peste tot."

"Și am chemat eu și Floarea, o dată ca niciodată, părinții, frații și surorile, neamurile... Tot satul la clacă."

În cercuri de pământ galben turnam apă peste paie și nevoile uscate ale cailor. Cu mic cu mare, cu tâlpile desculțe frământam aluatul de pământire ca să punem și casei talpa..."

Apoi îngrădești pereții, îi bulgărești, îmbraci podina și acoperi căpriorii cu stuf în solzi de Peștișor argintiu...

... Să fi venit o duminică de mână cu tine. Cuptorul de pământ veghea, cu ochi negru de fum și gura jeratec, curtea. Porumbarul pândea la uliță muntenii cu mere. În ușa casei ațipise bunica. Florile de salcâm văruiau pereții în care respirau soții lor.

Picuri în poala bunicii vorbele ca niște rădăcini nemuritoare ale iubirii și pătrunzi în tainiță...

Cuinea. Găleata plină și ulcica pe scaun. Copaia. În gura sobei, sub horn, ceanul pe pirosrie. De un cui atârna ța cu care orice țaran taie meridianele în emisfera mămăligii.

La masa joasă, rotundă, din pragul odăii, stă bunicul. Două linguri de lemn așteaptă lângă strachină pe cineva care să șeadă pe scăunelul cu trei picioare.

Soba oarbă pipăie patul înalt. În despletiri de borangic, ferestrele privesc în podea.

Îngenunchi, ridici cuvertura care înmoaie salteau din paie și, odată ca niciodată, privești sub pat.

Tragi spre tine coșul de răchită, dai la o parte șervetul alb și descoperi punga cu măsline, o bucată de brânză uscată, ouăle cu bănuț, o legătură de smochine, lumânări galbene...

În peretele din crivăț, o inimioară arde sub tabloul cu fotografii. Copii în scutece cu funde roșii în creștet - te recunoști gol pe o pernă. Fratele mai mare în costum popular, un militar, o fată pe care nu o vei ști niciodată, tanti Maria și unchiul Ion la bălci în avion, un prieten pe care îl uitasei, vărul Vasile șoferul lângă basculantă, tataia tânăr într-un grup de vânători de munte, tata și mama în horă la nunta lui nea Petrică... Uite-l și pe finu Nicu, și pe naș Gheorghe în față la MAT, și pe tața Aristița cu nenea Marinică în căruță, și pe domnișoara Ioana, învățătoarea, lângă godinul clasei, și pe cuscrul Anton, paznicul de la vie...

Sub pânza albă cu margini cernite, în lada de zestre a morții găsești pantofi noi, negrii, ștergare în fir de mătase, broboada, oale, un urciur, o căciulă brumărie, o ie.

La cântatul cocoșilor, Peștișorul argintiu porni prin apele timpului cu această mânăstire în doi a cuminteniei tale...

Răspântie de vis

Închizi fereastra și gândul te poartă spre întinse câmpii sub zăpadă. Ești răscolit de viscolul din seara cu cerul vânat sau de omul acela pe care nu-l cunoști deși îl zăreai pentru a căta oară prin răspântia viselor tale...

Cu pași nesiguri pe șmalțul anotimpului iar se oprește și iar se opinește într-o direcție pe care tu nu o poți cuprinde. Agitând molatec brațele, îți face semn. Pe lângă trestii înalte tresari speriat.

"Câinii latră, nu zăpada."

Un smoc de păr cenușiu ieși de sub căciula neagră. Pe miriștea frunții canale paralele se încercuiesc în laguna privirii. Ochi mici, oboșiți, luminează tainic înțelesul cuvintelor.

"Știu eu?... Nu știu!..."

Îl vezi într-o lentilă. Fața trasă, nebarbierită. Off-ul bătrânesc din ani, din griji și nesomn atrăgea bărbia către vârful nasului. Statură mărunță, mâini mari cu degete groase, bătătorite.

Cască. Își apasă nările cu degetul arătător sprijinit pe mijlociu.

Gulerul cămășii ros - din loc în loc se vede urzeala albă. Vechi, încheiat doar la un nasture, paltonul atârna pe umerii slabi ca pe o paiță.

Degetul mare șterge apăsător colțul gurii.

"Nu râde, c-așa e!"

Într-adevăr, văzută de departe sau de aproape fără să-i observi luminițele ochilor, înfățișarea moșului îți amintește de sperietoarea din via uscată sau de un clau care s-a mutat cu picioare, cu mâini, cu buze, cu umerii obrajilor în opaițul privirii.

Lăcașul acela, unde ardea ultima vedenie a vieții sau prima vedenie a morții, înălța grămăjoara de oase, piele și cărpe într-un chip de gânditor.

Lasă încet capul pe umărul ridicat și închide ochii.

"Eu știu?..."

Luminițele se rotesc, îți prind privirea și pâlpăie surzând întunerului din ochii tăi. O mirare dospită într-o viață de truditur cinstit care nu vede limanul nici la pragurile anilor.

"Noi bătrânii... da' copiii ăștia tineri?!..."

În sfârșit, te primește în ochii săi.

"Privirea ta înlăcrimată de frigul din suflet clipește din sorii în căutarea unei planete... Un zâmbet curat, de recunoaștere caldă adie peste cristalul lor. Și eu cred că te pot aduce aminte... Nu după bocancii grei sau căciula cu clapele străne, ci după sprâncenele negre desenate pe fața de porțelan îmbujorat de ger. Ești o mică zeităte a frigului, un înger trist. Haina ta, cenușie și aspră, miroase a mistreț. Privește-te! În loc de nasturi ai lacrimi de căpriori."

Încerci să te descoperi.

"Prin blana albă a câmpului respiră căprioarele..."

"Valuri de zăpadă acoperă cărările. Lupii tăi hăituesc iezii cu picioare de lujeri..."

"... și în ochiul de gheață se crapă de lună și pe coama dealului de omăt visează turmele de..."

"... și coama țepoasă a mistrețului sfășie câmpul, și copitele dezvelesc râni negre și colții spintecă cerul sângerând la..."

Îl primești în ochii tăi.

"Ascultă-mă și pe mine, bunicule! Pe fereastra din flori de gheață mireasa cunună fântânii cu apă bună ale satului. Cai albi, în zbor aprig, colindă căruțele cu amintiri... Iar aici, în vatra cuptorului, sub hornul de frig, căldura naște miei."

... Și bunicul deschise fereastra. Palmele sale țin calea fulgilor, tandrețea rece a apei la carnavalul iernii: un răsfăț al vorbelor furate de viscol.

Elanul cuvintelor

Sub salcâmi, calea vă era în colilie.

"N-aș fi plecat niciodată din sat. Ai putea părăsi de bunăvoie nesfârșirea ta? Ajunsesem cu căpriorii pe fruntea casei când am zărit munții în poartă. O hârtie, un ordin de chemare: "Vânători de munte... Câmpu-lung."

În locul unde trebuia să fie ușa a rămas bunică-ta iar la ferestre ochii primilor mei copii.

Și Floarea, care citea în cuvinte, mă sfătua:

"Un nume te poate înstrăina cu înșelătoare ecouri. Strânge-ne în brațe până crezi că au trecut ademenirile cu fuioare fără toarcere și fără întoarcere."

"Tataie, este ceva mai mare decât câmpia?"

"E țara. Ea mă chema în adăposturi de pământ și piatră!"

"Și doar pământisei casa!"

"Pe drumul acesta, în care îți înveți pașii, căruța cu doi cai și mânz m-a condus la tren. La fiecare fântână mă răscoleau cu nedumeriri:

"Numai drumul poate fi lung! Uite-te și tu: poți să spui că e lungă sau lată câmpia noastră?!"

Caii s-au oprit în calea de fier. Dincolo de ea, aștepta înflorită gara - o fată din sat, modestă, cuminte și curată îngrija singurul tren ce-i deschidea poarta prin care, odată ca niciodată, plecam și eu militar.

Fetișcana asta parcă a pornit cu mine spre undeva...

Câmpu-lung era o poveste cântată printre dealuri și munți de șuvoiul unei ape. Viteji fără seamăn, români ca și noi, trăiau în legenda locului ca într-o țară. Vănaseră bouri, descălecaseră și ațineau calea dușmanilor.

În munți mi-a fost dat mie să dovedesc bărbăția câmpiei.

La răscurci oboșitoare, văile mă întâmpinau cu doniți cu lapte și mere roșii, cu vorbe înțelepte și priviri de bun-găsit.

Eram între ai mei.

Ca o vietate de câmpie strămtorată în munți, gara îmi striga amintirile: sfâșietor prin zăgazuri de piatră sau îmbietor pe dealuri înverzite.

Ecouri...

Pe creasta muntelui am zărit, o dată ca niciodată, un ceva pe care mulți l-au numit cerb, dar avea coarnele lățite ca niște lopeți și nici nu era din pădurile locului. Venise de departe, tocmai de la capătul înghețat al pământului, și privea peste noi, așteptând.

Într-o noapte, când gara abia de mai adia amintiri, mi-a venit în vis:

"Sînt Elanul... Elanul cuvintelor. Am venit să te ajut să treci marginile Câmpu-lung-ului spre câmpia ta. Datoria s-a sfârșit, urmează-ți rostul!"

I-am încălecat spinarea de aducere-aminte și pe coama cu ecouri am așezat gara.

Trenul a lăsat-o pe o parte a căii de fier, iar pe mine în căruța ce mă aștepta pe drumul de întoarcere.

Când am desfăcut brațele, din ele au răsărit câmpia, Floarea și primii mei copii."

ANGHEL MACEDON

SONETE (INGERINȚE)

1.
Dușman îți ești, ca cerc ce-mpunge cercul
Și-n hora unde îți răsfire anii,
Luptând cu tine îți învingi dușmanii
Cum unde-n scut spirale pune melcul.

Te împlinești vărsându-te într-una,
Din miez nestins cu dor de nehotare,
Dar nu e jar ce roade-n el cu-ardoare,
Să nu-și plătească-n zid de spuze-avruna.

Tot viu ni-e focul de-nfrunzește ciotul
Din inimă, uscat sub crusta vinii
Și iartă orbi ce ne-au vândut cu zlotul.

Pulsând iubirii arderi rectilinii,
Nestlinși rămănem când am ars de-a totul
Și preafiind, ne-am dăruit luminii.

22.
Absența mea va trece nevăzută
Ca un amurg crucificat în stuhuri
Cu tipăt scurt de călătoare duhuri,
Florire-n crâng zadarnică și mută.

Absența mea nici doare, nici rănește,
Când neștiut lăsa-va bob în stivă,
Ea va-nflori topindu-se-n colivă
Ce morții-n vie de-a pururea-i hrănește.

Amiezi n-or spune sfânt de-oi fi în tină
Și nici de plec tâlhar în înserare,
Doar cântec va rămâne de-nălțare.

Ofranda mea târzie de lumină
Răsare-n miriști mângâiere lină,
Primește-o Doamne, pentru cel ce n-are!

28.
Doar înflorirea pietrei să ne doară
Așa de-adânc, cu-atâta spaimă-n treceri,
Un joc al devenirii, numai seceri
În lanu-njunghiat, a câta oară?

Atunci ce-aștepti? Întoarcere nu este,
Chiar de te-nșeli cu-o libertate oarbă,
Nu știi ce hăuri spargi ca să te soarbă
Și nici să chemi când ai ajuns pe creste.

Volută-ai fi ce sieși își ajunge,
Cu-n sens afară și-năuntru altul,
Dar iar îl uiți pe-al treilea, înaltul.

Îți dă mereu un plus la numărare,
Absentul ochi îți hăuie în sânge,
Când martor mut te-asumi în adunare.

35.
Stigmatul vinii mi-e-nflerat în frunte
Ca semnul ars pe-a vitei neputință,
Însemnul cârnii viu nici-o căință
Nu-l va topi-n umbririle-mi cărunte.

El mugur roșește-n obrinteală
Și cheie mi-e cămărilor oprite
Când lăncezesc în liniști mult râvnite,
Mușcând întâia-mi dulce oboesală.

Cu-n veșted crin mă voi întoarce-n poartă,
A lui pecete moartea mi-o cunoaște
Când trecerea îmi lasă spre-a mă naște.

Mormânt mi-e trupul, lut fertil luminii,
Însămânțată-n desfrunzirea vinii,
Va germina-n absența mea din soartă?

37.
Natură moartă claruri culbărește
De fructe vie ce pălpăie-mpreună,
Abia căzute sub lucori de lună,
O umbră grea din lucruri le pândește.

Amurg sub ceară-amăgitor se-aprinde
Și-nalt de soare se reflectă-n ghețuri,
Lunatic licăr irizând din cețuri
În platoșe brumate se cuprinde.

Spre noapte lung călătorind departe,
Un pește mat culorile le-absoarbe,
Cu rece ochi scrutând abisuri oarbe.

Când porți de flori închise-ascund balsamuri
Și-amarii sâmburi-îmbarcați în moarte,
Mai sângeră desprinderea din ramuri.

46.
Bolnav de-un fel de-a fi și trist și vesel,
Am împietrit într-o ciudată mască,
Hermafrodit nepulcios să nască,
Același gând uscat întruna țese-l!

O iarbă-ascunsă-i tai să nu mă sperii
De sura ei, sterilă samurastră,
Strigoi pândind a inimii fereastră
De după zidul fermecatei perii.

Ca într-o monstruoasă devorare,
De-mi rod din trunchi înmărmurit iască,
Cerosul plâns se-ncheagă-n chihlimbare.

Lucori jucând în sărutări de soare,
Ce-au supt din mine tot să înflorescă,
Mi-nșală iar râvnita sărbătoare?

50.
Cuvintele mă recomand de-a pururi,
Mătasea lor cocon îmi învelește
Nostalgic somn de cristalidă-n clește,
Schimbând în ritm și trepte vechi contururi.

Când îmbrâncit voi sparge penitența
Ce-n neștiință mi-a adus ocară,
Pereții, care visu-mi ferecară,
Îmi vor păstra tulburătoare-absența.

Zănatic joc de flutire în lumină
Își soarbe-ntreagă bucuria nunții
Topindu-se în arderea deplină.

Și semne negre ce-au rămas pe foaie,
Pălită-n vânt, ștergându-se de ploaie,
Se-ntorc în glee-nșămânțând grăunții.

54.
Mi-e toamnă-adânc, izbeliște de foale
Îmi bate-n ochi ca în pustii ferestre,
Mă desfrunzesc de o furată zestre,
Haramul dus pe zări de vânt și ploaie.

Instinctul vechi de crudă primăvară
Mi-adie stins încărunchită barba,
Pârloagă-n care răzlețită iarba
Abia răsare palidă să moară.

În cuiburi reci cresc brume dantelate
Și cerul gol decolorat adastă,
Departate-mi sunt migrații-naripate.

Înmărmuresc ca pentru-o sărbătoare
Înfrigurată, letargie castă,
Când tipăt dau în noaptea mea cocoare.

57.
Dar unde ești, nemulțumită râvnă?
Mi s-a topit în inimă-a ta tăfnă
Ori te-am pierdut cu umbre călătoare?

Deși învins, te-am cucerit, ursită,
În trista mea-ntomnată sărbătoare,
De nu-ți aud dojana ta șoptită?

Sătul să rod ca dintr-un fier din tine,
Îți cer acum, străine, iarăși pace,
Când mi-am plătit dezmațul cât nu face
Făr' să-ți învăț muștrările mai bine.

Lucori de sânge-au ars mocnit sub brume,
Se pomăgește-al zilei fruct la poale,
Paingi uscați atârână-n ramuri goale,
Mi-e gândul dus ca dincolo de lume.

67.
Din stearpă așteptare se-mpilnește,
Chemând la cântec cerbilii, alba lună,
Când jumătăți însingurate-adună,
Ea întregire cheală și-o topește.

Și noi venim amnezici ca din rouă
Somnind în castă, androgină floare,
Cât dor trezit descuie-n mădulare
Cumplitul ceas al ruperii în două.

O jumătate parcă ni se pierde
Și-o căutăm în alta neștiută,
În dans șerpesc de iederă volută.

Grăbiți năvalnic de un sânge verde
Spre-o veselă, hieratică Săpânță,
Ne regăsim în neagra ei sămânță.

68.
Lul Jan Cheptea
Cu inima orbecălesc afară
Ca o fragilă lumânare-albastră,
Așa cum melcii coarne de castră
Își scot din dalba, pura lor cămară.

Li-e casa somn și locuită toată
De firea lor, n-au umbre în cutie,
Iubesc atât cât trebuie să știe
Și moale-mpung hrânindu-se din zloată.

Oh! mintea mea îmi colcăie de umbre
Și-atâta trudă poartă-n-cât mi-e teamă,
De toată vinovată, să ia seamă

La ceea ce iubirea nu-i păzește.
Cât zboară gându-mi peste valuri umbre,
Mi-e inima-ncercând nadă de pește.

79.
Florirea e întruchiparea lină,
Zburatică ieșind din teaca verde;
În zori condurul așteptării-și pierde
De-atât nesaț de rouă și lumină.

Mireasă care s-a gătit în noapte,
Beteala ei umbrește-oginda lunii,
Aripe-n somn înflorând lăstunii,
Adie roșu ca de mere coapte.

Cu-adânc nectar și amiros se-mbie,
Hulpavi, din ea și fluturii și vântul,
Când frântă-și trece în tăceri avântul.

Pândită de rodire nici nu știe
Că însăși frumusețea o-nrobește
Seminței vie ce zborul i-l oprește.

82.
Ce foc te-mbracă-n aur ca-ntr-un dollu?
Eternă toamnă sângeră-de-aiurea,
Elan utopic înflorind pădurea,
Ori muc de dor mai pălpăie-n lințoliu

Armură-n golu-i tainic luminată
Îți este trupu-aramă înroșită,
Transfigurând credința-ți istovită,
Cum dintre nori amurgul se arată.

Ca jarul ce-nainte de-a se stinge
Mai viu se-aprinde renăscând sub spuze,
Suflarea-ți arde sub uscate buze.

Nimic acum nu te mai poate-atinge,
Pe ochii-ți vagi cu gândurile sparte
Și-ntind păianjeni lațul lor de noapte.

84.
Acum cu-ndreptățirea ce-aș mai face,
Când chip de piatră și-a tăiat durerea
În firea mea ce-și înflorise mierea
Spre-a vremii hrană, subjugat în pace?

Și lănced-dulcele extatic oare,
Pe fir plâpând plutind în ingerință,
Netulburat de-a sinelui căință,
Cât mi-ar fi fost pocal de sărbătoare?

Să îmi descuie ușa împăcării,
Dintre atâtea chei ce mi se-adună
Eu n-o mai știu pe cea care-ar fi bună.

Am apucat năravul deschingerii
Și, mărghiaș, mă toropesc la soare
Pândind un ceas de umbră călătoare.

90.
Ne-aproplem de toamnă, caravelă
de lung periplu-n mări toride, roase,
Cu sânge ars și gânduri fumegoase
La spartă proră, prăbușită velă.

Ne-mpunge grav, ursuz cu firi păcloase,
Sub cerul gol al strămutării, vina,
Pe nevăzute a scăzut lumina
De cețuri suptă, umede și joase.

Prin frunze pală-ncărunchire trece,
Un aur fals aprind din veștejire
Și cad iscând un son metallic, rece.

Hurlupi uscați-tăciuni de ne-mpunire
Rămân pe crengi, silene-nchise, mute,
Când sângerăm în fructele căzute.

102.
Sub cerul întomnat ca de baladă,
Hieratici plop albesc cu frunza rară,
Vibrează-n crengi morganică-o vioară
Făcând, de cântec, foile să cadă.

Închis e dorul în semințe iar
Și vântului lăsată-i lumea pradă,
Pustiu-și iscă duhuri în tornadă
Purtând la ceruri zdrențe de ocară.

Din umbră, plopule-ți, băui aseară
Și mă albi ca pentru-o nuntă aleasă
Cu-o ne-mblănzită, mută-mpărăteasă.

Zăpezi din mituri vor cădea pe țară
Ca păsări mari venind de peste fire
Să învelească în somnitul mire.

Florin CIOCEA

Omul de afaceri

Nimeni nu-l cunoștea, nimeni nu știa de unde vine, nu avea rude și nici prieteni, nu avea proprietăți imobiliare, nici cont în bancă, nici mașină, nu era frumos, dar nici urât. Dacă stătea de vorbă cu el o jumătate de oră, peste două ore nu puteai spune cum arată, trăsăturile lui se estompau, se amalgamau. Până și culoarea ochilor se schimba în funcție de perioada zilei, presiunea atmosferică sau nebulozitatea cerului.

A descins în acest mic și anost oraș de provincie într-o zi ploioasă și s-a cazat în singurul hotel existent aici. Doar două ore i-au trebuit ca să ajungă cel mai bun prieten al directorului, să se mute în cea mai bună cameră și pe deasupra să nu scoată din buzunar nici un sfanț. Până la sfârșitul aceleiași zile se și răspândise zvonul că este plin de bani și arde de nerăbdare să-i cheltuiască sau să-i investească.

Seara, directorul hotelului îl invită la restaurant...

- Vom cunoaște câțiva buni prieteni de-ai mei, spuse el. Sunt oameni de afaceri, dar știți... într-un oraș mic ca al nostru oportunitățile sunt limitate.

- Înțeleg... Înțeleg foarte bine domnule director.

- Deci pe la șapte sunteți dispus să vin să vă iau?

- Este perfect.

În restaurant, la masa care le era rezervată deja așteptau șase persoane care se ridicară respectos în picioare când intrară ei. Directorul, foarte afectat făcu prezentările:

- Vasilescu, Ispas, Dumitru, Gornea, Iona și domnul Vulpe, energicul și minunatul nostru primar.

- Domnilor sunt încântat să vă cunosc, spuse scuturându-le ferm mâna.

- Și noi suntem fericiți că ne-ați făcut onoarea de a vă opri în orașul nostru, vorbi primarul, deci, scuzați întrebarea, intenționați să rămâneți mai mult timp?

- Depinde cât de repede îmi rezolv problemele.

- Aha!

După fripturi și câteva sticle de vin scump, toți căpătară destul curaj pentru întrebarea principală...

- Intenționați să investiți la noi, să cumpărați ceva?

- Bineînțeles! Dar mai întâi aș dori să îmi prezentați câțiva din directorii băncilor din oraș. Firmele mele au un program serios de investiții iar finanțarea se face din cele mai diferite surse. Fiindcă sunteți primele persoane pe care le-am cunoscut sunt hotărât să vă bag în afacere.

- Vă foarte mulțumim, vorbi primarul, suntem cu trup și suflet alături de dumneavoastră.

- Cât despre directorii băncilor, interveni Vasilescu, toți sunt prietenii noștri, nu-i așa?

- Așa este, aprobă ceilalți.

- În cazul acesta puteți aranja o întâlnire cu ei mâine după amiază, undeva unde nu vom fi deranjați de nimeni ca să le pot expune personal proiectele mele de viitor?

- Floare la ureche!...

A doua zi după amiază autoturismul primăriei îi transportă la o cabană de vânătoare situată undeva într-o pădure. Directorii se aflau deja acolo așteptând nerăbdători în fața aperitivelor așezate generos pe o masă lungă. La strânse

mâna, glumi cu cei deja cunoscuți în seara precedentă și îi invită să ia loc. Câteva minute nu se auzi decât zgomotul sec produs de mestecat.

- Domnilor, vorbi primarul, să închinăm în cinstea distinsului nostru oaspete.

- Să vă meargă totul din plin și ce gândiți să se împlinească!

- Vă mulțumesc. Între dumneavoastră mă simt ca între cei mai buni prieteni. Sper să mai avem de nenumărate ori ocazia de a fi împreună. Vă rog să beți și să mâncați fiindcă e timp destul și pentru afaceri.

Luă loc pe scaunul tapisat și îi urmări pe fiecare din cei patru directori de bancă. Cel de la Banca A era înalt și slab. Mânca repede și înghițea aproape fără să mestece. Directorul Băncii X, din contră era mic de statură și rotofei, burta ieșindu-i serios în față. Reprezentantul Băncii Y se vădea un tip nervos, gesturi iuți, repezi, avea ceva de nevăstuică și parcă în tot ce făcea semăna cu o nevăstuică. În schimb, șeful de la Banca Z aducea mult cu un urs, mătăhălos și leneș în mișcări.

După cafea le atrase atenția bătând cu lingura într-o farfurie.

- Domnilor, sper că nu vă deranjez. Primarul, aici de față, moare de nerăbdare să afle care sunt planurile mele de viitor, așa-i? (râseră cu toții la unison). Comerțul exterior și producția, domnilor, producția serioasă pentru export, iată care este scopul meu. Am șase contracte ferme pentru livrat cereale, multe cereale și un proiect pentru o fabrică, care va produce, ce credeți? Nu calculatoare, nu mitraliere, nu automobile, Europa e plină, piețele sunt pline de ele, ci oale de lut, oale românești ornamentale pe care vesticii mi le-au comandat anticipat. Bineînțeles vă întrebați de ce am venit la dumneavoastră. Este o întrebare îndreptățită. Pentru că vă aflați în inima celei mai mari zone agricole. Cea mai mare producție de cereale dumneavoastră o dați. Fabrica intenționez să o construiesc în altă parte, dar bunul meu prieten, stimatul director al hotelului m-a convins că este mai bine să îi dăm drumul aici. Chiar mi-a găsit un spațiu adecvat. (Directorul aprobă)

- Vă întrebați, desigur, domnilor directori de bănci de ce ați fost rugați să ne întâlnim aici. Explicația este foarte simplă. Orice om, oricât de bogat este tot nu are destui bani personali pentru a porni o afacere importantă. Bancherii sunt stâlpii societății. Fără ei societatea modernă n-ar exista. Ca să punem pe roate afacerea cu cereale avem nevoie de mulți bani, iar afacerea în sine, dumneavoastră o veți face. Directorii aprobă la unison.

- Cam la ce sumă v-ați gândit, îndrăzni să întrebe șeful Băncii A?

- Douăzeci de miliarde de fiecare bancă!

Amuțiră. Bancherii chiar rămăseră cu gurile căscate. Primarul uită să lase paharul jos de la gură.

- Dar e imposibil... Îngăimă unul.

- Nu-i deloc imposibil. Știu că trebuie să obțineți aprobarea șefilor dumneavoastră. Avem contracte ferme și argumente domnilor, mai ales argumente pe care o să le discut cu fiecare dintre dumneavoastră personal, dacă sunteți de acord.

Au fost de acord. Într-o cameră separată l-a invitat mai întâi pe nevăstuica de la Banca Y:

- Două miliarde cash pentru a obține aprobarea. Nu mă interesează cât dați sau cum îi convingeți pe șefii dumneavoastră.

Directorul simți cum un val de căldură urcă din măruntaie spre obraji.

- Cred că nu va fi nici o problemă, îngăimă el.

Discuțiile cu ceilalți directori au decurs la fel de ușor. Normal, cine nu ar fi fost bucuros să ajungă foarte bogat peste noapte și fără nici un risc. Au ciocnit entuziaști câte un pahar de șampanie.

- Să fie într-un ceas bun!

- Să dea Domnul, rostră toți într-un glas!

Petrecerea s-a prelungit până noaptea târziu. Șampania și țările fine s-au băut fără nici o reținere.

În nici o săptămână optzeci de miliarde îi așteptau în conturile deschise la cele patru bănci. Îi retrase imediat, achitând directorilor miliardele promise iar restul îl transformă în valută, aur și diamante. Nu-i uită nici pe prietenii săi: le făcu cadou câte treizeci de milioane și-i numi în consiliul de administrație al fabricii de oale de lut. Fabrica era mai mult un atelier în care cinci oameni fabricau oale de lut la care toarta era un mic fluier. Investiția în sine nu a costat mai mult de douăzeci de milioane dar în actele contabile fu evidențiată la două miliarde. De asemeni cumpără trei grajduri într-un fost CAP pe care le populă cu două sute de vaci olandeze. Grajdurile l-au costat vreo cincisprezece milioane, iar vacile, prea bătrâne pentru a fi sacrificate în abator le-a cumpărat la mai puțin de zece dolari bucata. Mai mult a costat transportul. Bineînțeles, în actele contabile investiția a fost prinsă la vreo douăzeci de miliarde. Tot prietenilor le reveni cinstea administrării firmei.

Într-una din zile îi invită pe toți la restaurant.

- Prieteni, vă întrebați desigur care este scopul acestei reuniuni? Ei bine, doresc să-mi iau în acest fel rămas bun de la dumneavoastră pentru o perioadă de timp care sper să nu fie prea lungă...

Un murmur de uimire se auzi de jur împrejurul mesei.

- Prieteni, continuă amfitrionul, nu aveți nici un motiv de îngrijorare. Pur și simplu afacerea noastră necesită prezența mea la București și în alte orașe. Câteva săptămâni voi fi plecat chiar și din țară, dar, sunt convins că cei mai competenți oameni din oraș se vor descurca și fără mine.

- Așa-i, dal se grăbi să aprobe directorul hotelului.

- Și în plus vom fi permanent în legătură prin fax și telefon.

Se întreținu cu fiecare în parte, glumi, bău vârtos, fără ca alcoolul să-l afecteze cumva și după patruzeci de minute toți erau convinși că trebuie neapărat să plece, că universul întreg ar fi afectat, s-ar prăbuși în sine dacă nu ar pleca la București sau aiurea. Cheful se prelungi până dimineață, a doua zi, când într-o adevărată procesiune îl conduseră la gară. Era o dimineață roz sau li se părea filtrată prin aburii alcoolului.

Când sosi trenul îl pupară pe rând, unii chiar plânsă ca după un frate drag care pleacă la mii de kilometri depărtare, și chiar după ce ultimul vagon dispăru din vedere ei încă continuau să îl facă cu mâna.

Nimeni nu a mai auzit sau l-a văzut de atunci, dar în fiecare zi îl așteaptă și nici măcar nu ar fi surprinși să apară vreodată ca un frate sau un bun prieten reîntors dintr-o lungă, lungă călătorie.

Silvian MITU

Născut la 2 februarie 1956, în Valea Măcrișului, județul Ialomița.

Plecat dintre noi, prea devreme, la 21 iunie 1987. Fondator al Cenaclului „Dor fără sațiu” din Urziceni, alături de Inculeț Bălan, Gheorghe Dobre, Teodor Cristea, Vali Minea, Viorel Iagăr, Cornel Iliescu.

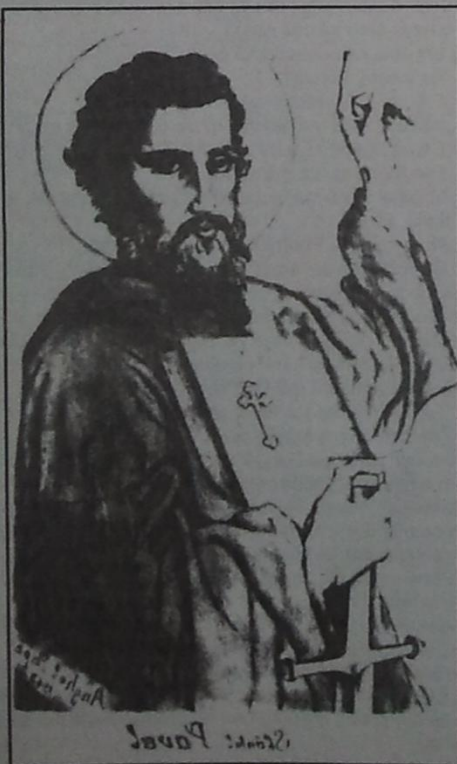
Pictor și poet remarcabil, Silvian Mitu trebuie restituit prezentului, pentru că merită. Nu știu unde ar fi ajuns, știm însă ce a fost: un artist și un prieten cum rar găsești. (Gh. D.)

Triste mistere

Mai urcă în aștri cocori... și se duc...
Și ploi de beteală în nopți, mai coboară...
Pe trunchi răsuciți de salcâm și de nuc,
Învăluie florile, încă, parfumuri
Și tot mai îmbie vreo cumpănă veche
Drumeții trudiți la margini de drumuri...

Și fluierul, încă, mai plînge, stingher,
Vreo doină bătrână, uitată de lume,
Mai latră căteaua cu dinții de fier
La câte o poartă, pe cer fără de nume
Și câte-o bătrână mai scuiată în foc
Rostind un descântec... sau o rugăciune...

Sunt triste mistere de jur împrejur...
Și clipă de clipă se sting câte unul
Și alte mistere mai triste se nasc...
Mânia cea oarbă, și foamea, și tunul,
Și groaznica bombă cu-atomi și napalm.
Și frica ce-și clănțăne dinții și-n bunul
Și pașnicul prunc ce din fașă învață
Ce-i mina, ce-i bomba, ce-i glonțul, ce-i tunul...

Și alte mistere mai triste se nasc...
Torente de păcură-n loc de izvoare
Și nori de cenușă și fum în eter
Și pete imense, de neagră scursoare
Pe marea cea verde cu tente de cer...
Și albele pulberi ce-ndeamnă la vis
Cu neagra lor vrajă și-ascunsa tărie.

Și alte mistere... imensa prostie
Ascunsă cu grijă sub frunți de coroană
Ce-ntunecă mintea... îngrașă trufia...
Și alte mistere, și alte mistere
Și șiruri prelungi le croi nebunia
Cu aur pe mâini... și aur pe haine...
Când clipă de clipă se sting câte unul
Misterele firii, adâncite taine...

Dar urcă în aștri cocori... și se duc...
Și taina copacului e-atâta de tristă
Sub trunchi răsuciți, de salcâm și de nuc
Mai curge vreo lacrimă-ascunsă, în batistă
Și urcă în aștri cocori... și se duc...

Rondel naiv

Fiecare fluture își are floarea lui
La care se întoarce în fiecare noapte
Mireasma ei îl cheamă, acolo-i casa lui
Și fluturul revine de-ar fi cât de departe!

Zadarnic tot colindă și caută hai-hui
O dragoste; Pe flori mult mai frumoase, poate,
Fiecare fluture își are floarea lui
La care se întoarce în fiecare noapte.

De-ar fi de păpădie, de leandru sau gutui
E floarea lui, și ea-i cea mai frumoasă
Doar ea îl știe mângâia, și alta nu-i
Din câte mii sărută, mai duioasă.

Fiecare fluture își are floarea lui...

La capătul toamnei

La capătul acestei toamne botezate-n sudoare
Te vor aștepta sălbatece trofee
Și vei simți mulțumirea
Celui ce-a-nmulțit pâinea și peștii
Potolind foamea credincioșilor.

Doar legea

Se zdrobesc strugurii.
Noaptea miroase adânc a toamnă...
Și-a toamnă...
Și tata, dezlănțuit,
Împroșcă sângele negru al boabelor
Cu picioarele,
Ca-ntr-un sălbatec ritual
Din care doar legea
Negării negației
Mai poate salva ceva...

Rondel

Au înflorit mireisme în gutui...
Feeric dans de roz și verde crud.
Și parcă muzici tainice s-aud

Și parcă simt mireisme amăruii...

Din nou mă văd, copil nebun, cum sui
Spre vis și cer cu leagănul din dud.
Au înflorit mireisme în gutui,
Feeric dans de roz și verde crud...

Copilăria... Doamne... ce-i făcui?!
Și cum să fiu din nou frumos și nud?
Pe ce cărări s-apuc? Spre Nord? Spre Sud?
Și arsa întrebare... cui s-o pui?

... Au înflorit mireisme în gutui...

Frumoasei

Tu pari a fi venită de dincolo de vis...
Femeie cu mireisme adânci învăluite!
Ești fructul care galeș mă-mbie la ispită.
Puterea ce avidă, mă soarbe în abis...

Tu pari a fi venită de dincolo de timp,
Mai stranie ca noaptea înaltă și pustie,
Tulburătoare sfântă uitată în chilie
Ce reînvie-n mine al cincile-anotimp...

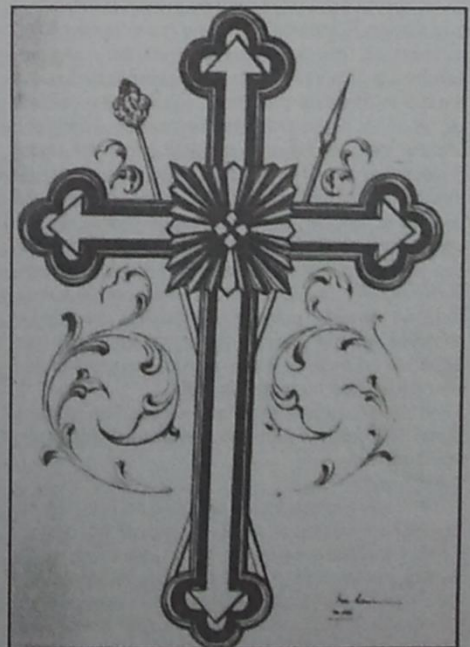
Tu pari a fi venită de dincolo de vis...
Și știu că-n ochi minciuna-ți, doar, licăre himere
Hai minte-mă, iubito, revarsă-ți dulcea fiere,
Să cred, iubind infernul, că sunt în paradis...

Surghiunita muză (la Muzeul Satului)

Aceeași casă veche în sfântul, vechi amurg...
Din lampa din perete iar unde palizi curg.
Și mă privește buna din colțul ei de blănuri...
O... surghiunită muză, de ce te ștergi și tremuri?

Miroase iarăși lumea a frunze de gutui
Și lampa veche pare că plânge-n vechiul cui...
Tu, surghiunită muză, plutești așa ușor!
Din nou vreau s-aud basme, de șoapta ta mi-e dor!

Să nu vorbești, iubito, o vorbă, numai una,
Ar destrăma mirajul... și mă privește buna!...

VIRGIL DASCĂLU

BALUL (II)

(urmărire din numărul 2)

Către miezul nopții, lăutarii păreau istoviți și făceau pauze din ce în ce mai dese. Din patru, câți erau, doar unul, acordeonistul, aproape un copil, se arăta ceva mai vioi.

Într-una din aceste pauze prelungite exasperant, ca adevărate suplicii, câțiva flăcăi își găsiră de lucru cu băza, acel joc binecunoscut în mediul țărănesc, stupid, în cadrul căruia unul dintre mușterii, un voluntar, trebuia să stea puțin aplecat și să-și acopere ochii cu o palmă, în timp ce cu cealaltă, strecurată pe sub braț, cât mai spre umăr, se expunea loviturilor aplicate de bătători; cel lovit avea posibilitatea să scape de rolul său ingrat numai dacă ghicea cine l-a lovit, acesta urmând să-l înlocuiască; dar, o dată cu lovitura, alte manifestări cum ar fi bătăutul, râsetele, rânjetele, schimbarea rapidă de locuri și tot felul de gesturi nesăbuite, imature îl puneau pe păgubaș în dificultate, îl derutau, și doar întâmplător reușea să-l indice pe agresor.

Nervos, Puiu Șerbănescu se îndreptă spre Marin Stângaciu, șeful orchestrei, un țigan îmbătrânit cu vioara în mână, și se răsti la el:

„Bă, fii atent la mine! Ori v-apucați de treabă, ori, de nu, vă fărâma toate jucăriile... Vi le calc în picioare. Ai înțeles? Și după aia mai cântați cu ciuciu...” Îi arătă degetul mare strecurat printre arătător și mijlociu.

Puiu era înalt și vânjos, croit ca din topor, și nimeni nu se încumeta să-l înfrunte. Cât fusese elev la școala primară și în ciclul al doilea nu avusese niciodată un adversar pe măsură în întrecerile la trântă, amicale, înfiripate spontan pe timpul pauzelor. Uneori își doboră partenerii cu o singură mână cuprinzându-i zdravăn de mijloc și hățânându-i încoace și încolo ca pe niște tulpini firave. Și în trânta „la curea”, la care adversarii se prindeau încrucișat cu amândouă mâinile de curele, se dovedise la fel de imbatabil. Prin clasa a șaptea, însă, într-o alergare zănică în plin câmp, călare, neprovocată de ceva anume în afară de propria lui plăcere, s-a prăvălit cu cal cu tot și s-a lovit grav undeva spre creștetul capului, ceea ce i-a adus o spitalizare îndelungată și pierderea anului școlar. Se vorbea atunci că i s-ar fi implantat în țeastă plăcuță de platină, dar dovezile lipseau și, oricum, părul lui lung și stufos, dat pe spate, acoperea complet locul cu pricina. Ulterior, deși nimeni nu-i uitase pățania și nu-l mai admirase la trântă, Puiu nu și-a pierdut reputația de voinic. Asta se datora, probabil, isprăvilor din timpul muncilor agricole, când, adesea, potențialul lui fizic depășea cu mult pe acela al unui om obișnuit și-i lăsa pe privitori cu gura căscată.

„Am înțeles, domnu' Puiu, cum să nu...” i-a răspuns Marin Stângaciu și numaidecât s-au auzit acordurile unui tangou.

„Așa, vezi!”

Apoi, Puiu Șerbănescu a căutat-o pe Ana, dar ea fusese deja invitată și, când a descoperit-o în brațele altuia, i-a zămbit mănăște. I s-a răspuns la fel. „Ia te uită pentru cine m-am răfoit eu la Stângaciu! Pentru grăsanul acesta! Să-i creez lui condiții și eu să stau la coadă... Bravo, Puiu, ești mare! Zău,

ești mare de tot... Mare bou...” leși în curte și își aprinse o țigară. Nici aici nu se simți mai bine, și nu din cauza burniței care îi înțepa fața înfierbântată, ci de teamă că, fără să bage de seamă, ar putea să piardă și dansul următor. Hotărându-se să revină în salon, parcă spășit, apucă să facă doar un pas, când, mirat, se opri și auzi limpede glasul unei fete îndemnându-și surata: „Hai, fă, că nu e nimeni... Uite, acolo, după magazie... Hai, că fac pe mine...” Și, fără să-l vadă, o zbughiră spre fundul curții. Mai făcu câțiva pași și iarăși se opri, de astădată izbit de un damf de urină stătută, ca de vită, degajat dinspre temelia clădirii. „Urătă treabă”, își zise scârbit și îi veni gândul să plece acasă. Totuși, rămase. Pentru a-și liniști orgoliul, își închipui că rămânerea sa la bal este un hatâr pe care îl face, așa, din cumsecădenie, numeroșilor prieteni și cunoscuți.

A doua oară, Puiu nu mai dădu greș. Se instalase undeva în preajma Anei și, o dată cu primele acorduri slobozite de Marin Stângaciu, sigur pe sine, o invită la dans.

„Cred că nu m-ai înțeles bine... Mie trebuie să-mi spui clar și urgent ori e albă, ori e neagră. Fără ocolșuri, fără nimic. Pentru că, uite care e situația: în toamna asta s-ar putea să plec în armată. Tata îmi tot spune că o să facă el pe dracu-n patru ca să mă scutească... Dar eu nu prea cred. Aia e. Și atunci? Dacă plec și încă nu rezolvăm chestiunea, nerezolvată rămâne în vecii vecilor. În doi ani de zile, cât o să stau eu în cazarmă, praful s-alege...”

„Bine, Puiu, și eu ce vină am?”

„Ce vină? Una singură: că stai cu fundu-n două luntre...”

„Păi, ce pot să fac?”

„Nu-ți spusei? Mie să-mi spui clar ce ai de gând.”

„Asta nu pot s-o fac acum... N-am cum... Nimic nu mi-e clar în minte. Dacă ți-aș spune că sunt de acord te-aș minți; dacă ți-aș spune că nu sunt de acord, iarăși te-aș minți. De ce nu mă lași tu pe mine să mă limpezesc? De ce ții morțiș să mă superi?”

„Eu te supăr? Tu mă superi...”

„Puiu, eu știu una și bună: cine se supără se desparte. Tu nu știi asta? Tu vrei să ne despărțim pentru totdeauna din cauză că cel puțin acum nu ești în stare să mă înțelegi?”

„Măi, Furnicuțo, eu te-aș înțelege, dar nu mai am timp. Bate armata la ușa mea.”

„Ei, lasă, că știe el, taică-tău ce să facă...”

Când dansul se sfârși, Puiu îi ceru Anei să mai rămână cu el pentru a găsi împreună o soluție convenabilă, măcar una de compromis, prin care puntea dintre ei să nu se surpe brusc, lamentabil, fără nici o posibilitate de comunicare ulterioară. Ana, însă, găsi un pretext: „I-am spus mamei că după dans mă duc la ea. Te rog să mă scuzi”.

În ciuda multor pretendenți, Puiu reuși s-o mai invite încă de două ori pe Ana la dans postându-se în preajma ei ca un adevărat paznic, încordat, agățându-se apoi scări de ea și înăbușind-o cu insistențele lui formulate neașteptat de convingător. Avea impresia că în relațiile lui cu Ana își va spune cuvântul în cele din urmă, cu siguranță, starea materială a familiei Șerbănescu, care, chiar dacă nu mai era aceea dinainte de război, când moșia, moara, cele două tractoare, vila de la Bușteni și multe altele aduceau venituri de invidiat, se situa totuși sensibil peste nivelul familiilor obișnuite. Ca atare, nici o fată din comună, mai cu seamă una sărăcuță și visătoare, atrasă irezistibil de mirajul unei vieți fără griji, nu putea să dea cu piciorul ocaziei pe care n-o întâlnea la tot pasul. După părerea lui Puiu, refuzându-i oferta, Ana s-ar comporta ca un biet lucrător zilier, ca un negheob, care, Doamne ferește, nu vrea simbricie mare, mănoasă, ci pe cea mai scăzută cu putință.

„Ei, te-ai mai gândit? Îmi dai un răspuns clar?”

„Puiu, degeaba insiști. Pur și simplu, eu, acum, nu știu ce să zic...”

„Cum așa?”

„Uite-așa, bine!”

Ana se confruntau cu Puiu pe bază de egalitate. Ce o drept, dispunea de o zestre modestă, cât să încapă într-un geamantan, dar argumentul ei forte, imposibil de contracarat, consta în dezinteresul față de o căsătorie pripită, cu perspective încețoșate, căci

nimic din ceea ce visa libertate, realizare prin forțe proprii n-ar mai avea nici cea mai mică șansă de izbândă dacă s-ar lăsa numai în voia impulsurilor venite din afară.

„Măi, Furnicuțo, asta e ultimul tău cuvânt?”

„Ți-am spus că nu e. Dar am și eu nevoie de un pic de păsuire”.

„Bine, bine. O să te las în pace”.

După o serie de tangouri, bine primită de majoritate, Marin Stângaciu fu asaltat de câțiva tineri căsătoriți, unii dintre ei chiar divorțați, încă ademeniți de baluri și de muzica populară hora, sârba, brăul, geamparalele ba și de acele cântece țigănești, ca de exemplu hora lui Marcel Budală sau hora de la Ciocănești, care le dădeau prilejul să-și impună stilul de joc, respectiv să se bată cu palmele pe genunchi, să se lase pe vine și să-și împreuneze brațele deasupra capului și să rostească strigături deocheate, mai abtirit decât țiganii. Marin Stângaciu execută bucuros comenzile acestora și îi făcu să iasă fericiți, cu trup și suflet, din canoanele vieții de familie. Câteva vârstare țigănești le ținură isonul.

În acest timp, salonul se descongionase. Mulți preferară aerul de afară înțesat de burnița fină. În curte se închegaseră grupuri, grupuri în cadrul cărora se vorbea și se râdea tare, fără noimă. Într-un grup mai mare domina glasul lui Ion Rigan, absolvent de profesională, care povestea o pățanie de la o seară de dans de la clubul Grivița, o seară cu o fată frumoasă, ademenită de el, dar revendicată și de vreo trei hândrălai înalți cât stâlpu de telegraf. S-a iscat un târboi de toată frumusețea. El, Ionel Rigan, i-a pus, bineînțeles pe fugă pe nenorociții aia cu glasul lui tunător și al pumnilor pregătiți de atac. „Aveam și un cuțit la mine uite, acesta dar nu l-am scos... D-aia zic: totul e să ai tupeu, să nu te blegești când ești în pericol”, încheie el satisfăcut. Aproape toți cei din preajmă, deși erau obișnuiți cu minciunile lui Rigan, i le acceptau fără împotrivire, fără ironie, ca și cum ar fi avut nevoie de ele ca de niște lecții în cazul în care o situație născocită de imaginația lui foarte bogată ar fi devenit realitate trăită de ei înșiși. Numai Ion Giulan, necooperant ca de obicei, se hotărâ să-i mai taie lăudărosului din elan, strigându-i de alături: „Și tu erai acolo, mă, lonele, când s-a întâmplat chestia asta?”

Când, din nou, Ana Preda a fost invitată la dans de Puiu, care dorea să-și arunce în luptă ultimele rezerve, ea nu se mai afla în bună dispoziție, salonul revenise la dimensiunile lui normale, lumina trandafirie pierise, iar marea ei dorință nu mai era decât aceea de a se isprăvi balul cât mai repede și, odată cu el, toate sentimentele contradictorii, trăite intens după miezul nopții, când realizase că Anton nu avea cum să mai apară.

„Îmi spui sau nu-mi spui cum rămâne?”

„Iar începi, Puiu?”

„Păi, da. Ce, credeai că ai scăpat?”

„Înseamnă că n-ai înțeles nimic din ce ți-am spus”.

„Ce să-nțeleg? Ce nu e de-nțeles?”

„Puiu, să știi că mă supăr...”

„Ei, bine! Dacă mă mai inviți la dans, am să te refuz. Să știi, să știi...”

„Nu e cazul... Pentru că o să plec acasă”.

Și, într-adevăr, după terminarea dansului, Puiu Șerbănescu se repezi nervos spre cuierul improvizat într-un colț al salonului, își înșfăcă balonzaiul și, ezitând o clipă, în care surprinse o fată stingheră uitându-se pe furis într-o oglinjoară, îl aruncă pe umăr. Își croi drum spre ușă fără să se mai uite în jur.

După plecarea lui Puiu, Marin Stângaciu, ușurat ca de-o mare povară, își permise o pauză mai lungă, înviorată pe ici, pe colo, doar de câțiva flăcăi angajați într-o nouă partidă de băză. Unul dintre ei, deși destul de robust, începu să se clatine sub loviturile din ce în ce mai dure, mereu neidentificate, și, intrigat de faptul că e tras pe sfoară de ceilalți, vlăguit, amenința cu ieșirea din joc. În urma unei noi izbiteri se prăvăli pe ciment.

Ana Preda, care nu agreea brutalitatea nici măcar în joacă, înregistrase plesnete acut, cu inima strânsă, de parcă ea însăși s-ar fi aflat sub incidența lor, iar când băiatul căzu, își puse palmele la ochi, amelițită, și nu-i lipsi mult să se prăbușească odată cu el.

Liviu Loghin

Fântâna din cer

degetul c-un ochi

I
 în palmă dezvelită
 zveltă
 blondă
 ochi albaștri
 nuiăua degetului
 altă nuiă
 alte obiceiuri
 piele mucegăită
 pe gard
 cuiburi de șerpi
 și sânge
 se scutură polenul din suferință
 degetul vorbește despre neajunsul
 de-a fi altceva

II

șiret
 exagerat
 recalitrant
 asta nu-mi trebuie
 lovitură de ciocan
 durere
 bun
 exact ca-n carte
 litere îngenuncheate
 la loc de cinste musca
 ciurma chicotește
 își freacă palmele
 și degetul c-un ochi în vârf
 și el

III

piele moartă-n praf
 unghii verzi
 buze vinete
 stradă de răs
 motiv de plâns
 gărgărița dă din cap
 din umeri
 din șolduri
 din gură
 de la-nceput
 din tot
 invitație la cules intrigi
 hoțul de deget
 știe prea bine ce face
 cremă de ghețe

IV

cel ce dă din coadă nu pricepe
 nu simte ploșnița
 cancer
 popi
 și papagalii
 râme bălăcindu-se
 în copaia deșertăciunii
 și degetul berbec
 și scârba
 cu ce-i cade
 și cu ce-i pică
 cerul putred
 fluier la picior
 pagubă-n ciuperci

sertarele nepăsării

I

sparg pâinea cu dalta
 și scot viermele prizonier
 nimic pe dedesubt
 naștere
 renaștere
 și iar naștere
 bufnițele-n turlă fac mătâni
 nu știu cine gestionează moartea
 nici viața

II

pe drumul de țară
 nici o aterizare forțată
 și nici o cutie neagră
 ce mă fac

și rața
 și porcul
 și mortul
 n-au identitate
 trec luna prin mașina de cârnați
 câtă sălbăticie
 clătite cu rumeguș

III

trag aer în piept
 pentru prima oară
 brazde întoarse pe dos
 și ochi
 și multe
 destule
 lame de bărbierit pentru minte
 se deschid sertarele nepăsării
 nu-mi convine
 în mijloc gol
 trepte-n sus
 trepte-n jos

IV

din cer cade o așchie
 arunc potcoava
 bumerang
 lovește ceafa inspirației
 cimpoi
 lacrimi bile
 rulmenți pentru export cu bile
 lacrimi
 pe creier hoinărește trăsura
 poștașului
 alt număr
 cinci
 este bun
 și ce dacă

mincinoasa Minte

soarele hlizește scărpinându-se de nori
 confort și vodcă
 în așteptare
 se sufocă turta babei din cuptor
 trec sărbătorile
 și norii
 și cucii
 și mintea minte
 mincinoasa Minte
 mărșăluiesc cu ghioaga
 pe umerii frunzelor

flori de cireș I

privirea câinelui spânzurată de catarg
 rânjește schilodind tăcerea
 de n-ar amurgul
 mi-aș face rost de-o scară
 sau de-un lift
 în pauza de masă se surpă cerul
 așa trebuia să se întâmple
 îmbuteliez transpirația florilor de cireș

ninge

exploatez capra cât pot
 și după aceea o extermin
 ți tai picioarele
 coada
 coarnele
 limba ninge cu ouă de șarpe
 ninge și eu tai capra bucățele
 capra de tăiat lemne
 dacă ar fi știut ce-o așteaptă
 ar fi rămas în pădure
 s-o mănânce lupii

același cer

concurs de schi nautic
 pe lacrima flămândă a berzei
 și nici nu-mi pasă
 adorm mângâindu-mi stelele
 de pe buze
 musca-mi zugrăvește somnul
 zodia vărsătorului

trag pisica de coadă
 pescuiesc
 și disper
 cu ce se pot prinde stelele ?
 cu năvodul
 cu lasoul
 cu minciuna
 nu știu

renunț
 în metrou
 și-n ciorba de potroace
 zodia vărsătorului

o zi nepoliticoasă

o zi nepoliticoasă
 își bagă barba pe fereastră
 și-mi zgârie somnul
 visele lipsesc
 sunt în vizită la alt vis
 sau bat bulevardul
 admir lava vulcanului
 care mă epilează

tristețe

prind plapuma de urechi
 și-o scutur bine
 în loc să mă-ncălzească ea
 o încălzesc eu
 acestea se-ntâmplă într-un hotel
 și plapuma avea nevoie de cineva
 care să-i țină de urât

ne târâm
 ne îmbrățișăm târându-ne

surpriză

se schimbă vremea
 în părul lung
 o frunză și-a făcut sălaș
 vreau să-mi refac buna dispoziție
 cu optimismul din cămară
 surpriză
 șoarecii l-au ros ca pe grăunțe
 pe carapacea broaștei

biata iarnă
 a înghețat și s-a ascuns în mine
 câinele și-acum mușcă din bocancii
 lăsași la intrare
 pe carapacea broaștei rujul năpârlește
 ce m-aș fi făcut fără tine
 calul dă cu copita
 în farfuria cu smântână a viselor
 gongul urlă

reproșuri

mi se sparg cuvintele cu clătite vechi
 din topor
 toporași loviți de streche
 mă urc pe lună cu vâslele lor
 era de așteptat
 și de înțeles
 în grădina botanică revoltă
 se lipăresc reproșuri pe florile de dor

în târg

în târg se vând calmante
 pentru penele de barză
 plec după urmele pașilor mei
 mâna mea îmi face cu mâna
 nu sunt primul
 nici ultimul
 fericirea își schimbă caii
 și vizitiul
 și drumul

în prezența mea

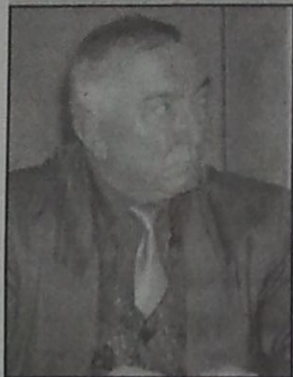
cloșca dementă fuge de pe ouă
 după muște
 noaptea se termină în altă noapte
 sub piele spinii salcâmului
 joacă șah
 nici urmă de zi
 leg boul cu funia de usturoi
 și-l duc la păscut pe lună
 în prezența mea înnebunește cerul

cuvintele tale

interviewez
 sondez
 scot petrol
 și ceea ce nu-mi trece prin minte
 noaptea a trecut încercând să aprind
 o lumânare cu cuvintele tale
 de dragoste
 nici inima nu se aprinde
 caut chibritul

Mihai VIȘOIU

MIHAI LEU în ALTARUL DURERII (XI)

(urmare din nr. 4)

"Tatăl meu a fost campion la automobilism de coastă."

În mai am fost operat din nou. Încercam să mă obișnuiesc cu gândul că pentru mine ringul este numai o amintire. Într-una din zile am fost invitat la un concurs de automobilism. Eram doar spectator, urmând ca eu să înmănez premiile. Tatăl meu a fost campion la automobilism de coastă. În duminica aceea am decis să intru în lumea raliurilor. Mi-am pregătit și eu o mașină și după numai două etape, în etapa a treia la Cluj am câștigat. Victoria mea i-a deranjat pe câțiva concurenți. "A coborât ca nebunul!" "Ce vreți, mă, la câți pumni în cap a luat asta credeți că mai are vreun strop de frică?". Aș fi vrut să le pot spune că, în timp ce ei economisesc benzina, eu am făcut traseul de trei ori. Dintr-o declarație releșea că am făcut șmecherii, că aș fi umblat la motor. Unii mecanici au început și ei să mă lucreze. Îmi era silă de tot. Victor, mai des, tata, mai rar îmi reproșau că am ieșit dintr-o vilă de lux: boxul și am intrat într-o garsonieră confort patru: automobilismul.

Nimic nu mă putea da înapoi. Concuram cu gândul să-mi încerc nu numai norocul dar și brațul. Când concuram în circuitul Moldovei, la Iași am aflat că fostul meu coleg de lot Giani Gogol, care fusese preferat pentru mondialele din '85 de la București unde a luat chiar medalia de argint, era arestat. M-am dus să-l văd, să-i vorbesc. Doamne, ce poate face viața din noi! Mai făcuserm vizite acolo și în Germania unor cunoscuți. Încerc să uit prin ce-am trecut.

În Maramureș, într-un sat în care aveam capăt de etapă, în timp ce toți încercam să mai facem câte ceva la mașini, m-am trezit înconjurat de mai mulți săteni. Erau îmbrăcați în straietele lor de care sunt atât de mândri. Cel mai vârstnic mi-a spus: "Pe mata noi te cunoaștem! Ești Mihai Leu! Falnic fecior! Când te văd stau și cujet cum de mi i-ai învins pe toți că doar ești firav!" Semăna cu Ota. Cu bunicul care n-a apucat ziua în care am ajuns campion mondial. Ce n-aș da să poată afla că centura și coroana se află acolo, în camera lui, acolo de unde a plecat el dintre noi!

"... în viața mea sunt trei vieți: a Annei, a lui Marco și a mea!"

Au trecut aproape nouă luni. Nouă luni cât îi trebuie iubirii să nască o viață nouă. Nouă luni și eu mă întreb dacă nu este timpul ca și eu să reasc. Să reasc pentru a mă închina din nou altarului durerii. Pentru moroșanul acela care mi-a zis: "falnic fecior!" Cred că trebuie să-nțeleg! Simt că lumea nu are nevoie de învinși! Oamenii de rând au prea puțini prieteni! Prieteni declarați, nu adevărați. Eu aveam mai mulți! După ce l-am învins pe Santiago, dar chiar și după ce l-am înșel pe Carruth, miniștri și deputați, prefecti și președinți de județ, ca să nu mai spun câți primari mă invitau, mă chemau peste tot.

În august, m-au invitat unii pentru o săptămână la hotelul lor de pe litoral. Am acceptat, dar, după numai trei zile, simțind că doreau să pună monopol pe familia mea, ne-am făcut bagajele să plecăm. Am avut atunci unele presentimente și, la recepție, când am predat cheia, am întrebat dacă am ceva de plată. Fata mi-a răspuns fără să clipească: "Șapte milioane opt sute de mii!" I-am dat opt milioane și m-am bucurat că am avut atâția bani la mine ca să-mi pot achita nota. Și a trebuit să le suport mofurile trei zile... Numai asemenea oameni am cunoscut în ultimele trei luni! Ce m-a ferit de penibil a fost că eu nu am cerut nimănui nimic. Invitația la mare n-am acceptat-o sperând că voi sta gratis, dar de la trei sute de mii pe zi la opt milioane pentru trei zile parcă este o diferență.

Acum mă închin cu dreapta pentru sănătatea brațului meu stâng. Am treizeci de ani și nu pot să uit ce mi-a spus odată Kohl: "Michael, tu ne-ai făcut multe! Dar despre modul cum știi tu să-ți faci pregătirea pe nevăzute, despre cum îți ordonezi tu

viața, pot spune că ești campionul campionilor. Neamț să fi fost și nu puteai fi atât de riguros. Asta e marea tău merit." Și atunci i-am dat un răspuns care cred că nu i-a convenit: "Asta pentru că în viața mea sunt trei vieți: a Annei, a lui Marco și a mea!"

"... în Altarul Durerii... mulți vin să se-nchine..."

"Mi-e dor, nea Mișu, mi-e dor să aud: <<Eliberați ringul! Urmează ultima repriză!>> Mi-e dor nea Mișu, s-o aud în orice limbă. Să fiu și eu acolo într-un colț, roșu, albastru, ce mai contează. În ultima vreme visez că boxez. Mă trezesc ud learcă de parcă atunci aș ieși de sub duș. M-am bătut în vis și cu Oscar de la Hoya. O dată mă bate el, o dată eu. În fiecare vis alt învingător. Poate mă ajută Dumnezeu să mi se vindece brațul! Îți amintești întâlnirea cu Carruth, la Aachen, atunci când medicul putea opri lupta în repriza a patra, când arcada îmi era spartă. Kohl i-a cerut să n-o facă, să mă lase în ring să continui. Acum știu de ce a făcut-o. Era un schimb de-al lor, de-al șefilor. Se înțelesese cu englezul ca, în schimbul titlului pe care irlandezul urma să-l câștige, unul dintre greii de la Universum, Vladimir Clicico, să boxeze pentru titlul mondial. Dacă eu reușeam să-l înving pe americanul pe care l-a bătut rusul era aproape bătută în cuie întâlnirea mea cu de la Hoya. Bursă, acum pot spune, ar fi fost de milioane. Și nu de milioane de mărci, ci de dolari... Dar, vorba matală, nea Mișu, în Altarul Durerii, cum îi spui de multă vreme ringului, mulți vin să se-nchine... Dumnezeu nu-i poate ajuta chiar pe toți.

MĂRTURII

MIHAI LEU
1,78m / 67 kg

Este un "stilist", un promotor al boxului complet. Boxer cerebral, cu un bun autocontrol. Foarte bună mișcare în ring.

Ținută frumoasă, elegantă. În arsenalul său sportiv se regăsesc toate "armele" pugilatului, atât cele de atac cât și cele de apărare. Directa de stânga, atunci când funcționează bine, este un adevărat piston, mereu împins înainte. Foarte bine îi merge croșeul de dreapta.

- născut la 13 februarie 1969, în Hunedoara; a fost atras la început de tenisul de câmp;

- tatăl, Nicolae Leu, a fost alergător de motociclism și automobilism viteză;

- frațele său, Victor Leu, a făcut box.

Mihai a început boxul la 8 ani la clubul "Constructorul", fiind îndemnat de bunicul său Stănică, omul cărui îi poartă o amintire de neșters. Primul îndrumător a fost Alexandru Pescaru.

A fost antrenat o perioadă de Relu Auruș (perioadă ce a cuprins și Campionatele Mondiale de Juniori de la Havana, 1987).

Primul antrenor și omul cu cele mai mari merite în formarea sa sportivă este profesorul Eustațiu Mărgărit.

Alte pasiuni sportive: automobilismul, fotbalul și tenisul.

PALMARES CA AMATOR

- campion mondial de juniori - Havana, 1987 (categoria ușoară - 63,500 kg);

- la 14 ani a cucerit primul titlu de campion național; (a fost unul dintre cei mai tineri campioni ai României din toate timpurile!);

- a cucerit, în total, 4 titluri de campion național al României la juniori și tineret;

- a cucerit două titluri de campion al Germaniei la seniori;

- totalul meciurilor de amator: 200 (atât în Germania cât și în România);

- totalul victoriilor: 190;

- cluburile pentru care a boxat ca amator: Constructorul și Metalul din Hunedoara; Dinamo București; Steaua; Bayer Leverkusen (căpitan al echipei 2 ani).

PALMARES CA PROFESIONIST (licență obținută în august 1991, în Germania)

- primul meci profesionist: 16.09.1991 - Hamburg. Învingător la puncte după 6 reprize în fața lui Gejza Stipak;

- categoria semimijlocie (66,678 kg) Club Universum Box Promotion - Hamburg; Manager: Klaus-Peter Kohl; Antrenor: Fritz Sdunek; total meciuri disputate: 28; total victorii: 28 (10 înainte de limită). La Hamburg: 12 meciuri - 12 victorii, 4 înainte de

limită.

La Aachen și Berlin câte 4 meciuri.

PERFORMANȚE CA PROFESIONIST

- **Campion internațional al Germaniei - 03.12.1994 - Hamburg**

(Învingător la puncte, după 10 reprize în meciul cu Stefan Schramm - Germania)

- **Campion intercontinental WBO - 01.04.1995 - Aachen**

(K.O. tehnic în repriza a 11-a cu Craig Allan Houk - SUA)

- **Campion mondial WBO - 22.02.1997 - Hamburg**

(Învingător la puncte, după 12 reprize în meciul de Santiago Samaniego - Panama)

- **Apărarea cu succes a centurii mondiale - 20.09.1997 - Aachen**

(Învingător la puncte, după 12 reprize în meciul cu Michael Carruth - Irlanda)

BIOGRAFIE PERSONALĂ

- căsătorit cu Anna Barrato (originară din Treviso, Italia)

- copii: un băiat - Marco, născut la 11.06.1993;

- vorbește: germana, engleza, italiana;

- absolvent al unei școli de marketing în Germania;

- în prezent: student anul III la Institutul de Educație Fizică și Sport din Timișoara;

- cetățenia: română (unică!);

- domiciliul stabil: Hunedoara, România;

- reședința în timpul pregătirilor: Hamburg, Germania;

- **Campion Mondial la 22 februarie 1997, la Hamburg, împotriva lui Santiago Samaniego;**

- operat la 21 aprilie 1997 la Hamburg - plastie cu șurub Fischer;

- titlu apărut: 20 septembrie 1997 la Aachen, împotriva lui Michael Carruth;

- reoperat la 27 octombrie 1997 la Hamburg - scos șurub Fischer;

- 14 februarie 1998, la Stuttgart, Mihai Leu ar fi trebuit să-și apere titlul mondial în fața lui Leonard Townsend. Meciul nu s-a mai disputat. Sparing partenerul lui Mihai Leu, Ahmed Koptaev, l-a înlocuit pe Mihai și a ieșit **Campion Mondial!**

MIHAI LEU: "SUNT ROMÂN ȘI NU DIN ÎNTÂMPLARE."

• "Pe 25 decembrie 1987 sosisem clandestin în Germania. Era <<Crăciunul libertății mele>>. La aceeași dată, în țară, regimul Ceaușescu mă și condamnase la 7 ani închisoare."

• "Boxul m-a învățat să nu renunț niciodată."

• "Cred că nu greșesc spunând că boxul este o artă a echilibrului. Și cu asta cred că am spus totul."

• "Sunt și au fost mulți boxeri de valoare, unii extraordinari, dar niciodată nu am încercat să imit pe cineva, oricine ar fi fost. Cred că fiecare ar trebui să fie ceea ce este el."

• "Ca să fiu înțeles foarte bine, îmi place boxul atât de mult încât aș boxa și fără bani..."

• "M-au sunat din Germania foarte mulți - antrenori, manageri, să mă întreb cu ce m-am ales în țară de pe urma centurii... Știi ce mi-au zis? dacă luptam pentru Germania eram un om făcut..."

• "Sunt român și nu din întâmplare. Am boxat pentru România și asta voi face și de acum încolo."

• "Am boxat pentru România, pentru milioanele de iubitori ai sportului din țara mea. Cred că poporul meu merita această victorie. Sunt fericit că a venit de la mine..."

• "Sunt foarte fericit că mi s-a acordat această medalie, mai ales că ea a fost concepută special pentru mine. Iar dacă mânușile cu care am cucerit titlul de campion mondial le-am promis președintelui Emil Constantinescu, această medalie va rămâne în tezaurul familiei mele."

• "Mă consider un învingător pentru că așa mă știu de când sunt. Altminteri îmi place să cred că sunt un om obișnuit."

• "Boxul este viața mea, iar România este marea mea iubire. De aceea am preferat să mă întorc la Hunedoara după anii petrecuți în Germania..."

• "Îi mulțumesc lui Dumnezeu, soției mele Anna, părinților și fratelui Victor, tuturor românilor care au fost alături de mine..."

• "Eu am un respect deosebit pentru toți adversarii, toți având posibilitatea să devină campioni mondiali într-o bună zi. Dar Samaniego nu s-a comportat ca un campion, nici în ring, nici în afara lui."

• "Boxul este șansa vieții mele. Părinților și boxului le datorez totul."

(continuarea în numărul următor)

Așteptările poetului

(Costel BUNOAICA - portret liric)

Costel Bunoaica, un vechi prieten și confesor de cenaclu, unul dintre întâiele cenacluri ale Sloboziei (*Lucaefărul*), se află, după banda copertei îndoite a ultimului volum (*Încă o umbră pe inimă*) la a IV-a carte de poezie, dacă avem în vedere și debutul în volumul colectiv *Cântec pentru zori de zi*, Albatros, 1987.

Un poet la 16 ani de la debut și care iată semnează în patru cărți de poezie. Trebuie remarcată de la început constanța, insistența poetului în spațiul poeziei, care, așa cum îl recomandă notele propriilor coperte: „obține toate premiile posibile”: de la Marele Premiu și Premiul Uniunii Scriitorilor la premii speciale ale multor reviste.”

Citez în continuare: „Până la producerea debutului editorial, Costel Bunoaica este laureat al peste 40 de concursuri interjudețene și naționale de poezie și proză”;

Impresionantă prezență a poetului în spațiul concursurilor și a revistelor literare, publică în *Ateneu*, *Cronica*, *Tomis*, *Tribuna*, *Orizont*, *Flacăra*, *Lucaefărul*, *România literară*, *Suplimentul literar-artistic al Scânteii Tineretului*, *Arcadia* etc.

Te intimidează o astfel de prolificitate, doar Tomozei se mai poate lăuda cu ea. Nota copertei de spate a volumului *Dreptul la singurătate*, apărut în 2000 la Editura Fundației *Pod Peste Suflete* îl numește pe Costel Bunoaica (născut la 30 august 1953, în Slobozia Mîndra, jud. Teleorman) „unul dintre cei mai premiați poeți ai Câmpiei Bărăganului”. (Chiar cel mai premiat, am preciza noi, sper să nu se supere Șerban Codrin de această supervizare a noastră!)

Poezia lui Costel Bunoaica este una confesivă, din confesivitate se intrupează lirismul său și adesea el se susține și în imagistic-poetică, în autenticitatea trăirii, dacă uneori n-ar eșua în convențional, în prețios, în căutarea cu orice preț a imaginii șocante:

„Și mai dă-ne, Doamne, mai dă-ne mlaștina de purpură a învingătorului, ochiul Ciclopului și ranița soldatului de plumb aisbergit...”
(vol. *Coridorul de ceață*, *Cu dreptul zeilor tineri*, p.7)

Sau „Fără rușine murdărea aerul cu scrisorile lui sentimentale”. (Idem p.9)

„Balivernește-mă, Doamnă” (titlu de poezie ostentant prozaic, ratat cu final asemenea „Balivernește-mă, Doamnă, că tot n-o să dezbari de himere!” (Atenție și la ruperea versului!)

În schimb am aflat în volumul al doilea (al treilea de la debut) *Dreptul la singurătate* (poate cel mai inspirat titlu dintre cele ale volumelor) o frazare lirică mai decisă, mai suspendată, mai inspirată, chiar mai concentrată, mai ales în poeziile scurte, în care poetul nu-și mai îngăduie digresiuni, lăbărțeli prozaice.

Exemplific: - „Damocles” (titlu neinspirat) - „când mă priveai / înmugureau lângă maluri corali / lungi dăre de armindeni / se prelungeau pe umeri (imi amintește de Barbu - *După melci*) / înserarea / ca o sabie lunecoasă / se la lăsa înspre mine / (*Dreptul la singurătate*, p.25) Sau „Contemplație” - „pe umerii goi / herghelia văzduhului / și tandrețea / lustruind cu toate poftele deodată / mirarea din care / de-abia plecaseși” (Idem, p.24). Un alt exemplu - „bacoviană” - „singurătatea mea, Doamne, / ca iubirea unei străine / asuprindu-mă / și / iubita care nu mai vine / expirându-mă treplat / și Tu, Doamne, ațâțându-mi singurătatea / ca pe o cățea neastâmpărată / snopită-n neștire // e toamnă iar / singurătatea mă pândește / cu toți dinții deodată” (Ibidem, p.17), mai adaug fără să citez „atingere oarbă” (note voiculesciene) și „aceste cuvinte”, poezie remarcată și de prefațator, profesorul Gheorghe Antonescu, prețios generos și gingaș, critic de concentrație și în același timp de aparentă transcriere lejeră și de candoare.

Iarși îl invidiez pe Bunoaica pentru atragerea unui martor liric de suplețea și subtilitatea prof. Gh. Antonescu. Transcriu în întregime această prefață a cărții (*Dreptul la singurătate*), considerând-o sensibilă, avantajoasă și atașată poeziei lui Bunoaica.

„Poetul e întotdeauna singur, privește și simte lumea în felul său special, afirmând cu orgoliu sau cu umilință *Dreptul la singurătate*.”

Costel Bunoaica își înalță rugul existenței sale pe temelurile uimirii, tristeții și bucuriei de a iubi. Asemenea imponderabile nu pot fi împărțite cu nimeni, de aceea multe poezii din această plachetă sunt definiții poetice înflorate, smulse unui mod de a

fi. Uneori gândul te duce la Bacovia sau la nichitastănescianele jocuri și asociații (o poezie e chiar intitulată *stănesciană*).

Cuvintele lui Bunoaica au călcăiele bandajate (vulnerabilitatea lor așadar), dar și sufletul e bandajat. Poetul se rănește mereu de lumea sa spre a nu o răni el. Metafore simbolice, sinestezii și oximoroame (zăpezi incandescente) vădesc un port al fantasmelor (nu aveai umbră / doar o trecere suavă / între da și nu / te izbea de realitate). De aceea și câmpurile semantice se organizează deseori în jurul iluziei, inocenței, păcatului, rămănerii, jinduirii, reflexivității, renunțării, seninătății.

Teroarea timpului, nașterea sinelui, dragostea și poezia poeziei sunt teme permanente la Bunoaica. Versul e îndrăzneț, delicat, pățimaș, niciodată indiferent: *Așa ești tu - o frântură de mine revărsată peste obsesia mea*”.

Nu sunt adeptul unei critici reci, obiective, ci al unei critici subiective, impresioniste. Pentru aceasta poezii recenzate nu trebuie să mă judece fals.

Există la Bunoaica semne ale unei asemănări cu poezia lui Dinu Ioan Constantin, au elemente comune, un fel de „șmecherie” a forțării metaforei, de tentație a livrescului în lirism, de „vânătoare” de vorbe mari a la Vlahuță. Iată și la Bunoaica apelativul liric „Doamnă”, care nu se prea potrivește cu substanța oarecum rurală a lirismului lui, îmi lasă uneori gustul unui ruralism de tipul „Făi Doamnă”, îmi transpare un soi de misoginism în acest Doamnă aruncat uneori ostentant și didactic. La urma urmei poate fi o advertență lirică reproșivă pe care n-o fixăm bine.

Marele imitat sau apelat Nichita, aflat într-un epigonism postnichitanescian, așa cum i s-a întâmplat și lui Eminescu, textul lui, pare a risca abisal, el riscă dar cu știința unei adevărate matematici, geometrii a sintaxei, nu încapă la Nichita golul nici cât firul de păr, dar adesea sintaxa, spațiul interlexical la Nichita are distanțe cosmice, surprinzătoare, un lirism care este atât de înalt, atât de obiectivat încât nu se vede, are amploarea geniului, care confundă jocul și gravul într-atât încât produce nedumeriri, mirări, ca dealtfel marea creație. Marii poeți creează cu smerenie sub umbra lui Dumnezeu.

Ultimul volum al lui Bunoaica *Încă o umbră pe inimă* apărut anul acesta la Editura Star Tipp (ar fi fost mai sugestiv titlul fără prozaicul - „încă”) aduce poezie concepută în prozodie clasică, anunțând timpul clasicizării vârstei poetului (citește maturitate, bătrânețe), endecasilab în „Cătușe vechi de amăgiri”, cu ritm iambic (versul sonetului italian sau vers alexandrin). Poeziile au un plan liric corespondent, final scris cu litere cursive, în care apare un personaj liric, confesiv, evocativ și apelant - Miriam, căruia poetul nu numai îi mărturisește, dar îi dă și sfaturi din perspectiva unei înțelepciuni și bătrâneți, care este simptomul volumului.

Toamna este anotimpul de expresie care se întâlnește cu toamna sufletului, producând frecvent expresive și cursive:

„Ca nu mai știu să număr și nici să te mai chem / Din vremea-negurată căzută în blestem”, / și în cursive: „dau drumul zilelor și-n noaptea mea / mă sting ca o lăcută ullimă poveste” / (*Căți ani s-au scurs*, vol. citat, p.34)

Există multe versuri frumoase, iată tonuri vrednice de Omar Khayyam: „Sete mi-e de tine ca de vinul vechi / Peste care iarba și-a sunat sorocul / Aș lua paharul și l-aș umple ochi / Să te sorb dintr-însul, iubito, cu totul”. (*Trecerea prin șoapte*, p.32)

Lirismul este adesea autentic, trăit și acaparant, dar alteori este facil și sentimentalist, cu o poză patetică a suferinței și tristeții. Iată exemple bune: „Mă iartă dacă vrei sau lasă-mă ucis / De cântecul tău slobod ce-n mine s-a închis”. (*Elegie de toamnă*, p.28)

„Mi se preling, ah, toamnele prin oase / și visele se-mpuținează, știu...” (Idem) sau „La jumătatea căii mai poți să te întorci - / la capăt, Miriam, necunoscutul doarme”: / (*De vei pleca*, p.26)

Și altfel: „Tu nu-nvăța verdictul, găsește talmăcirea / atâtor înțelesuri... și dăruie iubirea...” / (În geam îmi bate toamna cu deget fumegând, p.20) și „Mă simt o toamnă lungă și pustie / în care cade ploaia trist și aberant”; / (Idem) sau „ne trecem timpul mult peste măsură / cu mici nimicuri în care ne rănim” / (*Mărgelo elemere*, p.13)

La urma urmei cartea este directă și accesibilă, îmi pare rău că trebuie să-l contrazic pe scriitorul Ioan Neșu care notează în manșeta - „Prin natura sa originală provoacă (poezia) o serie de interpretări, altele decât ce s-ar putea crede din planul de suprafață al expunerii” (sic!...)

Adică, zice Ioan Neșu, poezia (nu expunerea) ar avea subtext care nu-i la mintea oricui.

Nu, charmul poeziei lui Bunoaica este franchețea confesiunii, curajul unei sincerități pândite de desuetudine, simptomul direct care dă notă de romanță, de cântec, fără să fie factice, nimerind adesea trăiri grave. I-aș reproșa totuși, uneori, didacticismul, l-am mai acuzat: „Învăță-mă să iert, / Să te învăț să aștept - / Așteptarea e lupta de sine; / Învăță să crezi / Că, atunci când nu ești”, / (*Căderea-n genunchi*, p.76).

Sună în toată această poezie de romanță un neocanacronism ca la Văcărești.

La poetul de mâna a doua (mă includ aici pe mine însumi, pe Adrian Păunescu, pe Ana Blandiana și pe mulți) se manifestă mai puternic sentimentalismul, cu atât mai mult cu cât cobori spre poalele poeziei. Imaginea își păstrează ceva de artefact, de artificiu, se vede, cum spunea cândva Adrian Păunescu în cenaclul Junimea, referindu-se la unele poezii ale mele, dăra vopselei de la cutie la șevalet.

Aș spune că și la Bunoaica se vede uneori acest lucru, o fugă după găselnițe. Iată un titlu de poezie: „Balivernește-mă, Doamnă”, de fapt o poezie bună, cu un titlu penibil și final la fel.

În schimb poezia de tip scrisoare de pe front, ar putea fi orice front, o poezie superbă (*Vino dumneata, Doamnă*), cu un umor sec, cu o prozaicitate reușită, un poem antologic. (vol. *Coridorul de ceață*, p.62)

Apropo, îi propunem poetului o antologare a celor trei-patru volume, cu acribe și cu o știință a întocmirii cărții pe care n-am sesizat-o, renunțarea la unele titluri, schimbarea lor în titluri mai sugestive, mai inspirate.

Reluând, constatăm la Bunoaica o meteahnă minulesciană, de tipul poeziei ghicitoare în *Balerina* (*Prolog și Epilog*), *Omul negru* - „balerina aceea era chiar viața noastră” sau „Omul negru și Omul lena ești tu, Creatorule!”, alegorii deconspirate care strică poezia, o limitează.

Coridorul de ceață conține un soi de dedicație, un fel de *Au lecteur*, prefață la vol. „Les fleurs du mal” de Ch. Baudelaire. Această dedicație (nu are titlu).

„Prietenii mei dragi, / dacă din marea risipă a trecerii mele / nu veți înțelege nimic, vă iert! (*pentru că sunteți proști! am semnifica noi*). Nu voi sunteți vinovați de păcatele mele... (*drege busuiocul*) / Zborul planat, temut, v-a survolat umbrele / vânătoarea de fluturi (*cliseu*) e încă în toi. // Stați liniștiți, bunilor prieteni (*vai! ce s-au speriat*) / și fără voi mă trec, cum îmi scrie la carte” / (*Adică dreptul de a muri nu mi-l poate lua nimeni*). Parșivă această dedicație care se adresează „prietenilor”, de fapt ea țintește dușmanii, se vede rictusul gurii poetului.

Poetul ialomițean Costel Bunoaica, la al patrulea volum, mai bine zis la a patra apariție în volum, așteaptă reacții critice, care în parte s-au manifestat, așa cum am arătat citându-l pe dl.prof. Antonescu Gheorghe. Și notele mele de lector pot fi considerate o astfel de reacție, dar poetul (în general) așteaptă pe profesionistul critic, cel care ar fixa repere istorice, chiar dacă adesea ele nu sunt inspirate și istoria o ia anapoda pe alte cărări decât cele pe care a mizat profesionistul.

Astăzi, așa cum mirosul adevărat al pâinii s-a estompat și uneori nici când o bagi în nas nu mai dai de mirosul ei adevărat, nici criticii nu mai trag de păr din balta anonimului poezia, și mulți poeți cad așa cum soldații necunoscuți pe frontul poeziei, de aceea ei trebuie să mizeze pe judecata timpului. Așa s-a întâmplat cu mari poeți ca Trakl, Saint John - Perse sau Lautremont.

Orice poet are „o candoare” de așteptare și i-am simțit și lui Costel Bunoaica tremurul acesta, ca discreția unui vânt de toamnă uscat purtând funeigi.

Vorbind de ocazionalitatea poeziei (a nu se confunda cu poezia de ocazie), există și o ocazionalitate a actului critic, adică cea determinată unică a poeziei care ține de momentul de inspirație, de asocierile și nervii timpului, relațiile nu numai culturale ale poetului, visceralitatea simțirii lui, în sfârșit întreaga circumstanțialitate a poeziei, și critica are aceleași determinări (promit să provoc o astfel de discuție), de aceea poetul trebuie avizat în legătură cu miza pe care o pune pe actul critic, care este în mare măsură subiectiv.

Îmi place „bunătatea creștină” a lui Bunoaica gest și de înțelepciune, dar și de un soi de consolare. Sper să nu conțină în ea nici o poză, ea poate naște o poezie matură, care în parte se regăsește în volumele lui Bunoaica, dar care trebuie mai bine cenzurată.

Oicum declar o bucurie a spiritului întâlnirea cu poezia lui Bunoaica și îi salut prezența în panteonul literii românești și ialomițene.

Prof. Anghel Papacluc,
Liceul “Mihai Eminescu”

PREA CUVIOSUL PĂRINTE ARHIMANDRIT ARSENIE PAPACIOC, CEL MAI DE SEAMĂ DUHOVNIC AL ȚĂRII, APARTINE IALOMIȚEI

Acum eu am intrat în nouăzeci de ani (îi urăm la mulți ani, ne răspunde multumesc și Dumnezeu să vă ajute).

Tata bunicului meu a fost preot în Macedonia, de aceea ne vine și numele de Papacioc, tata popa în limba macedoneană.

de oi. Un vecin de-acolo, un boieraș i-a spus:

-Domnule Papacioc, primește și oile mele în cârdurile matală!

-Dar câte oi ai, domnule?

-Vreo șaptezeci!

-Eu numai câini am șaptezeci!

Eram toți la școli, îl sleiam de bani, Ioan, tatăl lui (arată spre domnul profesor Papacioc Anghel), pentru el plătea 27.000 lei, o sumă enormă la vremea aceea, eu plăteam 24.000 la internat. Tatăl lui a fost la Liceul Sfântul Gheorghe din București, unde directorul ne era unchi, dar nu ne scutea de plata taxelor.

Din familie am amintirea că au fost credincioși și foarte, foarte vrednici. Nu se puneau problema că n-aveam, aveam destul, eram mai pricopsiți, măcar mai mult din multe sate, dar se muncea în familie, nu ne lăsa nici pe noi când veneam în vacanță, la smuls fasole, la coasă, la sapă, în sfârșit, am făcut de toate.

Ei, într-o măsură posibilă cu vârsta și cu sănătatea, eu am fost mai debil între frați, am fost însă cel mai religios. Eram singurul din sat care mergea la biserică Duminică.

Și a zis preotul, am și eu unul care vine la biserică, dar nici acesta nu stă până la sfârșit!

Eu, copil, nu știam când e sfârșitul slujbei și când începea strana, dascălul să citească, eu credeam că s-a terminat slujba și plecam. Dar când am auzit în sat că și acela pleacă, nu stă până la urmă, nu mai plecam din biserică până nu pleca și preotul, știi, ca să flu sigur.

Dar încă mai târziu am fost uimit de puținătatea oamenilor la biserică, peste zeci de ani, când fiind la Mănăstirea Cheia, am fost anunțat că se mută cimitirul în Misleanu, satul meu și trebuia să vin să scot morții mei, tata, mama, frații, surorile, pe sora lui, Gabriela (arată iarăși spre profesorul Papacioc și pe bunicii mei. Am făcut și o liturghie în sat la biserică făcută de tata, în sensul că a avut o mare contribuție la zidirea ei. La liturghie au fost trei patru babe, iată după zeci de ani, și-am spus atunci, așa v-am pomenit, atunci erați trei și-acum sunteți patru.

Am făcut deshumarea aceea, dar să vă spun, pentru că este vorba de istoria vieții mele... asta m-a ajutat foarte mult... știu că am ținut un post al Pastelui, eu singur din familie, întreg.

Însă la origine ne-a chemat Albu, am descoperit într-un dicționar foarte mare, o personalitate deosebită a fost Albu acesta în Albania, în Macedonia și chiar în Roma.

A venit acel străbunic în țară cu mii de oi din Macedonia și s-a așezat pe unde a fost câmpie, în Ialomița, cu mii

Vă închipuiți ce era! În sfârșit, nu i-am apucat, decât niște obiceiuri.

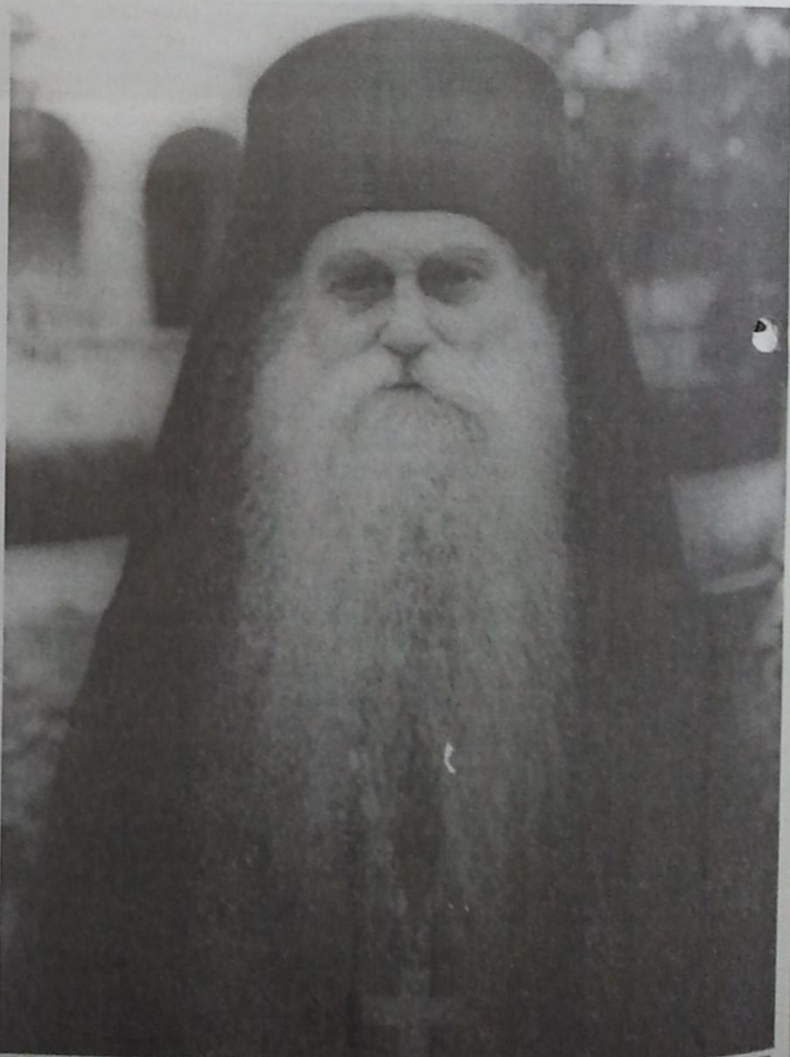
Tata a avut o mare râvnă să ne învețe carte. Sigur, eu sunt al șaptelea, m-a născut mama la 47 de ani. Toți am fi fost 11 dacă nu mureau, au rămas 8 în viață, ceilalți au murit tineri, din ceilalți am rămas numai eu, cu nepoții.

Tata a fost un om foarte priceput în medicină, era agent sanitar, dar conducea, cum să spun, așa, o parte de județ, din județul Ialomița, răspunzător era pe șase comune, avea la Perieți centrul sanitar.

Foarte vrednic, foarte priceput și era foarte drept, dacă se certa cu cineva, dacă îl nedreptățea vreunul, la boală se ducea la el, îl muștra, dar îl vindeca.

Se ocupa și cu medicina veterinară, și cu stomatologia (doctor dentist), așa era atunci. Îi scosese unuia trei dinți și din neatentie între ei era și unul sănătos! Ca să facem haz!

Munca și în câmp, aveam pământ mult, muncea pe brânci, ne lua pe toți la câmp, când veneam de la școli, ne dezbrăcam de uniforme de școală și ne îmbrăcam în haine de câmp, se dusea vestea de hârnicia lui, de autoritatea lui în fața copiilor și de educația copiilor lui.

Lucrările reproduse în acest număr aparțin Părintelui Arsenie PAPACIOC

eram copil, n-o făceam din ambiție, nu exista boala aceasta a orgoliului la vârsta aceea și nu aveam elemente de comparație ca să... dar am ținut un post...

Eram evlavios, și-mi amintesc un lucru, mi-a dat tata paștele și m-a dus în camera nouă, erau multe camere: casa mare, casa nouă, salonul... și mi-a dat paștele cu piciorul pe topor; n-am înțeles semnificația aceasta și-am întrebat multă lume, pe toți macedonenii pe care i-am contactat, dar nimeni nu mi-a explicat semnificația acestui lucru.

Deci am avut o viață nițel mai cumpătată, mai gândită, care m-a ajutat enorm.

Iată (ne arată două fotografii din tinerețe, un tânăr blond cu distincție și inteligență în ochi, îmbrăcat modern într-un pardesiu bej, cu cravată, privire vulturească, cu sprâncene grele, cu arcade mari, puternice, gura bine trasată, severă, un Arsenie tânăr, fără barbă, o mirare!).

Pr. Arsenie: Aicea, (spune arătând una dintre fotografii), mă pregăteam de drumul mare. Aveam mașină mică, erau numai câteva în țară, Ford, era în 1944.

Evoluția evenimentelor istorice, istoria a fost ce-a fost, însă n-am fost absent.

Ar putea fi o mare greșeală pasivitatea, indiferența față de istorie, să lăsăm lucrurile să meargă de la sine.

Lipsa aceasta de prezență în viața ta și netrăirea momentului pe care-l ai, este o enorm de mare greșeală.

Pentru că omul este superior în întreaga creație a lui Dumnezeu. Dumnezeu omule! Mântuitorul se mai numește și Fiul Omului, adică omul desăvârșit, așa cum a fost creat.

Nu degeaba toată creația Dumnezeu a făcut-o dintr-un cuvânt, omului i-a acordat o atenție specială, l-a cioplit, l-a făcut din pământ, după chip și asemănare, va să zică prin om se glorifică Dumnezeu. Omul este singura verigă posibilă între Dumnezeu și creație. Omului i s-a încredințat marea răspundere să supravegheze întreaga creație.

Deci numai prin om, repet, se glorifică Dumnezeu, omul este de o valoare incomensurabilă, nu se poate compara, dacă rămâne în ceea ce este. Când încetează dobitocul apare omul!

Ca să fii conștient de această trecere, de această graniță a lucrurilor, e atât de superior încât i-a dat Dumnezeu puteri nebănuite asupra lucrurilor, asupra naturii.

Iată, Isus Navi a oprit soarele pe loc să se termine lupta, în Scriptura spune, în Lupta cu filistenii.

Lucea omul smerit, pentru că ierarhia în lumea bisericească, nu e împăratul, nu e patriarhul, e smerenia, omul smerit.

R. : *Doream să vă cercetăm în legătură cu smerenia, spuneți-ne câte ceva despre smerenie.*

Pr. Arsenie: Smerenia, dacă ești smerit stăpânești astrele!

Kant, filosof mai apropiat față de alții de creștinătate, printr-o afirmație - aceea că două lucruri îl impresionau: cerul de deasupra mea și legea morală din mine.

Noi creștinii punem mâna pe stele, Kant nu cunoștea lucrul acesta. Și să mă iertați că vă spun, a zis el iar o vorbă bună lui Shopenhauer, care era într-o ceartă cu lumea - critică-te pe tine și te vei liniști, nu mai critica pe alții. (Considerăm citatele din memorie, aproximative)

Hristos a spus: "Eu sunt calea, adevărul și viața. Dacă nu e cale, nu e mergere, dacă nu e adevăr, nu e cunoaștere, dacă nu e viață, nu-i viețuire. În funcție de adevăr se mișcă totul, dacă n-ar fi spus Iisus adevărul din noul testament se desființa vechiul testament. În funcție de adevăr se creează sau se distruge.

Un condamnat la moarte a spus: împărate, mă omori, dar nu poți să-mi

faci nimic! El murea pentru o idee, murea pentru adevăr.

Îndemnul la jertfă, fără de care nimic nu se poate, iată, se spune adesea, a murit fără lumânare. Lumânarea nici nu acuză, nici nu ușurează, are însă altă semnificație, ideea de jertfă, ca să lumineze, arde ceară, deci jertfește.

Iisus Hristos a făcut minuni de care-ți stă mîntea-n loc, a vindecat orbi și ologi, a înviat morți, dar n-a mântuit lumea prin minunile acestea grozave, ci numai prin cruce, prin jertfă. El suferea pe cruce și se văieta satana de data asta.

Ca să ajungi la finalizare, la desăvârșire, să știi să jertfești. A spus apostolilor - mergem pe țărnul celălalt - și S-a culcat în corabie. Au început valuri grozave și apostolii au strigat:

- Doamne, scoală că pierim!
- Vă și vedeți în fundul mării împreună cu Mine, puțin credincioșilor! Voiți fără valuri, voiți fără jertfă?

Dacă vei ști să înfrunți această năvală dușmană care-ți încurcă mersul tău, vei fi pe o poziție care înalță, n-avem nevoie neapărat de-atâtea vorbe frumoase, avem nevoie de aripi.

Cine reușește într-un veac ca acesta, cu concepții atât de amestecate, să-și formeze zborul cu aripi, acela este cel câștigat.

Au consemnat:
Gheorghe Dobre, Jan Cheptea și Anghel Papacioc.

Virgil DASCĂLU

De la nici o tribună, fie ea mai înaltă sau mai joasă, nu s-a contestat vreodată faptul că învățământul este o prioritate publică. Ba, mai mult decât atât, din patru în patru ani, cu ocazia chemării obștei la urne, mulți dintre "jolly-jokerii" aflați pe listele electorale consideră problema învățământului drept una capitală pe marginea căreia îngamă adevărate pasteluri, dulci, demne de Alecsandri sau de "sămănătoriști" - și ele, pastelurile, sunt gustate din plin atât de avizați cât și de neavizați.

Reforma școlară, începută practic în anul 1995 și cofinanțată de Guvern și de Banca Mondială, s-a cristalizat destul de anevoios într-un proiect promițător, bine intenționat, dar, după cum era de așteptat, prea puțin pe placul breslei (la începutul anului 2002, adepții reformei reprezentau doar 1/4, conservatorii 1/3, iar restul, aproape 40%, îi cuprindea pe cei nedecisi). Proiectul a fost gândit, în esență, ca mijloc de adaptare a învățământului românesc la economia de piață. Cele câteva mari modele occidentale, imposibil de neglijat de o țară complexată și învățată cu imitația, au condus Comisia Națională pentru Curriculum mai întâi spre revizuirea programelor, a planului de învățământ și, respectiv, a manualelor școlare, acestea devenind peste noapte "alternative", dar nu și destul de serioase. Au fost, în același timp, importate cu nemiluita tot felul de termeni, care de care mai năruș, mai în măsură să-i descumpănască pe slujitorii instrucției și educației: "trunchi comun", "trunchi comun", "cicluri de învățământ", "curriculum la decizia școlii" etc. În anul 2000 - 2001 s-au făcut revizuirii, s-a subliniat că școala se află la răscruce și că este nevoie nu numai de schimbare, ci și de continuitate, adică de a ne aduce aminte de T. Maiorescu, S. Haret, P.P. Negulescu și de toți ceilalți înaintași care au luminat din belșug școala românească. În realitate, s-a mizat numai pe schimbare. Au mai apărut și testele de tip grilă, nesuferite, un fel de jocuri de cuvinte încruciate, deloc folositoare în demersul școlar străvechi, îndeobște conceput de a lega date seci în rețele logice. În multe țări "modele" pentru noi, aproape icoane, această găselniță nu se mai poartă de multă vreme.

Tendența de diminuare a ponderii disciplinelor umaniste, de marginalizare a acestora, simțită acut încă înainte de 1989, nu numai că s-a păstrat, dar s-a accentuat revoltător. Suprimarea limbii latine, reducerea numărului de ore de limbă și literatură română și de istorie (mai ales de istorie a patriei), apoi de filosofie, de istorie a artei, de muzică - toate acestea nu fac decât să anemizeze pe termen lung procesul de formare a unei gândiri atotcuprinzătoare, a caracterului, a celei culturi care încă mai mijeste "după ce ai pierdut totul".

Unii vor spune că în vâleatul internetului nu mai e loc pentru așa ceva. Parcă îl auzim, întrebând: Ce ne mai trebuie nouă limba lui Cezar, romanele și poemele celebre din literatura română și universală, faptele de arme

ÎNVĂȚĂMÂNTUL SI CORIGENTELE REFORMEI

ale lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, pânzele lui da Vinci sau Rembrandt, înțelepciunea lui Aristotel, Heraclit sau Hegel? Ce ne mai trebuie Beetowen, Bach sau Enescu?

Carențele culturale grave ale tinerilor absolvenți din învățământul preuniversitar, și nu numai, arată că e nevoie de cultură ca totalitate. De pildă, limba română se vorbește tot mai anapoda, tot mai după ureche, atât pe stradă, cât și la televiziune și la parlament. Fără cunoașterea marilor creatori din sfera umanistică, fără reamintirea acestora, mediocritatea se simte la ea acasă, lipsită de complexe, dar cu manifestări pe măsura ei, cu urlete, cu dansuri deșănțate, cu respingerea oricărei reguli a bunului simț, a oricărei legi. Mediocritatea confundă dobitocește libertatea cu anarhia.

Începând cu anul școlar curent, învățământul obligatoriu urcă la 9, și în perspectivă, la 10 ani. E bine, cu atât mai mult, cu cât, în mai multe țări din U.E. durata cursurilor libere și gratuite a ajuns la 12 ani. A fost luat în calcul, desigur, faptul că, în perspectiva intrării României în U.E., forța de muncă românească ieșită peste hotare s-ar plăti derizoriu dacă diferența de timp consacrată instruirii ne-ar fi net defavorabilă.

Scăderea efectivelor școlare din ultimul deceniu a adus un alt inconvenient: învățământul de tip simultan (54% în școlile primare și 20% în gimnazii). Acesta nu poate fi decât de mai scăzută calitate. În plus, proporția personalului necalificat, mereu în creștere, a devenit îngrijorătoare nu numai pentru prestigiul școlii, dar, în mod special, pentru părinți. O politică deseori mioapă, sever condamnată, aplicată cu zel de "mai marii" învățământului, se percepe în ultimii ani ca un mic "război" împotriva pensionarilor, mai ales a celor "tineri", apți de muncă, chiar de performanțe, și socotiți de obște ca oameni de reală anvergură culturală. Oare n-ar putea aceștia să-i "suplinească" pe necalificați? Câte un "mai mare" al învățământului pe plan local îi confundă pe pensionari cu niște bieți peștișori și încearcă să-i vâneze metodic, cu satisfacție, ca orice pește respectabil, de pradă; altul, - și chel, și papă (de fapt, bea) lapte - crede că deține elixirul tinereții, o prostie care face din el un luptător viteaz împotriva pensionarilor, mai puțin împotriva foștilor lui șefi sau prietenilor mai vârstnici, cărora le rezervă catedre întregi; ori altul, pe care Dumnezeu l-a uitat în funcție, un omuleț cu gura strepezită de dezacorduri gramaticale, crede și el că pensionarii nu au ce căuta la catedră, că sunt prea exigenți și neascultători. El, "mai marele" a rămas credincios directivelor Plenarei C.C. al P.C.R. din 1971, la care, în afară de toleranța față de lipsa de pregătire a elevilor, s-au statornicit și corvezile cadrelor didactice în

cultură și agricultură, și scăderea autorității școlare, și politizarea învățământului, ajunsă în cele din urmă până la absurd. Mulți actuali pensionari, învinuiți de prea mare exigență, de credința că învățarea cere sacrificii, s-au ales atunci cu vot de blam.

Și după 1989, "grija" față de elevi, bunătața fără limită a cadrelor didactice față de aceștia, obligatorie, s-au înscris în vechile tipare, au înflorit nestingherite undeva la marginea Reformei. Zadarnic se mai plâng și azi unii profesori că "e ceva putred în Danemarca", zadarnic arată ei cu degetul că procentul de promovare de aproape 100% la finele anilor școlari reprezintă, de fapt, o caecalma, o abdicare de la exigență. "Mai marii" își văd de treabă, se bucură, căci, evident, numai cu rezultate umflote pot spera să se mențină în funcții.

De asemenea, s-a vorbit, și încă se mai vorbește, despre supraîncărcarea elevilor, aceasta raportându-se de obicei nu la materia fixată prin programe, nu la informația ca atare, ci la numărul zilnic de ore (6 și uneori chiar 7). "Zilnic", este un fel de a spune, de a ne lamenta în felul nostru specific, pentru că, de fapt, ziua de sămbătă a dispărut de mult din orarul școlilor, și, ca atare, în numai cinci zile pe săptămână, trebuie realizat ceea ce se realiza altădată în șase, pe îndelete. În schimb, avem weekend mănos, de tip occidental.

Alte "corigențe" ale Reformei - pentru care nu mai e loc de comentarii - se înregistrează la examenele de bacalaureat și de capacitate, repetate de două - trei ori pe an și promovate, nu se știe cum, de peste 80% dintre candidați, la lipsă de materiale didactice, la birocrația din sistem, la indiferența unor părinți, la încălcarea grosolană a valorilor morale de către unii elevi etc. Iar salarizarea cadrelor didactice, subiect de discordie între bugetari și guverne de aproape 14 ani încoace, dădători de greve, de crize acute, pare să fie nodul gordian al învățământului românesc. Cine va putea să-i dezlege sau, la o adică, să-l taie cu sabia? Pentru că - citez o vorbă veche - cine slăpânește formula de învățământ a unei națiuni, acela îi are viitorul în buzunar. Ori, dacă vedem învățământul ca pe o prioritate națională și îl tratăm ca pe o problemă periferică, aceasta înseamnă neconștientizarea faptului că o criză a învățământului e mult mai rea, mai erozivă, decât una economică. Până nu se rezolvă problema salariilor, până una, alta, nu trebuie să ne mirăm că nu obținem performanțe mari de la o breaslă dezamăgită și blazată, onorată numai cu promisiuni și ducându-și viața de azi pe mâine.

Fie ca în acest an școlar să ne lecuim de toate "corigențele", de toate necazurile, iar cadrele didactice să aibă parte de mult visatele lor împliniri.

Ana Amelia DINCĂ

16 - 18 august 2003

În perioada august - septembrie 2003 Galeria "Arcadia" găzduiesc o expoziție de grafică și sculptură, organizată de Centrul Cultural UNESCO "Ionel Perlea" în colaborare cu Muzeul de Artă Constanța, de unde provin lucrările. Cel 12 mari artiști prezenți pe simeze, continuă evocarea fenomenului plastic interbelic din expoziția precedentă.

Astfel, pictorul **Iosif Iser (1881-1958)**, convins că desenul stă la baza artelor vizuale a realizat lucrări de grafică în tuș, carbune, aquarela, guașe, preocupându-l în egală măsură gravura. Dexteritatea în trasarea liniei, evidentă în aquarelele expuse la Slobozia "Compoziție" și "Peisaj din Balcic" o deprinsese de la profesorii săi münchenezi Th. Th. Heine și Bruno Paul, dar și din perioada când lucra în mediul gazetăresc executând cu rapiditate desene și comentând cu ajutorul liniei, evenimentele importante ale timpului. "Peisajul" este compus în structuri de forme foarte echilibrate, iar "Compoziția" amintește de gestualismul lui Henri de Toulouse - Lautrec.

Tot în domeniul peisajului rămânem cu **Nicolae Tonitza (1886-1940)**. Varietatea modului de a surprinde mediul urban în "Interior de curte", "Cafenea turcească" (tuș și aquarela) și "Peisaj urban" (aquarela), nu exclude niciodată opțiunea artistului pentru o grafică plină de dramatism în reprezentarea străzilor pustii și a interioarelor de curte unde îl interesează exaltarea tonurilor în lumină. "Hagi Iusu", paznicul cimitirului, este creat în aceeași notă gravă, dar sensibil gândită cromatic de unul dintre cei mai mari coloristi ai noștri alături de Gheorghe Petrașcu și Ștefan Luchian (1868-1916), acesta din urmă primul nostru pictor modern, deschizător de drumuri, care crease "Scara cu flori", conducându-ne în timpul artistic european. Luchian ne pune acum în fața unei capodopere "Bătăie cu flori la șosea", un tablou exemplar în arta românească.

Pentru celălalt mare colorist român, **Gheorghe Petrașcu (1872-1949)**, modul de problematizare a desenului ne permite să afirmăm că aspectul cromatic rămâne pe primul loc în creația sa, atât în pictură, cât și în grafică. Uneori formele abia sunt schițate, dar în pastelul "Studiu de nud", înfățișându-se pe șoia sa, "Coana Lucreția", contururile sunt puternice, conferind stabilitate și echilibru lucrării de o mare forță de expresie prin

MARI ARTIȘTI INTERBELICI

metamorfozele pe care petele cromatice le creează în contrast cu negrul dominant.

Pe aceeași linie tematică, a nudului, rămân crochiurile lui **Nutzi Acontz (1894-1957)**, preocupată și de peisajul citadin, natura statică, interioarele cu personaje. Gândite în tuș "Nud în fotoliu" și "Nud", reprezentând același personaj feminin, indicând o balerină, devin model artistic prin naturalitatea atitudinii și formă, trăsături definind personalitatea artistică a lui Nutzi Acontz.

O altă pictoriță aparte în peisajul artistic românesc datorită stilului unic decurgând din atmosfera de basm a compozițiilor ei de factură simbolică este **Magdalena Rădulescu (1902-1983)**. Aceasta ne-a lăsat o galerie de portrete ale personalităților culturale de unde face parte și chipul Cellei Serghi, lucrat probabil cu rapiditate asemenea altor figuri, pe care le idealiza sau le prezenta realist pe diferite suporturi bidimensionale: aramă, piele, hârtie; de cele mai multe ori portretele erau realizate la comandă.

Și pentru **Cornellu Baba (1906-1997)** portretul a fost "viciul" picturii sale, iar omul subiectul fundamental.

Menținerea umanului în nota realismului și clasicismului a fost susținută de tehnica clarobscurului, îmbogățită cu recuzita expresionistă.

Atât portretul "Mariei Tănase" cât și cealaltă aquarellă "Studiu", au un anumit conținut dramatic, o notă severă, întălnită în toate pânzele sale.

Dar să ne întoarcem la tema peisajului pe care **Ștefan Dimitrescu (1886-1933)** o surprinde în atmosfera rurală și citadină, transpusă în instantanee plastice printr-un desen sintetic și o compoziție echilibrată, unde forma solidă rămâne principala noțiune de interes a pictorului. "Peisaj" și "Peisaj din Mangalia" sunt două aquarele punctate pe alocuri de crenelul folosit pentru valorările lapidare, de intensități ale umbrei, artistul punând față în față un desen solid și culoarea brun, diluată în laviu în unele locuri.

În continuare, în sfera peisajului dobrogean, ne menține **Ștefan Popescu (1872-1948)**, personalitate care s-a bucurat de un important succes artistic în epoca sa. Lucrarea de grafică "Bărci", o aquarellă gândită în trei planuri este de un rafinat cromatism descriind subiectul în limitele figurativului.

Partea de sculptură reunește patru artiști diferiți ca mod de interpretare a subiectului plastic.

"Fetița cu codițe" a lui **Alexandru Călinescu (1889-1978)**, are linia coafurii reluată în curbele frunții. Este o sculptură datând din anul 1920, perioadă când portretele sale sunt concepute sprijinindu-se pe cilindrul gâtului sau pe bărbie, așa cum se vede în această expoziție. Înainte de data amintită chipurile sale de femei aminteau idealul de frumusețe de la începutul secolului al XX-lea. Marmura "Femeie strângându-și părul" (1924) demonstrează interesul artistului pentru dominantă verticală. Se poate observa modul cum lumina este captată de albul materialului sculptural și grija pentru formă în toate nudurile sale evocate în diferite ipostaze (pregătindu-se de baie, strângându-și părul sau odihnindu-se), semn că pe Al. Călinescu îl preocupă deopotrivă mișcarea și forma. Un fragment din grupul "La baionetă" consolidează talentul său de portretist și preferința pentru tema istorică.

Mi se pare interesant "Capul de femeie" al lui **Cornellu Medrea (1888 - 1964)** ce denotă același simț al teluricului specific întregii sale arte. Dar acest bronz are un alt tip de expresivitate, mai apropiată de expresionism, de spiritual, amintind himerele lui Paciurea. Modelajul foarte plastic nu mai are nimic în comun cu plenitudinea formei, deseori invocată în legătură cu arta sa. "Un gladiator pe un cal roman" este creat într-o linie stilistică asemănătoare "Capului de femeie", unde modelajul înlocuiește polisarea.

Membru al "Grupului celor patru", alături de Nicolae Tonitza, Ștefan Dimitrescu și Francisc Șirato, **Oscar Han (1891 - 1976)**, nu numai sculptor ci și teoretician de artă, a executat în forma masivă, volumetrică, interesându-l axele care să sugereze gestul în îmbinarea spiritualității cu aspectul concret, fizic al personajelor.

"Sărutul" și "Femeia pe gânduri" se înscriu în direcția sa stilistică, legată de clasicism.

Altă viziune asupra volumului are **Millța Petrașcu (1892-1975)**. O preocupă o anumită tentă artizanală a corpului uman redat într-o formă austeră în "Tors" și "Nud culcat", bronzuri. Deși a stat patru ani în atelierul lui Constantin Brâncuși, aceasta a ajuns la o manieră personală de interpretare, axele indicând un demers în sensul sensibilității, al nostalgiei, pe care artista le imprimă formulelor sintetice ale imaginilor reprezentate.

Neamuri boierești ialomițene, boierii din Slătioare, Orboiești și Mărgineni

Ca și alte ținuturi ale pământului carpato-dunărean, meagurile ialomițene au avut în timpurile medievale familii nobile, dintre acelea care au dat atâția "cavaleri" țării - cum le zicea Iorga - adică ctitori de biserici și de mănăstiri, conducători de oști și mari dregători ai țării sub o domnie ori sub alta. Astfel de familii, cu rădăcini ialomițene, au fost în veacurile al XV-lea și al XVI-lea familiile boierilor din Slătioare, din Orboiești și din Mărginenii Prahovei.

Stăpânitori odinioară în părțile de nord-vest ale județului Ialomița, boierii din Orboiești erau scoborătorii unui Borcea, dregător însemnat sub domnia voievodului Dan al II-lea cel Viteaz, adică la anii 1420 - 1431. Boierul Borcea apare atestat întâia oară la 23 octombrie 1422¹, al doilea ca însemnatate în Sfatul domnesc. Două hrisoave din anul 1424 îl pomenesc ca primul dintre dregătorii domniei și ai țării.

Fiul acestui vornic Borcea, adevărat începător al neamului boierilor din Slătioare, a fost Radul al lui Borcea și el un însemnat dregător al țării, sub domnia de la anii 1431 - 1436 a lui Alexandru Aldea Voievod. Acest Radul apare atestat întâia oară ca martor într-un hrisov domnesc din 25 iunie 1436, ca "Radul Borcev". Un an mai târziu, la 18 iulie 1437, era pomenit ca martor într-un hrisov al voievodului Vlad Dracul și la fel e amintit între marii dregători, ca martor la porunci domnești, între anii 1439-1441. Sub a doua domnie a lui Vlad Dracul era atestat pentru ultima oară, într-un hrisov din 7 august 1445.

Cea de-a treia generație de mari boieri din Slătioare a fost reprezentată în Sfatul țării de Neagoe, pomenit în hrisoavele vremii ca "Neagoe Borcev", adică Neagoe al lui Borcea, în sensul de scoborător din neamul lui Borcea. Neagoe apare pomenit ca dregător întâia oară la 30 mai 1464, într-un hrisov al voievodului Radu cel Frumos. La anii 1465 - 1469 apare amintit în multe hrisoave ca al cincilea ori al șaselea ca rang în Sfatul domnesc, pentru ca la anii 1471 - 1473 să fie pomenit al patrulea ca însemnatate între marii boieri ai Țării Românești. Neagoe de la Slătioare a fost mare dregător al țării și sub domnia lui Laiotă Basarab, la anii 1473 - 1476, pentru ca în domnia voievodului Tepeș Basarab, la anii 1477 - 1481, să ajungă al doilea dregător al țării, așa cum îl atestă hrisoavele din 9 septembrie 1478 și din 8 ianuarie 1480. Sub domnia lui Vlad Călugărul, Neagoe de la Slătioare a rămas un mare dregător, fiind pomenit în actele vremii întâia oară la 13 iulie 1482 și ultima oară la 3 septembrie 1491, stingându-se din viață după această dată.

La începutul veacului al XVI-lea, neamul boierilor de la Slătioare nu avea să mai dea mari dregători țării oricum hrisoavele nu menționează clar aceasta. Într-un hrisov din anul 1543 se pomeneau Borcea și fiii săi, în legătură cu cotoșirea părții dinspre Slătioare a moșiei Orboeștilor², aparținând boierilor omonimi. Deja însă, neamul boieresc de la Slătioare începea să se revendice tot mai mult de la moșia dâmbovițeană de la Băleni, iar generațiile următoare aveau să fie cunoscute ca neamul Bălenilor. O ultimă generație boierescă legată de Slătioare i-a dat pe Pătru de la Băleni și de la Slătioare, pe Radu, pe Jupânița Stanca de la Slătioare și pe Doamna Voica, soția voievodului Pătrașcu cel Bun. Neamul lor mai stăpânea atunci în județul Ialomița sate așezate de o parte și de alta a Săratei de Jos, anume: Slătioare, Lipărești, Mărași și Căcași. La anul 1557, voievodul Pătrașcu cel Bun întărea fiicei sale Maria ocină în Mărași, primită ca zestre la nunta din anul 1555, din partea mătușii sale, Jupânița Stanca. Peste aproape un secol, la anul 1632, voievodul Matei Basarab întărea vornicului Ivașcu Băleanu, urmaș al boierilor de la Slătioare, ocină la Rădulești (Căcași), hrisovul pomenind faptul că moșia aparținuse străbunicii sale, Doamna Voica³. La anul 1695, prin cumpărare, neamul Vărășeștilor devenea stăpânitor asupra Slătioarelor și moșiilor învecinate. Ianache Văcărescu, mare agă și rudă a lui Constantin Brâncoveanu, avea să stăpânească Slătioarele până la tragica sa moarte din 1714.

Tot în părțile nord-vestice ale județului Ialomița, dar aparținând în unele perioade și județului prahovean, Orboeștii - numiți mai apoi Rășani, iar astăzi Adâncata - aveau să dea mari dregători țării, în cursul veacurilor pomenite. Boierii din Orboești, cum li s-a zis, au avut ca începător al neamului lor pe logofătul Tudor, amintit într-un hrisov⁴ din 1 iunie 1475, ca dregător al voievodului Laiotă Basarab. Pomenit apoi ca sol la brașoveni, avea să fie înlăturat din Sfatul domnesc de către Tepeș Basarab, sub domnia căruia era atestat ultima oară⁵, la anul 1480.

Câteva decenii mai târziu, prin nepoții aceluși Tudor, neamul boierilor din Orboești devenise unul dintre cele mai de frunte din țară. La 30 iunie 1543, un hrisov al voievodului Radu Paisie întărea "cinstițiilor bolarilor domniei lui, Jupan Stroe spătar și Jupan Tuduru vistiier, Jupan Dragomir marele spătar și cu feciorii lor" ocina de la Orboești, anume partea dinspre Slătioare, pe care o cotoșiseră mai devreme boierii slătioareni. Hrisovul preciza că boierii amintiți aduseseră 24 de martori, adică "martori peste martori", care confirmaseră "hotarele cele bătrâne", drept care voievodul întărea boierilor din Orboești "ca să le fie ocina obăbnică lor și feciorilor, nepoților, strănepoților în veac"⁶. Frații Dragu, Tudor și Dragomir din Orboești au slujit ca mari dregători sub mai

mulți voievozi, unii apreciindu-le credința, dar alții i-au prigonit, după cum consemnează cronică țării.

Dragu din Orboești a fost mare postelnic al Țării Românești la anii 1525 - 1528, în vremea lui Radu de la Afumați, sub steagul căruia a participat la numeroasele lupte cu turcii. La anul 1534 era sol al domniei în Transilvania, iar la 1535 - 1539 era mare stolnic, în timpul domniei lui Radu Paisie. Ca și alți boieri ai țării, a fost "tăiat" la porunca sângerosului domn Mircea Ciobanul.

Stroe de la Orboești a fost mare spătar, fiind atestat în hrisoavele vremii ca martor în Sfatul domnesc, sub domnia lui Radu Paisie, la anii 1535 - 1545. La urcarea pe tron a lui Mircea Ciobanul, fiind dintre oponenții acestuia, a avut soarta fratelui său Dragu și a altora. Pe lângă părți din Orboești, Stroe a stăpânit și satul Padina - azi în județul Brăila - peste care era întărit în 1536 "să-i fie un sat care se cheamă Padina, pentru că îi este veche și dreaptă ocină și dedină"⁷.

Dragomir de la Orboești, căsătorit cu o Jupâniță Neacșa, a fost mare spătar sub domnia aceluiași Radu Paisie, fiind atestat cu această dregătorie la anii 1541 - 1545. Pe lângă părți din Orboești, a stăpânit și alte sate, din județele Prahova, Săcuieni și Slam-Râmnic. Sub domnia lui Pătrașcu cel Bun, la 1554 - 1557, a fost mare vistiernic al țării, iar după moartea voievodului a pribegit în Transilvania, unde a și răposat⁸, pe la anul 1560.

Tudor sau Theodor din Orboești era pomenit mai des în hrisoavele timpului, fiind vistiernic la anul 1543, iar la 1545 - 1548 era logofăt, ispravnic în acte domnești din vremea lui Mircea Ciobanul. Slujirea aceluși voievod vinovat de moartea a doi dintre frații săi și de pribegia celui de-al treilea apare curioasă, cu atât mai mult cu cât Tudor din Orboești era înrudit cu rivalul Ciobanului, Pătrașcu voievod. Soția lui, Jupânița Stana din Bucov, avea sânge domnesc, ca fiică a Domniei Caplea și nepoată de soră a voievozilor Radu ce Mare și Vlăduț⁹. După înlăturarea lui Mircea Ciobanul din scaunul țării, logofătul Tudor l-a slujit pe Pătrașcu cel Bun, iar în vremea lui Petru cel Tânăr era pomenit ca fost mare logofăt, stăpânitor peste mai multe sate. La anul 1568, numărându-se printre marii boieri care se opuneau noului domn, Alexandru II Mircea, a fost "tăiat" din porunca acestuia.

Neamul boierilor de la Orboești a fost demn de considerație și în deceniile următoare, mare dregător al țării fiind și fiul lui Tudor, anume Staico sau Staicu, zis "din Bucov" după moșia ce moștenise de la mama sa. Hotărât adversar al lui vodă Alexandru, care-i decapitase tatăl, Staico a pribegit în Transilvania, de unde a revenit abia după anul 1580. Sub domnia lui Petru Cercel, la anii 1583 - 1585, a fost mare postelnic, apoi mare spătar. S-a opus intențiilor voievodului de a rezista turcilor, drept care a sfârșit probabil ucis, după anul 1585 nemaifiind pomenit în hrisoave¹⁰. Moșiile sale de la Mănești, Orboești, Bucov ș.a. aveau să treacă în posesia fiicilor sale, Stana și Maria, din care au scoborât mai târziu boierii Filipești. La jumătatea veacului al XVII-lea, când pe linie bărbătească neamul boierilor de la Orboești era stins, moșia lor de baștină ajunsese în posesia boierilor Bucșani. Un secol mai târziu, Orboeștii deveniți Rășani se aflau în posesia boierului Borănescu.

Un alt mare neam boieresc valah, prahovean la origine, dar pe care îl putem socoti deopotrivă și ialomițean, a fost acela al boierilor Mărgineni. Cu moșia de obârșie la Mărginenii Prahovei, acest neam apare atestat încă de la finele veacului al XVI-lea¹¹. În a doua jumătate a veacului următor, mai precis la anii 1467 - 1491, hrisoavele îl pomenesc ca dregător în Sfatul domnesc pe Dragomir din Mărgineni, slujitor de frunte al multor voievozi: Radu cel Frumos, Laiotă Basarab, Tepeș Basarab și Vlad Călugărul. Verii lui, anume Udriște și Drăghici ai lui Stoica, au fost la rândul lor mari dregători, la sfârșitul aceluiași veac al XV-lea. Cu Drăghici din Mărgineni a început perioada de glorie a acestui neam, care a stăpânit vreme de aproape un secol nenumărate moșii în părțile răsăritene ale Țării Românești, fiind în sensul acesta ceea ce erau mai apoi Buzeștii în părțile oltene. Prin stăruințele marelui vornic Drăghici și ale soției sale Calea, s-a ridicat mănăstirea "Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril" din Mărgineni, zisă și "mănăstirea Drăghicești" sau "mănăstirea de pe Cricov"¹², pe care boierii Mărgineni au înzestrat-o cu numeroase ocine, inclusiv în județul Ialomița. Pomenit ca stratonic într-un hrisov¹³ din 1471, Drăghici era spătar la anul 1476, iar între anii 1482 - 1497 a fost mare vornic¹⁴, sub domniile lui Vlad Călugărul și Radu cel Mare. Un hrisov din 21 aprilie 1489 îl arată pe marele vornic Drăghici ca stăpânitor peste moșie în județul Ialomița, aproape de vărsarea râului în Dunăre. Voievodul Vlad Călugărul întărea satul Cornenii Jupânului Drăghici, fiului său Stoican, fetelor sale Maria, Neacșa și Chera, precum și nepoților de frate, anume Vintilă și Radul. Se menționa că Jupânul Drăghici dăduse pentru Cornenii ocina stăpânită mai devreme la Blagodești, părțile Lucșaneșii și Stroișii, care îi fusese răsturnate¹⁵.

Stoican, fiul lui Drăghici, nu era atestat la vremea sa ca mare dregător, dar fiii săi Drăghici și Udriște aveau să fie între boierii de frunte ai țării. Drăghici al lui Stoican a fost mare spătar al Țării Românești între 1536 - 1544, pentru ca la 1545, sub domnia lui Mircea Ciobanul, să ajungă mare han. Răposat după anul 1553, el fusese căsătorit cu Jupânița

Velica, nepoata după flică a lui Vlad Călugărul voievod și a avut doi fii, anume Radul și Drăghici¹⁶. Fratele său, Udriște din Mărgineni, a fost mare vistiier în vremea lui Radu Paisie, până la anul 1548, a fost căsătorit cu Domnița Anca, fiica lui Radu cel Mare, iar fiii săi s-au chemat, potrivit tradiției onomastice a familiei, tot Drăghici și Udriște, amândoi fiind pomeniți ca bani din Mărgineni¹⁷.

La 1 iunie 1569, mănăstirilor Cricoveni i se întărea mai multe pământuri dăruite de boierii din Mărgineni, între care și ocină la Blagodești, voievodul Alexandru II Mircea menționând că "domnia mea am văzut și am citit cărțile răposatului Pătru voievod". La featul 7079 (1570 - 1571), un alt hrisov al lui Alexandru II Mircea întărea acelei mănăstiri pomenite satele Cornenii dă lângă Apă și Cornenii de Langa Coasta, atestându-se ca "boierii da al Mărgineni au fost dat si au miluit pa aceasta mai sus-zisa sânta manastire cu acele sate"¹⁸. Ceva mai târziu, la 7 august 1574, un alt hrisov întărea mai multe sate lui Drăghici ban și Jupâniței Vlădaia cu fiii lor, între care și unele sate ialomițene din părțile de nord-est ale județului, precum Cetățelele, Cășcioarele, Bertești ș.a.¹⁹, ceea ce arată că neamul boierilor din Mărgineni stăpânea atunci aproape toată partea de nord-est a județului medieval Ialomița.

La sfârșitul veacului al XVI-lea, dintre multele moșii ialomițene stăpânite mai devreme, puține rămăseseră în posesia neamului Mărginenilor, altele ajungând sub stăpânirea domniei sau a unor mari boieri. La începutul veacului următor, bunăoară, Cetățelele erau în posesia postelnicului Ianache, primul ctitor al mănăstirii de la Slobozia²⁰. Urmașii neamului Mărginenilor, stăpânitori de ocine și în județul Ialomița, aveau să dea naștere altor mari familii boierești, cu rol însemnat în istoria românilor, până în veacul al XIX-lea, anume Filipeștii și Floreștii. Mai mult, prin fiica lui Udriște banul, Elina²¹ căsătorită cu Radu Șerban, neamul boierilor Mărgineni avea să dea o doamnă Țării Românești. Fiica lor, tot Elina, căsătorită pe la 1630 cu marele postelnic Constantin Cantacuzino, este considerată străbuna neamului Cantacuzinilor munteni.

Trei mari familii boierești din Țara Românească a veacurilor al XV-lea și al XVI-lea, cu strămoși atestați încă mai devreme, au fost legate prin origini sau prin ocine, de județul medieval Ialomițean. Iar dacă pomenind anume epoci, cronicarii și istoricii aduc aminte de însemnătatea unor puternice familii boierești, precum Craioveștii sub Radu cel Mare, Vlăduț-Vodă și Neagoe Basarab, boierii buzoieni sub Vlad Vintilă de la Slatina ori Buzeștii sub Mihai Viteazul, considerăm că-n perioada amintită mai devreme se poate vorbi și de o grupare a unor mari boieri ialomițeni ca origine ori prin adopția pământului. Mari dregători ai Țării Românești în veacul al XV-lea, boierii din Slătioare au dat la jumătatea veacului următor o doamnă țării, iar mai apoi din stirpea lor s-a ridicat celebrul neam al Bălenilor. Boierii din Orboești au fost puternici în țara lor înainte de anul 1550, sub domniile lui Radu Paisie și Pătrașcu cel Bun, iar cronică țării pomenește moartea tragică a doi dintre ei, în vremuri sângeroase pentru țară. Privitor la boierii Mărgineni, indiscutabil cu obârșie prahoveană, ei pot fi deopotrivă revendicați și de trecutul ialomițean, ca unii care au stăpânit în lungul veacului al XVI-lea destule pământuri din cuprinsul județului Ialomițean, în legătură cu care îi atestă destule hrisoave de epocă. La rândul lor, se cuvine a fi pomeniți ca unii care au fost mari dregători ai țării, neamul lor dând și o doamnă Țării Românești și continuând să scrie istorie națională prin descendenții Cantacuzini.

Prof. Ștefan GRIGORESCU

NOTE:

- (1) Ion Bogdan, *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în sec.XV și XVI*, Vol. I, 1413 - 1508., București, 1905, pag. 17, doc VIII
- (2) *Ibidem*, pag. 24, doc IX
- (3) G. D. Florescu, *Divanale domnești din Țara Românească*, Vol. I (1389-1495), București, 1943, pag. 89
- (4) *Ibidem*, pag. 99
- (5) P. P. Panaitescu, *Documentele Țării Românești*, Vol. I *Documente interne* (1369-1490), București, 1938, pag. 210, doc. 82
- (6) *Ibidem*, pag. 248, doc. 102
- (7) *Ibidem*, pag. 298, doc. 129
- (8) *Ibidem*, pag. 314, doc. 137
- (9) G. D. Florescu, *op. cit.*, pag. 249
- (10) *Ibidem*, pag. 162
- (11) *D. I. R.*, Veacul XVI, B. II, pag. 30
- (12) *D. R. H.*, B. V, pag. 117
- (13) N. Iorga, *Istoria lui Mihai Viteazul*, I, ed. 1979, pag. 17, n. 14
- (14) P. P. Panaitescu, *Doc. int.*, pag. 288, doc. 125
- (15) Ion Mircea Radu, *Marii logofăți din Țara Românească*. Extras din "Hrisovul", I, 1941, pag. 130-131
- (16) *D. I. R.*, Veacul XVI, B. II, pag. 305
- (17) Radu Popescu Vornic, *Istoriile domnilor Țării Românești*. Ediție critică de C. Grecescu. Editura Academiei R.P.R., București, 1963, pag. 52. Moartea lui și a fratelui său Stroe amintite și în *Letopiseșul cantacuzinesc*
- (18) *D. I. R.*, Veacul XVI, B. II, pag. 207
- (19) N. Stoicescu, *Dictionar al marilor dregători din Țara Românească și Moldava, sec. XIV-XVII*. Editura Enciclopedică Română, București, 1971, pag. 93-94
- (20) Vezi la G. D. Florescu, *Divanale*, anexa 1, "Scoborătorii Domniei Caplea, fiica lui Vlad Călugărul Voievod"
- (21) N. Stoicescu, *Dictionar*, pag. 88
- (22) Vezi "Spjia curgătoare a neamului boierilor din Mărgineni", în G. D. Florescu, *Divanale*, pag. 184
- (23) Refăcută în veacul al XVII-lea de Cantacuzini, azi ruinată.
- (24) P. P. Panaitescu, *Doc. int.*, pag. 274, doc. 115
- (25) G. D. Florescu, *Divanale*, pag. 251
- (26) P. P. Panaitescu, *op. cit.*, pag. 362-363, doc. 164
- (27) N. Stoicescu, *Dictionar*, pag. 56
- (28) *Ibidem*, pag. 102
- (29) *D. R. H.*, B. VI, pag. 294, doc. 239
- (30) *Ibidem*, pag. 241, doc. 180
- (31) *D. I. R.*, Veacul XVII, B. Vol. I, pag. 467. Document din 17 mai 1610
- (32) G. D. Florescu, *Boierii Mărgineni din secolele XV și XVI*. Studiu genealogic. Ed. Valenii de Munte, ed. 1930. Extras din "Bulet Comis. Ist. a României", vol. IX - X, pag. 90 - 91

VELVET UNDERGROUND

(Radiografia unor discuri damnate)

Cu căldură, profesorului MIȘU GAFENCU, prietenul drag care mi-a inoculat patima de nevindecată pentru BLUE UNDERGROUND

Mărturisesc că mi-a fost greu două luni, să revin cu afectele mele ușor anxioase în paginile acestei reviste. Dar obstinția cu care un vechi iubitor al muzicii rock înfrunță postmodernismul "noului sound" care vine, totuși și totuși, din Los Angeles, New York sau din vechea Londră, mă îndeamnă să scormon nu prin ebonita piramidelor din discuri ale memoriei, nu prin rafturile căptușite cu benzi magnetice ale anilor când idolii majori îi ascultai cu o teamă cruntă doar în căminul tău intim; pălămași și sincer, pot spune că nu am oroare de amintiri prăfuite, însă mijloacele audio-vizuale de azi (oricât de post-moderne) sunt hărăzite să-ți creeze efuziuni maxime. Dar, ce păcat că ele pot fi împărțite prea puțin aici. O spun cu mâna pe inimă că în ultima vreme găsesc congeneri întru admirația pentru muzica răpită timpului vorace - pe alte meleaguri (hăit, departe, pe neț-uri) în Ucraina sau la Baltimore, în Bahamas sau la Chicago! De fapt, azi, nu mai sunt frontiere politice, însă libertatea pentru afinitățile spirituale în domeniul de referință al Culturii rock se trăiește foarte greu. În primul articol dedicat curentului UNDERGROUND elogiăm o serie de idoli încă vii din rock-ul de elită al secolului trecut. Am fost sau nu elocvent - rămâne de văzut, însă pentru vechii prieteni ai acestei muzici scriu în continuare cu o melancolie arzătoare. (Helas, Helis!)

Un vast articol din revista franceză ROCK&FOLK (din martie '97) mi-a adus în memorie răvășitul an 1971 - trăit cu acuitate de mulți adolescenți români - când plâpândeii "libertății spirituale" i s-a "sucit" gâtul.

Pe banca mea din cls. a XI-a scrijeleam pe furis cuvinte damnate: WHO, YES, CREAM, FREE, T.REX, VELVET UNDERGROUND, HENDRIX - JOPLIN, HENDRIX - JOPLIN... HENDRIX, HENDRIX. Nu știu de ce însă nici un artist român rock al acelor ani nu era atât de râvnit ca numele de mai sus. După 32 de ani, azi nu-i greu să cercetezi în lexicoane și să descoperi că istoria grea a rockului încă mai este scrisă de acele nume cu care eu mă "drogam" în '71.

Dar povestea grupului VELVET UNDERGROUND iese cu adevărat captivantă de sub pana lui PATRICK EUDELIN - desigur un erudit, ba chiar un norocos ca mulți alți trăitori în mijlocul celei mai voluptoase furtuni sau febre umane. M-aș bucura ca după lectura acestor rânduri să căutați degrabă sunetele din spatele lor, să căutați isterica și geniala muzică VELVET UNDERGROUND.

Această titulatură nu este un templu bizar - este doar o invitație la o călătorie printr-un tunel al timpului presărat cu giuvaericele sonore neasemuite. Este o călătorie cu Arca Pierdută a Rock-ului - însă dacă-i ascultați muzica nu-i veți purta niciodată doliu. Lucrul acesta șade în conștiință, în morala și în mitologia oricărui fan ce se respectă: "Come taste the band!"

"Se întâmplă într-o toamnă, toamna lui '71 probabil. Îmi amintesc acele culori... De cafeniu și portocaliu, de maronul înghețat de pe Manfield și de catifelele netede.

De culorile bulevardului Saint-Michel și ale grădinii Luxembourg, de culoarea acelei cărți: *Rose Poussiere* de Jean Jaques Schuhl și de primele sidefuri Biba. Culoarea lui "Fun House" a celor de la STOOGES, a coperti "Sticky Fingers", a celor trei Les Paul și a lui Bataclan. Moda era centrată pe country rock, precum bejul de pe "John Barleycorn Must Die" a celor de la TRAFFIC sau a celor în sepie aparținând memorabilului grup GRATEFUL DEAD. Da, country-ul și rock-ul german!

În memorie, asta seamănă cu noroiul festivalului de la Amangies sau de la Bourget... Cu nebunii liniștiți în blus-jeans, care se adăpostesc sub cuverturile supraviețuirii, cu prima pagină de Actualități sau de Umbrela Destinului.

Nu se poate înțelege cu adevărat prin imagini parfumul a ceea ce a însemnat VELVET UNDERGROUND pentru acea epocă. O epocă aproape în doliu, care încerca să poarte maronul, după ce îmbrăcase negrul pentru Hendrix, Morrison, Joplin și alții, care încerca o politică eficientă, după visurile tehnicilor și utopia anilor '60. În tot acest caleniu, existau câteva palete care, deja străluceau. Sub ochii lui Marc Bolan, care scotea "Ride A White Swan" și "Hot Lowe", sau pe reverele Granny's de la vesta lui Keith. Paiete care anunțau Strălucirea (Glamour), Campul.

Tot ceea ce avea să fie redescoperit, magnific, care ducea la punk rock. Între picioarele noilor admiratori ai dansatoarelor de la Busby Berkeley, părul lui Louise Brooks și lanțurile lui Sid Vicious exista acea legătură intimă.

JUDECATA DE APOI

A fost pur și simplu VELVET UNDERGROUND. Cine vorbea de Hollywood-ul decadent la Kenneth Anger ca de rockabilly, despre girl-groups ca de William Burroughs?

În spatele celor de la VELVET UNDERGROUND stăteau Warhol și New York precum road-movies și Tarantino. Este puțin spus că se anunța totul.

Și "Loaded". Doamne! Am crezut întotdeauna că a fost discul emblemă pentru V.U. Pentru că rock-ul velvetian nu este cătuși de puțin un zgomot estetic la "Sister Ray". Zgomotismul este la modă! VELVET UNDERGROUND de pe "Loaded" este cel care seamănă cel mai mult cu entuziasmul lui Brill Building care compunea "The Ostrich" și te invita să călătorești spre Phil Spector sau Shadow Morton - în speță - adevăratul Lou Reed. Compozitor de cântece - pur și simplu. Cu "Loaded" este asimilat tot ce parcurge cele trei albume geniale, tot ceea ce făcuse stilul underground.

De la sărăcia ritmică - această manieră albă de a nu face niciodată Swing - la balada palidă.

Melodiile "I'm Stikin' With You" și "Heard Her Call My Name" dovedesc geniul celor de la VELVET. Capacitatea de a oscila între extreme sau, mai mult, de a le apropia. Lou Reed înțelese înaintea tuturor că simfonismul și "destroy-ul" sunt două fațete ale aceluiași Dumnezeu. "Loaded" deci. Cu fotografiile sale care evocă un film de Scorsese.

Despre un grup de tineri new-yorkezi cu părul blond, ondulat și scurt pentru vremea lor, dar cu cămăși Paisley înflorate și cu revere de damă. Un grup al epocii sale împotriva tuturor. "Loaded" - sau un disc care nu putea fi descoperit de la criticii rock, dar care trebuia comparat din prima. O excelentă manieră de a avea dreptate contra lumii întregi. Și acest disc deschidea teritoriul. Da, piesa rock "Lonesome Cowboy Bill". Punk-ul "Sweet Jane" - mitologia hollywood-iană cu "New Age" și mai presus de toate conștiința că rock and roll-ul poate fi socotit ca o filosofie. Este ceea ce punk-ul avea să demonstreze plenar în '76 - '77.

Nu mai era John Cale și nici Maureen Tucker. Dar ei totuși nu lipsesc de la război. Ceea ce dovedea nu mai mult că de Nico, Lou Reed n-avea nevoie de ei, că VELVET era opera sa.

Doug Yule trebuia să continue, după depărtarea de Loup, și să semneze cât se poate de onest, neo-velvetianul "Squeeze" care, împreună cu "Loaded" sau live-ul de la Max's îi susținea pe eroii noștri mai mult ca nimeni. Cu el, V.U. era aproape tot timpul un grup de rock și, mai rar, o trupă experimentală.

Ceea ce nu e prea rău. Însă "Loaded" avea energie. Și mai mult. Și mai ales, moda anilor '90 și Judecata de apoi - adică saturat de toate demo-urile și noutățile. Un disc-recapitulare - evident pentru fani și compilat de excelenții Rhino Brothers. De preferat comerțului cu vinyl al epocii cu 18 mingi - acesta releva - în asemenea condiții - perversiunea. Sau nostalgia? Să mergem!

Se cuvine să nu uităm că acolo era opera reală care corespundea alegerii lui Lou Reed. Și că totdeauna, "Satellite Of Love" aparținea lui "Transformer" - precum "Sad Song" lui "Berlin".

Chiar dacă s-au propus aici sub formă de demo-uri, ele s-au impus lumii ca adevărate minuni ale rock-ului.

MÂNTUIREA

Lucrurile stau astfel: două plăcinte plictisitoare reluând deci originala lansare către Cotillion (subdiviziune a companiei ATLANTIC) cu, în plus, noutăți din aceeași epocă, dacă nu din aceleași scene.

Al doilea CD constă într-o compilație de 17 noutăți - care a uluit pe fanii pălămași ai grupului în 1997.

VELVET UNDERGROUND era adesea considerat un grup de amatori new-yorkezi, aduși de Andy Warhol pentru publicitate și care aveau cel mai rău gust, de a nu se încadra în peisajul establishmentului american - promotorii unei muzici "revansarde" contra beat-ului - la rivalitate cu David Bowie și Marc Bolan - și totuși în același contingent al... splendorii rock-ului - la concurență cu Led Zeppelin și Deep Purple și pe aceeași orbită demonică cu Iggy Pop.

Lou Reed și Sterling Morrison - doi profesori ai noului rock și doi renegați de către o societate care le cere grabnic mântuirea. Un avocat și un profesor de engleză au știut atât de bine să transforme violența în catharsis, să incite și să îmblânzească publicul deopotrivă.

Pasajele de orgă din "Ocean" fac din John Cale un maestru pe care îl invidiază însuși Rick Wakeman din grupul YES - aflat în aceeași an de glorioasă afirmare - "I'm Stikin' You" este perla colecționarilor. Dar să ne amintim că este un vals stângaci și fascinant, un cabaret Walt Disney. Un clasic - astăzi

- un soi de "after - hours". Cu "Rock And Roll" însă V.U. se înscrie în galeria monștrilor sacri The WHO și The KINKS. Are o influență teribilă și asupra rock-ului progresiv.

Dar, iată radiografia unui CD VELVET UNDERGROUND în '97:

Cele zece titluri originale în versiuni clar diferite, total inedite, însoțite de șapte bonusuri. Un alt "Loaded" deci. Dacă "Who Loves the Sun" este urmat de prima surpriză, în "Sweet Jane" laid-back și curios animat, o versiune probabil preistorică, înainte ca soundul notoriu să-și facă loc cu adevărat de o baterie "din off" și o gitară prost acordată. Asta începe deci ca o doză de Valium, înainte de a lua un elan ciudat ca un vals ezitant cu pauze prost intercalate. Apoi devine un Rock And Roll încă o dată neinteresant. O cădere urâtă - pur și simplu - fără scântei și plină de mediocritate - care nu se mai termină.

Precum "Cool It Down", care nu-și găsește încă logica și se află persecutată de un baterist, obsedat de talanga vacii, atunci la modă - aceea din "Mississippi Queen", "Honky Tonk Women" sau "Peut-Etre Demain". Un gimmick (idiot) care de altfel trece prin acest album "alternativ" și care va fi judecat - fiind - evident - foarte nedemn de Moe Tucker, - baterista.

Absențele trupei, obișnuită cu logica sa minimalistă, diddleană - cu o sută de metode de practici funky.

"New Age" este însă fascinantă. Mai lungă ca varianta oficială, cântată cu o grație letală și cu o implicare efectivă mai accentuată. Povestea a la "Sunset Boulevard" - corurile...

Totul este identic - "Head Held High" este aici aproape rockabilly sau cochranean - dacă vrem. Și cântat punky - cu un bas nemaiîntâlnit și cu o voce voit sugrumată.

Se zice că Buzzcocks sau Asphalt (trupe franceze n.l.) îi imitau pe V.U. - "Lonesome Cowboy Bill" sună și el între country și pop - între Monkees, Alex Chilton și Byrds.

Este prost sortit și premonitoriu, între garaj și geniu, ca VELVET chiar în esența sa.

"I Found A Dream" trădează o anumită fascinație pentru Dylan. Un Dylan revăzut și corectat de New York. Un Dylan tip Macadam, Cow-boy cu harmonica. Complet diferit de versiunea definitivă. La fel "Train Round The Bend" saturat și mid-tempo. "Oh! Sweet Nuthin'" sună bolnav și încăpățânat obsesiv - în stilul lui Lennon din "Cold Turkey" sau "I Want You".

Al doilea CD este urmat de asemenea de noutăți. Alte versuri ale "Ocean" și "I Love You", "Walk and Walk". "I Love You" apărea ca o cucerire definitivă... o baterie catastrofală și ghitari neîndemănate. Dar o voce genială isterică - între ironie și demonstrație de forță.

"Berlin" (capodopera de mai târziu a lui Lou Reed) este și el anunțat de "Sad Song" și de un curios "Oh Jim" semnat atunci ("Oh Gim")... Dar ce cuvinte asemănătoare și un riff a la "Oh Yeah" sau "Jean Genie" (marile hituri semnat David Bowie).

SUB ASPECTUL TIMPULUI

Două ore de VELVET. Două ore dintr-o poveste care prin amintirea ei îți bagă unghia în gât.

Asta e amprenta anilor, aș recunoaște eu?! Că nu m-am aruncat altfel în această nostalgie? "Loaded" fu un disc atât de crucial că aproape îmi face rău redescoperirea acelor emoții. Cu toată influența lor asupra mea și a altor lucruri. Este trecutul care nu moare niciodată. Că trecerea timpului și rock-ul, în general, se regăsesc cu greutate.

Acel VELVET de atunci fu mai valoros încă în devenirile ulterioare, în cântările numeroase semnate de Lou Reed, John Cale, Sterling Morrison sau Nico.

Este un grup rock (ca și Doors, Jimi Hendrix, Experience, Led Zeppelin, Byrds, Who, Butterfield Blues Band, Grateful Dead și Hot Tuna) - o super trupă cu ceea ce ghicim din dureri și din biografiile dificile. Un colț de eternitate dintr-un secol care îmbătrânește.

Adaptare după "Rock & Folk"
Emilian Ștefan NEAGU
15 sept. 2003

Adrian BUCURESCU

Ordinal Văcarilor

Văcarul era cel mai sărac din sat și, ce mai încoace și încoace, nici deșteptăciunea nu părea să-l dea afară din bordei. În ierarhia socială a locului, era socotit ultimul om cărui poți să-l ceri vreun ajutor, ori măcar așa, o opinie, de pildă "Ăăăă, ce zici, bă, mâine plouă?" El încerca să intre în vorbă, mai ales duminica seara, la crâșmă. Zisese și el la un pahar, "crez c-o să plouă", și a doua zi chiar plouase, dar nimeni nu-l vedea meteorolog principal al satului, ci văcar pe viață.

Rar primea vreun ban, sătenii tocându-l pe mălai, făină, fasole uscată, sau pe câte o haină veche. Uneori, la crâșmă, vreun gospodar mai cu chef îi plătea două-trei țoiuri de rachiu. Rude nu i se știau, de parcă îl ouase vreă femele de cuc, și nici naș de botez nu avea în sat. Nimeni nu-și mai amintea de numele lui și, când binevoia să i se adreseze, îi spunea "Văcare!"

Stând el din zori până în amurg cu bărbia în băț, uneori și noaptea, a început a învăța mersul norilor și al stelelor, prevestind, pentru "distracția" lui, din ce în ce mai precis, ploile.

Și iată că într-o vreme căzură peste țară numai belele: vodă era unul rău și prost, cu multe pe conștiință; hoji și tâlharii se înmulțiseră și, din pricina unei secete exagerate, foamea bântuia prin cătune. Prin târguri se mai găsea ceva hrană de vânzare, dar nu prea erau bani. Și pentru că țărani începuseră să roadă papură, în lipsă de ceva comestibil, aceluși pungaș ce pusese mâna pe domnie i-au zis Papură-Vodă.

După atâta secetă, cuprins de mila bietelor vaci, care rumegau țărăni, văcarul a avut o revelație: a doua zi va ploua cu găleata, dar va fi și o grindină cât oul de găscă. Seara, la crâșmă, a anunțat evenimentul și i-a sfătuit, aproape plângând, pe gospodari să nu lasă a doua zi pe câmp.

I-au răs în nas. "Lăsați măcar ghitilii și copchilii acasă!", i-a rugat el stăruitor. A primit câteva sudalme.

Atunci văcarul a pornit-o întins spre bordeiul proprietate personală, și-a strâns bruma de avut în desagă și, deși era noapte, a plecat peste munți. A doua zi, pe la prânz, s-a pornit o furtună cumplită, cu fulgere și tunete. Și a bătut o piatră cum nici bătrânii nu apucaseră. Au fost trăsniți câțiva copii și au murit destule vite, ce nu găsiseră adăpost în imensitatea câmpului.

Ce s-a mai întâmplat cu văcarul supărat pe sat înțelepciunea populară nu mai spune...

Este aproape sigur că provin direct din stirpea legendarului văcar pentru că tocmai m-am supărat și eu pe satul meu natal. Am de gând să înființez **Ordinal Văcarilor**, pentru toți cei supărați pe localitățile lor natale sau de domiciliu.

Totul a pornit de la zvonul că se va face un referendum prin care satul meu de baștină ar putea deveni comună. Mie, unul, nu-mi trebuie prea mult ca să mă aprind, așa că mi-am trimis visele s-o ia razna sau, cum se mai spune pe la noi, pe arătură. Va să zică, nu m-am zbatut degeaba ca să atrag atenția asupra acestui sat anonim! În patru din cele șapte cărți pe care le-am publicat până acum, Sărățeniul apare ca Buricul Pământului, care în neolitic era capitala regatului Amazoanelor, bine legat de străvechile culturi nord-dunărene. Ba, mai mult, după socotelile mele, pe actualul teritoriu al satului s-au născut, acum 2716 ani, Cei Doi Gemeni Divini, Băiatul și Fata

Dan I. Laurențiu

Da' hiarele?!...

Era rupt de oboseală... Nu doar fizică, pe care de bine de rău o învingea repede, după un somn odihnitor și cu o hrană adecvată, deși era vară, cu călduri greu suportabile chiar și pentru cei mai tineri, când cea mai bună alimentație o formau, cel puțin pentru ei: brânzeturi, zarzavaturi, legume și fructe proaspete, compoturi neîndulcite, pepeni și chiar struguri...

(deși nu a pomenit până în vara aceasta să mănânce pepeni copți la începutul lui Iulie?!). Noptile scurte și extrem de călduroase, îi stricau și mai tare dispoziția sufletească și așa precară, căci lucrul cu tot soiul de oameni, de zi cu zi, îl obosea mai mult psihic... Dar nu avea a se plânge, față de alți ani, când deși era mai tânăr și mai viguros, lipsurile materiale de tot soiul - între care excela foamea - terminarea studiilor, îl secătuiseră cu totul: spiritul lui, altădată vioi, curios și pătrunzător, se ofilise ca o frunză opărită de prea marea dogoară a soarelui, ori de mana aceea subtilă care mai mult ucide când plouă cu soare și acizi... decât hrănește (cu excepția aceluși popor de slugi, care după ce a furat tot ce se putea fura de la fostul stăpân, mai ales aurul, argintul și multe vite... a pribegit spre mult dorită libertate, prin diverse pusturii și deșerturi...)

În anii aceia, când trudea fără nici un spor ori folos imediat, dar plin de voință și entuziasm, a înțeles el pe

din Ceruri, ziși amândoi Zalmoxis. Așadar, aici a fost misterioasa **Netin-Dava** "Celatea Nașterii" (cf. lat. **natio, nationis** "naștere"; rom. **nat., noatin**), pe care chiar Ptolemeus o situează pe malul stâng al Ialomiței, în ținutul geților Napai. Și câte și mai câte nu i-am atribuit satului natal! Tot acest teritoriu este plin de amintiri neolitice și antice, și arheologii încă nu au venit să le ia din pământ.

După anticul răstimp de glorie sacră, satul s-a ascuns de istorie, și nu mai apare decât foarte târziu, de pildă ca moșie a Domniței Bălașa, fiica lui Constantin Brâncoveanu. Abia ulterior s-a mai făcut remarcat, prin eroul Iancu Oprea Danu, care a luptat în cadrul formației de pompieri din București, la anul 1848, împotriva armatei turcești, la cazarma de pe Dealul Spirii, episod rămas în istorie sub denumirea de **Bala de Sânge de la București**. De altfel, satul și-a plătit sângele românesc cu eroi în toate războaiele purtate de armata țării. Din câte am aflat, la anul 1907 aici nu au fost tulburări.

După primul război mondial, din pricina inundațiilor Ialomiței, satul a fost mutat la câțiva kilometri de malul râului, pe o colină mărginită de lacurile Sărățuica, Beci și Șopârca. Vrednic de laudă fie cel ce i-a dat noul chip, căci i l-a dat după celebra Place de l'Étoile din Paris, cu străzile mari radiale, care se întâlnesc în centru, unde se află un parc. În parc, în locul Arcului de Triumf parizian, se înalță biserica satului, cu hramul Sfântului Nicolae.

Grozavi mai erau consătenii mei pe vremuri! Mai ales nu se temeau ei moarte, de unde se vede că, într-adevăr, strămoșii lor fuseseră alături de Zalmoxis. Când simțea căte un bătrân că i se apropie ceasul, zicea către ai lui: "Păi, io o să cam mor". Se urca în pat și, în scurt timp murea, fără teamă, doar cu părerea de rău că, pentru o vreme, se va despărți de cei apropiați.

În drumul său prin Muntenia, Lev Tolstoi a trecut și pe teritoriul Sărățenilor. Se pare că acestui sat i-au fost oaspeți toți cei patru regi ai României. Un soldat din Sărățeni, ce a orbit pe frontul de Răsărit, a fost cununat de Ion Antonescu, dar la ceremonia religioasă a fost prezentă doar soția mareșalului.

Mihail Sadoveanu plasează acțiunea cunoscutelor povestiri „Păcat boieresc” la Sărățeni și pe lacul Sărățuica. Să fi pescuit și vânat marele scriitor pe aici? Tot ce se poate. Pe teritoriul satului a trecut și poetul Octavian Goga, pe când era să devină sau devenise prim-ministru. Sărățeniul este satul natal al excepționalei jurnaliste și scriitoare Tia Șerbănescu.

Pe unde a fost satul vechi, pe malul stâng al râului, mai sunt cruci mari de piatră, cu litere chirilice, probabil amintiri ale ardelenilor ce treceau cu oile prin Lunca Ialomiței.

Sunt legat, la bine și la rău, prin adolescența timpurie și târzie, de patru orașe românești: Urziceni, București, Timișoara și Slobozia. În primul am fost licean. În al doilea am fost elev al Școlii Tehnice Postliceale de Stenodactilografie și Secretariat. În al treilea am făcut patru luni de armată, la o școală militară. În al patrulea am avut prima mea slujbă, imediat după lăsarea la vatră, la Direcția Județeană de Poștă și Telecomunicații, respectiv la Oficiul Poștal Nr.1. Nici unul nu mai arată ca atunci. Bucureștiul și Slobozia s-au transformat sub ochii mei.

Dar martor principal pentru toți anii ce mi s-au dăruit până acum sunt al satului natal, pe care nu l-am scăpat din ochi niciodată. Și nici nu-l voi lăsa vreodată în pace, fie măcar și pentru că „Veșnicia s-a născut la sat”.

deplin și de timpuriu, că totul are un preț deosebit pe lumea aceasta... Atunci a înțeles el că foamea, frigul și nesomnul te pot transforma din cel mai pur om, într-o caricatură a vieții pe care orice imbecil poate scuipa cu seninătate, că penibilul nu are limite, asemeni prostiei adevărate... Dar cu tenacitate, multă răbdare și puțin noroc, nu a abdicat de la principiile elementare ale unei vieți oneste, nu s-a îndatorat nimănui fără să îi întoarcă datorica, a înfruntat bolile de tot soiul cu seninătate și curaj, nu s-a lăsat umilit ori călcat în picioare de nici un potrivnic (doar unii prieteni l-au mai păcălit o vreme... și iată-l ajuns om pe deplin matur: la casa lui, răspunzător de familia pe care o întemeiasc cu mulți ani în urmă, mai mult din dorința firească de a avea copiii lui, decât din alte calcule meschine ori răpus de boala cumplită a dragostei... Și se simțea oarecum obosit din cale-afară de munca istovitoare cu oamenii, de grijile sale sau pentru ai lui, care erau tot grijile lui, nu?!)

Era chior de oboseală... și nu numai! Nevastă-sa îi cătrânise până în adâncuri, reproșându-i numai neadevăruri, ori fantasme de-ale ei, ca orice femeie care sorbea până la fund cupa cu otravă, pe care prietene și alte figuri cu chip de om, i-o strecoară prin gură, prin ureche, sau alte găuri de care orice femeie întreagă de la Dumnezeu nu duce lipsă - dar o fi și de treabă? Căci dacă încerca să închege oarece discuție echilibrată dar profundă cu "doamna prințesă", numai ce se pomenea că ori cască, ori avea nevoie - tocmai atunci - să meargă undeva... ori pur și simplu îi oripila cu vreo observație inteligentă, ca "de la țară"... încât rămânea mut de uimire și nu numai... din care își revenea târziu, după câteva ore amare și multe înghițituri de genocid. Până l-a scos "bețiv, nesimțit și violent" prin hotărârea judecătorească definitivă și irevocabilă - dar și din casa comună, alungându-l până și de lângă copiii, care, mici și plâpânzi fiind, nu au înțeles nimic din uraciunea procesului de divorț, mai ales băiatul, care având peste zece ani, a fost ascultat în camera de consiliu de un bărbat și o femeie, îmbrăcați ca dracul, în negru până la gât, unde o babețică albă, încrețită și frumos desenată, le mai dădea o umbră de umanism... căci

Printre multele sate care s-au ridicat împotriva comunismului, la anul 1946, luna noiembrie, s-au aflat și cele ce alcătuiau secția de votare Sărățuica: Sărățeni, Balaciu, Piteșteanu și Sfântu Gheorghe. Amintirile locuitorilor sunt încă vii, așa că numele celor care păzeau urbele sunt cunoscute și acum. Proaspeții comuniști, îndobitociți și indoctrinați la repezeală, erau conduși de primarul Alexandru Apostol. Înțelegând ce se punea la cale cu aceste "alegeri", țărani, bărbați și femei, au devenit neliniștiți și, până seara, toate satele secției de votare respective erau în plină fierbere. Până ce s-a intervenit autoritățile, oamenii cei mai curajoși s-au strâns laolaltă și au luat cu asalt Primăria din Sărățeni, intenționând să distrugă documentele prin care se asigura victoria comunistilor. Iată numele celor care au condus revolta: Alexandru Zaharia, preotul Alexandru Dumitrescu, Ionel Tirichifă, Ion Mercadiu, Ion Rusu, Ion Danciu, Gheorghe Spandole, Ion Neagu, din Sărățeni; Dodi, din Balaciu; Dumitru Dudu, din Sfântu Gheorghe.

Un pluton de jandarmi, dotat și cu puști-mitraliere, sosit surprinzător de repede, a înăbușit în scurt timp revolta. Liderii țărănilor au fost arestați și duși la Călărași, unde era reședința județului Ialomița, unde au fost bătuți crunt, unii dintre ei rămânând infirmi pe viață. Cu o sălbăticie de neimaginat au fost schingiuți mai ales Ion Mercadiu, Ion Rusu și Dumitru Dudu.

Multă vreme, până în Decembrie 1989, primarul comunei Balaciu, la care fusese trecut și satul Sărățeni, a fost un anume Ion Moise, tip de ciocol comunist, foarte gras, care nu a fost niciodată văzut mergând pe jos, ci numai în autoturisme sau microbuze. Acest venetic nu a putut niciodată să-i înghită pe cei din Sărățeni, numindu-i mereu "reacționari" și mărturisind deseori, mai ales la chefuri, că ar da foc satului. Moise Ion s-a retras la Căzănești, satul lui natal, ronțându-și netulburat pensia substanțială. Între timp, țărani s-au umplut de datorii, după ce și-au recăpătat pământurile, și suportă resemnați seceta îndelungată.

După ce au fost "lămurii" să se înscrie "de bună voie" în colhoz, consătenii mei au intrat într-o apatie din care nu s-au mai trezit nici până astăzi. Ce mă deprimă cel mai mult este că, pe vremea comunismului, s-au transformat și împrejurimile satului: de pe câmp au dispărut copacii și haturile, odată cu dropiile, prepelițele, potârnichele ș.a. Privatul Morisca, precum și lacurile Beci, Bent și Șopârca, au fost secate, ca să facă loc agriculturii intensive. Și în vremea aceasta, alte hectare zăceau în pârloagă!

La recentul referendum, prin care Sărățeniul putea deveni comună, consătenii mei nu s-au prezentat în proporția prevăzută de lege. Și eu care visam ca satul să devină oraș! Se vede că toată viața voi rămâne un visător fără leac.

M-am supărat pe sat, ca văcarul din proverbe. Sărățeniul vrea să se sinucidă! În câțiva zeci de ani, satul va fi părăsit complet, și Bărăganul, cu imensa lui forță distructivă, îl va acoperi cu vegetație vâjoasă, poate chiar cu o dumbrovă de ulmi, ca pe vremea Gemenilor Divini ai Geților. Izvoarele lacurilor vor țâșni din nou, fauna va reveni, iar tărâmul acesta va aștepta, ca și altădată, ca zeii să pogoare și să-l sfințească iarăși, mântuindu-l de secetă și de multimilenară malinconie.

Iar în acest răstimp, lin-cătilin, în așteptarea Luminii Divine, Ordinal Văcarilor se va preface, firesc, în Ordinal Zalmoxienilor.

umanitatea era departe... Era inginer geodez dar se ocupa în timpul liber și de măsurători cadastrale, fapt care l-a adus multe necazuri la serviciu, unde șefii ocazionali îl invidiau pentru ceea ce presupuneau el că ar câștiga în plus, dar nu și cu ce preț...

Și pe când se căznea, într-un apus de soare cu aparatele sale complicate (o combinație aparte între bare de oțel, bucăți de lemn bine șlefuite și mici ochi malefici din sticlă de cea mai bună calitate) într-un cătun uitat de Dumnezeu - nu se știe, dar de oameni în mod sigur - să aștepte să vină un autobuz, care nu mai sosea... s-a pomenit față în față cu un copil de 4 - 5 ani, care mușcând din o bucată de mămăligă rece, se grăbea agale pe acolo... Neavând ce face, l-a întrebat cu blândețe... "Unde te duci tu măi băiete?... La bătut", a scăpat copilul printre dinții înțelești... dar care urmărea cu ochii mari și mai ales uimiți, grămada de aparatură, pe care o purta pe umeri geodezului...

Și în timp ce îl urmărea cu o privire nostalgică și optimistă totodată pe acel copil, s-a pomenit că acesta se întoarce brusc spre el și privindu-l în albul ochilor, îi răcnește: "...Da tu, un' te duci cu hiarele-alea?!..."

Trăsnetul din cer dacă îl lovea, sau un fulger ivit din senin nu l-ar fi încremenit într-un asemenea hal: de ce atâta vehemență, parcă și ură în glasul unui copil, față de niște aparate moderne de măsurat înălțimile și lungimile terenurilor... despre care, el copilul, în realitate, nici nu avea habar?!

... Și azi, își aduce aminte de întâmplarea aceea neobișnuită, cu acel copil de țărani, care mergând la bunici spre seară... și întâlnind un om străin de acele locuri, cum era el, geodezul, cu aparatele de măsurat în spate, ce aștepta un autobuz care nu mai venea... și-a exprimat spontan revolta, ura și neînțelegerea, ca un refuz... față de "hiarele alea"...

Ce-a vrut să spună acel suflet de copil mărunțel, blond, cu părul tuns perie...?!

Poate că Dumnezeu știe, să îl mai dea de gândit... și lui și altora ca el...

Manipularea mentalităților în perioada comunismului pe teritoriul României

(continuare din pag. 1)

Tinerilor li s-a impus un program sever de muncă, Makarenko bazându-se pe trei principii: colectivitate, militarizare, autoritate, iar metodele de lucru au cunoscut o perfecționare continuă. De la acest experiment s-a creat următorul circuit: "Copilul este crescut într-o familie autoritară care reprezintă statul în miniatură, apoi într-o școală autoritară reprezentând și ea statul în miniatură, și în sfârșit intră în viață, în statul autoritar." (Lucian Boia, op.cit.). Această strategie de utilizare a muncii forțate a fost utilizată și de regimul comunist din România. La fel cum Lavrenti Beria, șeful securității sovietice, era la moartea lui Stalin, în 1953, cel de-al doilea în ierarhia celor mai mari utilizatori de forță de muncă din Uniunea Sovietică, tot așa Ministerul de Interne din România era însărcinat cu administrarea unei părți a economiei. Munca forțată a fost introdusă potrivit Codului Muncii din 30 mai 1950. Numită eufemistic "serviciu temporar de muncă", munca forțată a fost folosită drept un instrument de pedepsire a mii și mii de persoane acuzate de sabotaj economic sau de absenteism, având deci rolul "să reeduce prin muncă elementele ostile Republicii Populare Române".

În țară domnea în perioada conducerii lui Gheorghe Gheorghiu-Dej teroarea în rândul populației. Pe la sfârșitul anului 1952, nici un locuitor al orașelor nu putea să-și părăsească domiciliul fără aprobare și orice mișcare între orașe era controlată de către Miliție. Călătoria era permisă doar în interes de serviciu și din rațiuni de sănătate. Orice persoană, stând într-un loc, altul decât domiciliul său, pentru o perioadă care depășea 24 h, trebuia să se înregistreze la Miliție, inclusiv cei care se cazau la hotel sau cei care locuiau la rude. Străinilor li se cerea să obțină o autorizație pentru toate călătoriile pe care le efectuau în interiorul țării. După 1956, definiția de "sabotaj economic" a fost lărgită: includea acum hoția, mîta și actele de huliganism comise de minori, creând astfel confuzie și acordând o arie mai mare diferitelor interpretări pe care le puteau aduce legii, securității. Aspirarea continuă a măsurilor utilizate împotriva "dușmanilor poporului" și ambiguitatea care se menținea atunci când era vorba de o delimitare strictă a acestora a dus la receptarea accentuată a perpetuării regimului de teroare. Noile măsuri - în 1958, a mai apărut un decret de epurări: erau excluși de la angajare la stat, foștii ofițeri din armata română (sub comanda regelui), foștii moșieri, cei care aveau dosare politice proaste precum și copiii acestora - nu au fost aduse la cunoștința publicului prin intermediul radioului sau al presei, astfel spaima și neîncrederea în legislație generalizându-se. Caracterul aparent haotic al instrucțiunilor de aplicare a legilor de către organele statului polițienesc slujea de minune supunerii unui întreg popor prin semănarea groazei.

De ce se temea însă poporul? Ce era atât de îngrozitor în ceea ce privește detenția? În primul rând, noțiunea de "deținut politic" căpătase un nou înțeles - ea fiind de altfel și cea mai largă, chiar dacă în perioada când a fost Ceaușescu la putere, datorită apropierii acestuia pe planul politicii externe de țările occidentale, categoria deținuților politici a fost redusă sau ținută sub tăcere, amintind de politica dusă de Hrușciov, care afirmase că în URSS nu există deținuți politici, ci există bolnavi psihici, internându-i pe "dușmanii poporului" în spitalele de psihiatrie -, iar politicul beneficia de un tratament aparte: "regulamentul închisorii era împărțit în: a) DEȚINUTUL ESTE OBLIGAT SĂ... - bun, zici, asta-i capitolul obligațiilor și al îndatoririlor, logic este să fie urmat de cel al drepturilor... și citești negru pe alb, a doua parte a regulamentului; b) DEȚINUTUL ÎI SE INTERZICE CU DESĂVÂRSIRE SĂ..." (Paul Goma, op.cit.), deci nu se respectau drepturile omului în timpul detenției. Detenția a fost folosită ca mijloc de manipulare a mentalităților în timpul comunismului, de controlare și de reeducare a acestora; închisoarea era cea mai mare amenințare la adresa integrității mintale și a celei corporale, știindu-se de altfel faptul că deținuții politici nu mai erau reabilitați și prejudiciu și viitorul familiei. În timpul comunismului, unu din patruzeci de oameni era privat de libertate. Corneliu Coposu, fost secretar al lui Maniu și fost deținut vreme de 17 ani în închisorile comuniste, consideră că explicația pentru numărul uriaș trebuie căutat în excesul de zel al instituției de reprimare românești, din orgoliul de a-și întrece stăpânul.

"Fenomenul Pitești" este amintit ca fiind campania cea mai groznică de reeducare folosită de comuniști. Tortura fizică era procedeu aplicat în mod curent de Securitate la interogatoriile din arest, dar în cazul "reeducării" de la Pitești condamnatul era repartizat în aceeași celulă cu torționarul, și acesta tot deținut, și astfel tortura continua. Scenariul era simplu: deținutul era închis într-o celulă de cincisprezece persoane și era lăsat o perioadă de timp pentru a socializa cu ceilalți

- aceasta se putea întinde pe câteva săptămâni sau câteva luni. La un moment dat, gardianul intra și aducea un prejudiciu unuia dintre deținuți, iar deținutul, după plecarea gardianului, își permitea o injură la adresa acestuia din urmă. Atunci unul dintre "bunii săi prieteni" sărea să-l snopească din bătaie, însoțit de tovarășii săi. Se formau două tabere din vechii tovarăși: una de atacatori și cealaltă de atacați. Încăierarea era întreruptă de către directorul închisorii, iar deținuții care fuseseră atacați erau pedepsiți pentru instigare și pentru nesupunere la campania de "reeducare". Erau puși să se dezbrace și să se întindă jos pe ciment și bătuți timp de o jumătate de oră cu bare de fier. La revenirea în celulă, continuau să fie bătuți neîntrerupt timp de câteva zile de către colegii de celulă. După această inițiere începea programul de "reeducare" care se desfășura în patru etape. Prima, "demascarea externă", era cea prin care deținutul făcea dovada fidelității sale față de Organizația Deținuților cu Convingeri Comuniste (ODCC), mărturisind tot ceea ce omisese în timpul anchetei. Șeful organizației consemna totul într-o declarație pe care o semna cel care se destăinuise. Faza a doua, "demascarea internă", consta în dezvăluirea numelor celor care se purtaseră mai blând sau mai cumsecade cu el. În etapa a treia, numită "demascarea morală publică", deținutul - de precizat că avem de a face cu deținuți neexperimentați, din rândurile studenților - era obligat să calce în picioare tot ce avea mai scump: familia, credința în Dumnezeu, prietenii și propria persoană. În ultima etapă, cea de-a patra, consta în admiterea în ODCC, reeducatul intra în rândul reeducatorilor, devenind el însuși torționar. Mărturisirile erau adeseori întrerupte de acte de violență fizică. Săptămâni de-a rândul, deținutul era constrâns la un program de muncă forțată care cuprindea ordine precum ștersul podelei cu o zdreanță ținută în dinți în timp ce alt condamnat îl călărea. Noaptea, în timpul somnului era trezit de colegii din cursul de reeducare în bătaie cu bastoane de cauciu, astfel încât, pentru a evita bătaia, cursantul încerca să nu adoarmă. Se practicau și pedepse în timpul mesei: trebuia să soarbă zeama fierbinte din vas cât mai iute cu puțință, din genunchi și legați cu mâinile la spate. În fiertură pluteau uneori propriile excremente, mâncatul devenind astfel o umilință publică. Mulți au vrut să se sinucidă pentru a pune capăt suferinței, dar nu au avut posibilitatea: numai reeducații primeau cuțite, iar studenții erau permanenți supravegheați. Numărul celor morți în timpul procesului de reeducare se ridică la cel puțin paisprezece, din puținele mărturii care au fost făcute publice. Omul era neutralizat spiritual, îndepărtându-i-se nu numai convingerile, propria personalitate, cu întreaga existență, conștiința însăși. Supus torturii și supus acțiunii de a tortura și fiind la ce suferințe duce tortura "Când asistam la torturarea altora, aveam senzația că fusesem legat și așezat pe un butoi de pulbere în jurul căruia se învârtă un nebun cu o lumânare aprinsă. Mă așteptam ca flacăra să atingă butoiul dintr-o clipă într-alta și să sar în aer." (Dennis Deletant, "Ceaușescu și Securitatea"). Un efect pe care l-a avut reeducarea a fost și teama de a dezvălui adevărul din cauză că asta ar fi presupus incriminarea propriei persoane. Autobiografia era falsificată prin mărturisirea unor acte incriminatorii inexistente, familia era discreditată prin acuze fără baze reale. Deținutul avea astfel permanent un sentiment de culpă pentru distrugerea propriului sistem de valori și pentru prejudiciile aduse familiei prin actele sale. Un număr mare de închisori a fost destinat unor anumite categorii de deținuți. Sighetul, din nordul Maramureșului a fost ales drept centru de încarcerare a celor pe care regimul îi considera cei mai periculoși oponenți ai săi: aici a fost eliminată elita din rândul polițienilor și cea din rândul intelectualiilor.

Direcția Generală a Securității Poporului (D.G.S.P.) sau, pe scurt, Securitatea avea rolul, potrivit decretului de înființare nr.221/30 august 1948, era de "a apăra cuceririle democratice, de a asigura securitatea Republicii Populare Române împotriva complotului dușmanilor externi și interni". Apărarea împotriva cuceririlor democratice însemna menținerea comunistilor la putere și astfel Republica Populară Română a devenit un stat polițienesc. Violența folosită de Securitate este caracterizată public drept a fi întotdeauna fără cruțare împotriva celor mai diverse categorii de oponenți ai regimului, întotdeauna în numele binelui comun și acționând uneori într-un mod aleatoriu la alegerea acestora pentru a implanta teroarea în rândul populației, iar nepuțința în fața răului înarmat este cea mai teribilă umilință la care este supus omul, după cum afirma Adam Michnik. Se observă binențeles paradoxul denumirii acestei instituții de teroare: un termen care definește de regulă starea de confort și de siguranță, provocată de absența imixtiunilor în viața privată a cetățeanului, securitatea a desemnat

locmai o instituție care a practicat restrângerea până la anulare a drepturilor omului. "Libertatea este sclavia, războiul este pacea, ignoranța este forța", cele trei principii enunțate de Orwell în romanul "1948", ilustrează perfect starea impusă de Securitate. Mijloacele de teroare utilizate de stat au urmărit menținerea friei în stare difuză. Manipularea ei în această stare, posibilă ca o consecință a mijloacelor brutale cu care regimul comunist din România și-a tratat potențialii adversari, s-a dovedit eficientă, încât a creat percepția unei puteri malefice de-a dreptul supranaturale a Securității.

În ceea ce privește metodele folosite de Securitate, acestea pot fi rezumate prin lozincă stalinistă: "Câinilor o moarte de câine". Cel puțin în primele două decenii, un rol important l-a jucat tortura fizică și psihică din închisori, atât ca repercusiuni în plan social, ca factor psihologic, de provocare și utilizare a friei ca instrument de dominație, cât și pentru atingerea unor scopuri imediate prin obținerea unor informații considerate utile pentru demersurile viitoare ale poliției secrete. Tortura morală a fost preponderantă atât în cursul anchetelor, cât și în timpul detenției. Elena Constanțe, arestată în lotul Pătrășcanu, datorită prieteniei cu acesta, membră de partid, declara că a fost amenințată cu arestarea părinților săi, anchetatorul scriind ordinul în fața ei, îngrozită la gândul arestării părinților a cedat la anchetă. Falsificarea declarațiilor la anchetă sau obligarea deținuților să semneze declarații cu fapte ireale, dar care trebuiau să justifice un nou val de arestări, întâreau efectele torturii morale prin crearea sentimentului de culpabilitate față de cei incriminați prin aceste falsuri. Anchetele în ansamblul lor erau, de fapt, niște scenarii deja scrise în care anchetații erau siliți să-și joace rolurile. Mijloacele de tortură fizică erau variate. Tot Elena Constanțe, mărturisește tortura la care a fost supusă: "... am fost întâi ținută 36 h în picioare, foarte subțire îmbrăcată, fără palton, în luna februarie, într-o mică carceră cu ciment pe jos și cu un mic geam deschis. Apoi am avut voie să mă așez pe jos câteva zile. Ulterior, 6 h umblam și 2 h puteam să mă culc pe jos, apoi 6 h umblam și tot așa zi și noapte. Dacă mă opream eram lovită la gleznă și la fluierul picioarelor cu un băț gros." (Marius Oprea, "Banalitatea răului") lată mărturisirea străbunicului meu, Radu Dumitru: "În cea de-a doua noapte la Securitate, iar am fost dus la locul de tortură, cu și mai mari blestemății m-au tratat. M-au dezbrăcat de haine și pantalonii și a reinceput vechiul program (de bătaie cu pumnii și cu picioarele). După ce m-au dat afară, era un milițian pe coridor pe care l-am văzut plângând de ceea ce văzuse și el. Alături era o cameră în care se auzea curgând apă de la robinet într-un jgheab și am cerut să-mi dea voie să beau apă. Acea cameră era despărțită cu paravan. În această despărțitură erau niște câini lup, nu știu câți și când m-am dus să beau apă au ieșit și huliganii din camera în care mă bătuseră și au strigat la câini <<la-l pe chiabur!>> și atunci au sărit câinii pe mine, m-au trântit jos și mă mușcay care de cum apucau. Apă nu am băut. A treia noapte au venit iar huliganii și ne-au întrebant dacă ne este frig. Eram douăzeci și unu de persoane. Unu a spus că este cam răcoare. Ne-au băgat într-o cameră mică, unde se găsea o sobă cu gaz metan, ne-au ordonat să nu intrăm decât în cămăși și în indispensabili. Așa am făcut. Ne-au înțuciat ușa și au făcut o căldură in suportabilă de curgeau apele de pe noi ca din ploaie. Au venit la noi răsând și ne-au întrebant dacă ne mai este frig. Noi am spus că nu. Camera se găsea la subsol și avea o fereastră mare cu gratii, au deschis-o și au deschis și ușa pentru toată noaptea și noi am înghețat lemn. Dimineața au venit iar ca de obicei și ne-au întrebant răsând dacă ne e mai bine." (aceasta este perioada pe care am petrecut-o la Securitatea din Brașov). O altă metodă utilizată, după relatări ale deținuților, consta în smulgerea părului din cap prin înfășurarea câte unei suvițe pe deget. Cea mai des folosită dintre metodele de constrângere a fost bătaia la tălpi și la palme. Arestatul era legat de mâini și de picioare, iar pe dedesubt era trecut un drug de fier, de care era atârnat cel anchetat, și bătu până la leșin - filmul "Binecuvântată fi, închisoare!" prezintă această metodă. Procedura era numită cu cinism de către anchetator "rotisor", după cum este pus piul la rotisor. Smulgerea unghiilor, bătaia la testicule, găurirea picioarelor cu lama de la cuțit și introducerea sării în rănile deschise, deschiderea testiculelor cu lamă de cuțit și introducerea sării în rană, spânzurarea pe un cârlig de tavan multe ore, cu capul în jos, până la leșin, strângerea testiculelor într-un fel de menghină, curentarea membrului cu șira spinării, jupuirea unei părți de piele, folosirea omului pe post de frigăriea la foc, bătaia la fund cu lopeți mari, metalice, acestea sunt doar câteva dintre modalitățile de tortură folosite de securiști. În declarația sa, Berman Jaques mărturisește referitor la repercusiunile acestor torturi: "Eram complet distrus și mai ales intrase în mine o frică fără margini, pur animalică, deoarece dururile suferite erau de nedescris și insuportabile." (Marius Oprea, op.cit.)

(continuare în pag. 19)

(urmăre din pag. 18)

Brutalitatea continua și în închisori sau în lagăre. Astfel, la Canalul Dunăre - Marea Neagră se înregistrează, în 1952, o medie a mortalității de 30 de persoane pe zi, iar unii dintre aceștia mureau în chinuri care, dacă nu ar fi consemnate chiar în documentele Securității, ar fi greu de imaginat. Un deținut a fost dus la infirmerie cu ambele picioare cangrenate pentru că fusese legat în lanțuri peste cizme de cauciu. Când infirmerii i-au tras cizmele, picioarele putrezite i-au rămas înăuntru, iar deținutul, un tânăr de numai 23 de ani, a murit, în lipsa anesteziei, în chinuri cumplite. Neîndeplinirea normelor de muncă era sancționată cu muncă neîntreruptă timp de 24 h, urmată de carceră.

În exteriorul închisorilor, frica a fost cultivată prin felul în care percepeau cei rămași acasă ceea ce se întâmpla cu cei întemnițați. Arestările la ore târzii din noapte, uneori fără un motiv plauzibil - exemplu imortalizat pe calea literaturii este cel al personajului lui Marin Preda din "Cel mai iubit dintre pământeni" -, aveau un efect devastator nu numai asupra victimelor și a familiilor deținuturilor, ci și asupra vecinilor și a cunoscuților, care erau conștienți de calitatea lor de posibilă viitoare victimă. Astfel, se obține controlul indirect al societății prin menținerea unui sentiment permanent de frică, acesta împiedicând populația să ia atitudine împotriva regimului. Brutalitățile aparatului de Securitate au dus la prelungirea exigențelor regimului concentraționar dincolo de zidurile închisorilor și ale birourilor de anchetă. Din cauza brutalităților, frica a ieșit din sediul Securității, din închisori și din lagăre de muncă, a ajuns în stradă și a intrat în casele oamenilor pentru ca, la finele celor două decenii de consolidare a regimului, să reușească performanța unei manipulări care să nu mai necesite represiunea sub forme dure, viața sub imperiul fricii să devină ceva cotidian, o obișnuință, să se planteze cu o rigoare științifică în creierul oamenilor de rând, asemenea sloganelor propagandistice: răul se banalizase, nu mai reprezenta ceva excentric.

În ce a constat formula operelor literare în timpul comunismului? Obiectul literaturii devenea unul simplu, dar sigur: reflectarea lumii în esența și dinamica ei, nu potrivit doar aparențelor. Funcția care îi revenea era aceea de a-i învăța pe oamenii obișnuiți să trăiască precum eroii de roman, eroi care erau o copie perfectă a omului nou. Literatura în timpul comunismului a însemnat manipularea mentalităților, fiind asimilată ca o armă din arsenalul de luptă al regimului. Partidul le încredințase intelectualilor misiunea de socializare a spiritualității poporului, însoțită de recompense materiale, rândurile scriitorilor comuniști cunoscuți, precum Șașa Pană și Geo Bogza, îngroșându-se cu scriitorii cunoscuți ca fiind de stânga, precum Mihail Sadoveanu, sau romancierii de dinainte de război: Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Victor Eftimiu, foști susținători ai guvernului Groza care impuneau în fața publicului o anumită doză de respect și credibilitate. Intelectualii care au refuzat aderarea la noua ideologie au suferit campanii de defăimare, cazul lui Tudor Arghezi, sau au fost eliminați din viața publică: Lucian Blaga. A fost instituită cenzura, care nu accepta publicarea cărților sau desfășurarea spectacolelor având un conținut defăimător pentru regim. Supraviețuirea comunismului a fost posibilă nu atât prin instituirea terorii, dar și prin propagandă, prin faptul că acțiunile nedemocratice ale acestuia au rămas ascunse privirilor occidentalilor. Comunismul din țări precum Franța nu a manifestat tot atâta violență precum în țările răsăritene, unde s-a aplicat o indoctrinare care să respecte întocmai modelul teoretic, de aceea dezvoltările care sunt făcute chiar și în ziua de azi par rupte din literatura ficțională și nu din istorie.

Tinerii din perioada comunismului sunt prezenți de Paul Goma astfel: "Ne mirăm că <<noia generație>> e cinică, n-o mai interesează <<idealele>>, în schimb visează Toale-Sex-Occident? De ce să ne mirăm? Nu e noua generație educată la școală în cultul demascării, acasă în cultul Tacșișicaei? Nu de la părinți au învățat că a minți, a turna, a țuca, a zice ceva ce gândești, a face orice pentru a ajunge - toate acestea nu sunt păcate, ba chiar virtuți? Nu de la educatori au aflat că albul e negru și negrul e alb?" Copiii erau învățați să nu spună la grădiniță sau la școală ceea ce auzeau acasă, ca nu care cumva ceilalți copii, iscodiți de părinții lor, să nu părăsască și "să nu dea cu mașina peste ei Securitatea" ori "să nu-i bage la pușcărie comunistii și să-i omoare". Astfel, era indusă de timpuriu frica de Securitate. Valorile sunt răsturnate, iar copilul este indus în eroare de contradicțiile pe care le observă în jurul său și despre care nu are voie să vorbească nimănui. Încetul cu încetul, poate fără să realizeze, pentru că îi este impus, copilul se transformă într-un mitoman. Trecând de la costumul de șoim al patriei, la cel de pionier, copilul jură, inconștient de semnificația celor spuse, credință patriei: "Tot înainte, vrednici pionieri!/Fii bravi pe plaiul românesc/La școala muncii dobândim puteri/Comuniști ai patriei cresc." De mici erau învățați să se amenințe cu delatarea unii pe alții: "Te spun lui tovarășul! La televizor se dădeau mereu filme comuniste, în care eroii negativi, burghezi, capitaliști, mureau întotdeauna, cu

ingineri agronomi care se întorceau la sat pentru a participa la rentabilizarea CAP-ului, părăsind confortul burghez de la oraș. Cuvântările tovarășului Ceaușescu și pionierii dăruindu-i buchete de flori și recitând din toată inima: "Tovarășe Nicolae Ceaușescu/Tovarășă Elena Ceaușescu/ Din inimă vă mulțumim/Pentru copilăria noastră fericită...". Și era într-adevăr o copilărie fericită, trăită în teamă și în neștiință! "Fiecare țară are lănerul pe care îl merită. În bătrâni să faci bine să rupă sigiliul de la gură și să le spună adevărul, nu să le recomande tăcerea, duplicitatea, <<înțelepciunea>> - adică tot tăcerea." (Paul Goma, op.cit.). Rezultatele comunismului din acest punct de vedere, se resimt și în zilele noastre: tinerii de atunci aparținând categoriei maturilor de astăzi, maturi care au crescut sub mentalități comuniste, au trăit manipulați, încercând acum să-și creeze mentalități proprii, dar nereușind, bineînțeles.

Teoretic se impune și distrugerea proprietății private, care, potrivit spuselor lui Lenin, posedă permanent puterea diabolică de a genera noi structuri capitaliste și proaspete mentalități individualiste. Desființarea proprietăților individuale a fost posibilă prin crearea proprietăților de stat. La 2 martie 1949, proprietatea asupra pământurilor a fost complet luată de sub puterea particularilor. Pământul, efectivele de animale și echipamentul celor care posedaseră terenuri până la maximum 50 ha au fost expropriate fără compensare. Pământurile confiscate, totalizând aproape 1 milion de ha, au fost comasate pentru a crea fie gospodării de stat, fie gospodării colective, care, teoretic erau proprietate colectivă, dar erau conduse tot de stat, întrucât Ministerul Agriculturii indica tipurile de culturi și fixa prețurile. Colectivizarea a fost însă refuzată de către țărani care nu își însușiseră încă această mentalitate comunistă. Rezistența față de colectivizare, nepredarea "cotelor", întârzierile la plata impozitelor sau la efectuarea muncilor agricole au avut ca rezultat aruncarea în închisoare a circa 80.000 de țărani. Potrivit teoriei comuniste, prin desființarea proprietății private se ajunge la extirparea individualismului, ceea ce nu aduce nici un prejudiciu personalității umane, ci reprezintă una din condițiile desăvârșirii acesteia. Colectivitatea este locul în care omul își poate împlini potențialitățile, dar colectivitatea, potrivit psihologiei comuniste, presupunea "un individ fără individualism" (Lucian Boia, op.cit.), care să gândească numai în interesul întregii comunități și numai pentru ceilalți, lăsându-se pe sine la urmă. Individualismul nu a fost însă eliminat din mentalitățile oamenilor în timpul comunismului, ci poate doar din structurile economice, administrative care erau impuse din exterior.

Mijloacele de terorizare folosite pentru a impune acest nou mod de a gândi s-au dovedit a avea un efect contrar celui dorit: teroarea a făcut ca omul să fie mult mai atent la binele propriu decât la cel al seamăului său, pentru a-și garanta siguranța. Oamenii ar trebui să fie monocromatici, să acționeze mecanic și la unison. Leșirea din tiparul impus este sancționată. Fiind conștienți de acest lucru, ei sunt încercați de o teamă permanentă, mișcările lor fiind timorale, asemenea celor ale jetoaselor care se sperie și se adăpostesc în carapace la fiecare adiere de vânt. Însă acțiunile lor prezintă întotdeauna unele tonalități cromatice diferite. Există culoarea gri, a celor care încearcă să scape mereu unei care propagă teroarea sau să o amăgească încă și încă o dată, încearcă de fapt să supraviețuiască tuturor încercărilor care îi sunt impuse și împrejurărilor la care este supus zilnic. O situație cotidiană din viața omului care trăiește sub represiune comunistă este prezentată de Vladimir Bukovski în romanul "Și se întoarce vântul": "Și aleargă omul cu pas grăbit spre casă, pe străzile primăvăratică sau tomatice (se observă o stare general valabilă) la soție. Cu câteva clipe în urmă i s-a deschis o ușă masivă și a simțit mirosul de igrasie al subsolului, l-a răzbit un fel de putregai și deznădejde, dar, slavă Domnului, totul s-a aranjat cu bine." Urmează critica și autocritica în fața celorlalți membrii ai partidului și concluzia venind din partea prietenului cel mai bun: "Așa, draguțule, CU GĂRBACIUL NU POTI FRÂNGE TALPA POPORULUI!!". Totul pentru absolut nimic, omul nu are practic nici o vină, dar trebuie să fie avertizat, trebuie ca teama să persiste. "Privește, om al muncii, privește cu atenție în ochii tovarășilor de muncă. Privește mulțimile de oameni de pe străzi, din cinematografe, stadioane sau chiar de la Sala Congreselor și vei vedea că majoritatea lor știu deja totul despre gârbaci și despre coada toporului. Și ce le puteai spune lor? Fiecare dintre ei a trecut sau va trece prin aceste convulsii ale așteptării. Se vor agita puțin și apoi se vor liniști și cu nimic nu-i vei mai putea scoate din echilibrul lor. Ce poți să le spui într-un succint manifest sau chiar la toate posturile de radio ale Uniunii Sovietice? (...) Ei tac pentru că știu, și nu doar pentru că nu știu. Poți oare să le reproșezi ceva?". Dar oamenii se tem să aibă curajul propriei opinii, se tem pentru siguranța corporală și pentru cea morală, alegând anestezia conștiinței: "Când trăiesc într-un regim de dictatură, majoritatea oamenilor vor să-l ignore, să-și vadă de viața lor, să se bucure, pe cât se poate, de fiecare clipă."

Există și oameni de culoare roșie, care formează categoria turnătorilor, a criptorilor, a torționarilor - acestea sunt meseriile care asigură siguranța financiară într-o perioadă caracterizată prin cuvintele "fiecare după nevoi și nimic mai mult!". Aceștia sunt cei care se integrează în teroare, devenind mijloace de realizare a acesteia, dar parazitând teoria comunismului deși, teoretic, ei sunt cei care o răspândesc și veghează la respectarea ei. Ei sunt cei care nu respectă regula individualismului, actul lor fiind unul de pur egoism - o dată integrat în sistem își asigură siguranța personală, cel puțin teoretic ai posibilitatea de a respecta cu mult mai multă ușurință regulile, știind că oricum ai mai multe beneficii decât ceilalți: "Chiar de-ar fi avut acasă zece copii, soacră, cumnată, bunici și veri, un Băiat-de-la-Secu ar fi avut cu ce să-i lăne. Avantajele de apărători vajnici ai orânduirii nu se reduceau doar la bani, primeau locuință, membrii familiei beneficiau de slujbe <<corespunzătoare>>, aveau acces la magazine speciale..." (Paul Goma, op.cit.) Reacția conștiinței după un act de trădare este una simplă, implementată și ea de către gândirea comunistă, devenită pentru unii mentalitate, rațiune de a rezista și de a putea supraviețui cu sinele păcătos: "la mai dă-l dracului și pe asta!" - este reacția pe care a avut-o una dintre colegele lui Gheorghe Ursu, una dintre cele care l-au trădat în fața Securității: "Aberația morală merge până acolo, încât acești oameni sunt convinși că vina morții lui Gheorghe Ursu îi aparține lui Gheorghe Ursu, deoarece, dacă acesta ar fi fost <<cuminte>>, azi ei n-ar mai fi avut nici o bătaie de cap." (H.R. Patapievici - "Politice"). Există totuși unele exemple de gardieni care au devenit din elemente de tortură, torturați; în romanul "Gherla", de Paul Goma, este amintit faptul că "la fel i s-a întâmplat și unui caporal de la Jilava, un moldovean cu dinți de viplă, după nici un an de slujbă, a trecut... în celulă, condamnat pentru favorizare", este prezentat și doctorul Paraschiv, "care s-a transformat subit din medic-maior de M.A.I. în deținut, coleg cu cei pe care îi îngrijise", era oricum un element care se găsea de partea cealaltă a baricadei. Poetul Mircea Dinescu le-a dedicat un poem celor din această categorie, "Indulgență de iarnă":

"Ferește-te Doamne de cei ce-mi vor binele de băieții simpatici dispuși oricând la o turnătorie voioasă de preotul cu magnetofon sub sutană de plapuma sub care poți intra fără să dai bună seara de dictatorii încurcați în strunele harfei de cei supărați pe propriile lor popoare acum când se apropie iarna și n-avem nici ziduri înalte nici găște pe Capitoliu doar mari provizii de îngăduință și spaimă."

Cea de-a treia categorie este cea a oamenilor în negru, cei care au dat dovadă de gesturi de un altruism marcant, dar aceștia nu sunt adepți ai comunismului, ci, din contră, ai opozițiilor săi. Oamenii simpli refuzând la anchetă să trădeze, să coopereze. Intelectualii care nu pronunță numele cunoscuților sau al celor care colaboraseră împreună cu ei la actele anticomuniste. Exemplele sunt multiple: grupul lui C. Noica, prietenii acestuia preferând cu toții condamnarea în locul trădării - N. Steinhardt afirma că valoarea pe care se bizuie practica dreptului este curajul fizic, într-o lume lipsită de drepturi civile, deci această rezistență în timpul anchetei a reprezentat pentru unii o refulare. Această categorie, deși se opune comunismului, este cea care răpune individualismul și acționează în favoarea colectivității, chiar dacă nu este vorba despre o colectivitate comunistă, ci despre una normală.

Concluzia nu îi poate aparține decât lui C. Noica: "Rugați-vă pentru fratele Alexandru! Roagă-te și tu, cititorule, căci numele nu privește doar pe comandantul trupelor victorioase - dar, ce ai făcut între timp, frate Alexandru? Îi-ai petrecut zilele în închisoare, sau ai devenit un conformist? ai robit ca ceilalți în câmpul muncii, sau ai scris cărți și le-ai trimis în străinătate? -, ci numele îi privește pe toți ceilalți frați Alexandru, biruitori nesiguri și ei." Indiferent de activitatea pe care au desfășurat-o în timpul regimului comunist - mai ales deoarece se dorește o judecare a torționarilor - toți au fost victime ale acestuia, victime ale manipulării, ale spălării creierului, ale experimentului de a crea omul nou - o specie perfectă în teorie, dar care s-a dovedit a fi imposibil de realizat în practică.

BIBLIOGRAFIE:

- Lucian Boia, "Mitologia științifică a comunismului", București, Humanitas, 1999;
- Vladimir Bukovski, "Și se întoarce vântul", București, Fundația Academia Civică, 2003;
- Paul Cerpat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, "În căutarea comunismului pierdut", București, Paralela 45, 2001;
- Dennis Deletant, "Ceaușescu și Securitatea", București, Humanitas, 1998;
- Paul Goma, "Gherla", București, Humanitas, 1990;
- Virgil Ierunca, "Fenomenul Pitești", Humanitas, 1990;
- Constantin Noica, "Rugați-vă pentru fratele Alexandru", București, Humanitas, 1990;
- Marius Oprea, "Banalitatea răului", București, Polirom, 2002;
- H.R. Patapievici, "Politice", București, Humanitas, 1997.

ORAȘUL CĂLĂRAȘI ÎN PERIOADA 1945 - 1950. ASPECTE EDILITARE, ECONOMICE, SANITARE ȘI CULTURALE

Prof. Veronica BERGHEA
Director - Direcția Județeană
a Arhivelor Naționale Ialomița

(urmare din nr. 4)

În lunile iunie - septembrie 1949 au funcționat între 14 și 18 echipe de control sanitar, care acționau în așa numita campanie de curățenie a orașului. Una dintre aceste echipe raporta la 3 septembrie: "case găsite curate 1826, case murdare 311, case găsite cu paraziți 29, recontrolate dintre cele găsite murdare - 186." (41)

Serviciul sanitar raporta lunar la primărie datele privind starea de sănătate a populației. Din aceste rapoarte extragem câteva date din perioada iunie - decembrie 1949:

În iunie în oraș erau:

- 218 bolnavi de sifilis luați în evidență și se aplicau 156 tratamente antiulcetice;

- 56 de cazuri de pelagră noi pe lângă cele din lunile anterioare;

- 892 bolnavi de TBC tratați, 89 revizuiți, 2 cazuri noi;

- 56 cazuri de malarie;

Iulie:

- 152 bolnavi de sifilis;

- 78 bolnavi de pelagră în tratament și 6 cazuri nou depistate;

- 56 cazuri noi de malarie;

August:

- 34 bolnavi de malarie;

- 33 bolnavi de pelagră în tratament, 3 cazuri noi;

Septembrie:

- 16 cazuri noi de malarie;

- 34 bolnavi de pelagră în tratament și 3 cazuri noi;

- 22 bolnavi de TBC în tratament și 5 cazuri noi;

- 2 cazuri de febră tifoidă;

Octombrie:

- 9 bolnavi de malarie tratați;

- 1 caz de meningită;

- 13 cazuri de scarlatină;

Noiembrie - decembrie:

- 208 bolnavi de sifilis în tratament;

- 203 bolnavi de pelagră din care 56 în tratament; (42)

Din prezentarea datelor de mai sus ne putem da seama de categoriile de boli care bântuiau în oraș și mai ales de eforturile pe care Serviciul sanitar și primăria orașului le-au făcut pentru a stăvili, prin mijloace de igienă, tratament medicamentos și prin vaccinare, extinderea bolilor. În iunie - decembrie 1949 s-au efectuat 247 vaccinări BCG, 1478 vaccinări antidifterice și antiscarlatinoase, 1112 vaccinări TAB. (43)

Învățământul călărășean, privit de la prima treaptă, grădinița și până la cursurile liceale a funcționat, în perioada prezentată, cu un număr de 16 unități școlare. În 1943 funcționau 4 grădinițe, 5 școli elementare, 2 licee teoretice, 2 licee de specialitate, 3 școli profesionale. Până în 1949 numărul lor rămâne același, dar se modifică profilul unora dintre ele. (44)

În privința numărului de cadre didactice și a numărului de elevi, o statistică solicitată de prefectură, ne dă câteva date esențiale: (45)

Nr. crt.	Denumirea școlii	Nr. de clădiri și săli cls.	Alte dotări	Nr. elevi	Nr. prof.	Nr. pers. adm.	Nr. pers. de serv.
I ȘCOLI ELEMENTARE							
1.	Nr.1 de băieți	1 - 4		288	9		1
2.	Nr.2 de băieți	1 - 4		299	10	1	2
3.	Nr.1 de fete	1 - 6		306	12	1	2
4.	Nr.2 de fete	1 - 6		303	11		1
5.	Nr.1 mixtă	1 - 2		188	4		1
6.	Șc. Măgureni	1 - 1		106	4		1
II ÎNVĂȚĂMÂNTUL LICEAL							
1.	Liceul de fete	3 - 17	2 lab. 1 infirm.	632	20	4	7
2.	Liceul de băieți	1 - 11	1 sală gim. 1 lab. 1 sală festiv. 6 dormit.	644	23	10	9
III ȘCOLITEHNICE							
1.	Școala tehnică de administrație economică	1 - 5	1 bibliot. 1 lab.	407	13	6	3
2.	Școala tehnică agricolă	1 - 4	1 infirm. 1 baie	203	5	4	11
3.	Școala tehnică de mecanică agricolă		1 infirm. 5,75 ha teren		19	1	1
IV ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL							
1.	Școala tehnică prof. de fete	1 - 8	1 baie 1 infirm. 2 ateliere	213	20	5	2

În măsura în care mijloacele financiare le-o permiteau, autoritățile călărășene s-au ocupat de dotarea unităților școlare cu materialele specifice procesului didactic.

Într-o adresă a primăriei orașului către prefectură aflăm că în august 1948, în cartierul Măgureni funcționa o grădiniță cu 25 - 30 de copii, pentru care s-au obținut, din diverse donații, 20 de măsuțe, 10 scaunele, 10 paturi și 25 de costumașe. La aceste donații, primăria mai adăuga 7000 lei pentru o cadă de baie și material didactic, alimentele se asigurau din colecta publică, zarzavaturile din grădina comunală și peștele de la "Rompescaria", tot pe cheltuielile primăriei. (46)

În 1949, în luna octombrie primăria (Comitetul provizoriu al orașului) a reușit să asigure 543 burse

pentru elevii săraci, să doteze cele 4 grădinițe în activitate cu 180 de bănci și 35 de măsuțe, să aprovizioneze școlile cu combustibil, în proporție de 50%. (47)

La începutul anului școlar 1950 școlile primare: nr.1 și nr.2 de băieți, nr.1 și nr.2 de fete, nr.1 mixtă și cea din cartierul Măgureni au mai primit 107 bănci, 4 catedre, 13 table, 16 scaune, 8 cuiere și 17 dulapuri. (48)

Pe exercițiul financiar 1948 - 1949 primăria orașului Călărași a subvenționat școlile primare cu suma de 1.200.000 lei, la care s-au adăugat încă 1.000.000 lei subvenție de la Ministerul Afacerilor Interne, iar în 1950, Liceul de băieți și cel de fete au primit câte 500.000 lei pentru reparații. Pentru supraînălțarea acoperișului școlii pedagogice i s-a alocat suma de 8.200.000 lei. (50)

În anul școlar 1949 - 1950, pe 26 septembrie și-au deschis porțile 13 școli elementare și medii și la 3 octombrie 3 grădinițe. Raportul de activitate al Comitetului provizoriu menționa lipsa profesorilor de matematică, procurarea manualelor școlare în proporție de 30 - 85%, și o frecvență a elevilor relativ bună: la ciclul I - 1258 frecvenți din 1338 înscriși, în ciclul al II-lea - 890 frecvenți din 938 înscriși și 100% frecvența la școlile medii. (51)

Cele două internate funcționau cu 50 locuri, la liceul de băieți și respectiv, 120 la școala pedagogică, dar se resimțeau lipsuri în aprovizionarea pentru iarnă, necesarul de veselă și așternuturi. Acestea urmau să fie procurate prin reținerea unei sume din bursele elevilor.

Același raport semnală desființarea căminelor sezoniere, datorită lipsei de copii, pe de-o parte și a lipsei de alimente, îmbrăcăminte, veselă, pe de altă parte.

Din luna iulie 1949, în oraș au început să activeze 4 centre de alfabetizare la care erau înscriși 170 analfabeți. Numărul acestora a crescut, astfel că, în octombrie erau 7 centre, cu 700 analfabeți recenzați, din care doar 150 le frecventau. Pentru ca frecvența să crească s-au distribuit gratuit caiete și creioane și s-au constituit câteva cercuri, la domiciliul unor analfabeți, unde se adunau mai mulți care domiciliul în apropiere: "pentru a veni în ajutorul cetățenilor, care din cauza lipsei de îmbrăcăminte, nu pot veni regulat la cursuri." (52)

Din documentele cercetate, viața culturală a orașului s-a dovedit destul de bogată, deși, reamintesc, era o perioadă de lipsuri și greutatea pentru locuitorii lui.

În toată perioada în Călărași au funcționat 3 tipografii: "Tipografia și legătoria Ionița Cristescu" din str. Știrbey Vodă, nr.24, tipografia "Grafica modernă" - proprietar Gh. Vârtejeanu, din str. Petre Enescu, nr.15 și tipografia Chircinovi. (53)

În Călărași se tipăreau două ziare: "Glasul Bărăganului" - săptămânal de informație, înființat în 1933, al cărui proprietar, în 1946 era avocatul Ilie Jugănar, cu sediul în str. Plevna, nr.76 și "Ialomița Liberă" - săptămânal politic, înființat în 1945 și al cărui director era avocatul Costel Niculescu.

Primul apărare în anii 1946 - 1947, cu un tiraj de 2500 exemplare, iar al doilea de 1500.

În Călărași funcționau mai multe biblioteci, la căminul cultural, în localul primăriei, biblioteca "Știrbey Vodă" la liceul cu același nume, cele de la liceele industrial și comercial, biblioteca "Sf. Gheorghe" de la liceul de fete etc.

Biblioteca liceului comercial de băieți dispunea de 3800 volume, 2000 pentru profesori și 1800 pentru elevi și cel care se ocupa de ea era chiar directorul liceului, prof. Ștefan Mircescu.

Biblioteca liceului industrial de băieți era ceva mai săracă, avea doar 1403 volume, avându-l ca bibliotecar pe prof. Stan Păun. Biblioteca liceului de fete număra 710 volume, iar biblioteca "Sf. Gheorghe", 3830 volume. (54)

Deși majoritatea erau biblioteci școlare, nu funcționau cu circuit închis, ele fiind la dispoziția tuturor iubitorilor de lectură.

Pentru iubitorii celei de a șaptea arte, cinematografele "Modern" - proprietar și antreprenor Gh. Tănăsescu, "Select" - proprietatea Cercului subofițerilor, antreprenor M. Crăciun și "Victoria" puneau la dispoziția publicului producții cinematografice de succes la acea vreme ca: "Silvia și fantoma", "Când luminile se sting", "Occidentul", "Sosește poliția", "A căzut o stea", "Corvette K 225", "Aldebaran", "Legiunea albă", "Pilotul minune". (56)

Din dările de seamă informative privind activitatea organelor administrative aflăm că, în oraș se organizau conferințe cu subiecte istorice, urmate de activități culturale diverse.

(continuare în pag. 21)

MONOGRAFIA COMUNEI ION ROATĂ

SATELE NOASTRE ÎN SECOLELE XIV-XVI

(urmărire din nr. 4)

Despre evoluția satelor noastre în secolele XIV-XVI nu cunoaștem decât puține lucruri. Documentele privilegiate la istoria Țării Românești nu cuprind mențiuni despre localitățile din Valea Ialomiței. Ceramica însă dovedește existența și continuitatea lor. Țăranii nu fuseseră aserviți încă, fapt ce rezultă din documentele secolului al XVII-lea. Majoritatea acestora precizează că locuitorii satelor de atunci erau moșneni.

Pentru a putea alcătui o istorie cât mai corectă și obiectivă a comunei noastre, este necesar să ținem cont și de localitățile învecinate. În cazul nostru, nu este vorba numai de interferențele firești dintre satele vecine, ci de ceva mai mult. Încă din vremuri străvechi, moșile satelor noastre aveau o întindere mult mai mare decât actuala suprafață a comunei, iar pe acestea se aflau așezări care, astăzi, fac parte din comune diferite. După cum vom vedea, satele Grindu, Grindași, Malu, Slujitori, Cioara, Broștenii Vechi și Broștenii Noi au făcut parte dintr-un grup de moșii strâns legate între ele. În evul mediu, acestea ocupau un spațiu în formă de dreptunghi pe o lungime de cca 20 km și o lățime de 13 km, între apa Ialomiței și hotarul sudic al județului Buzău.

Satele mai sus-menționate sunt cele vechi, existente în evul mediu. Satele noi: Sfântu Gheorghe, Butoiu, Principesa Maria (Ion Roată) și Valea Măcrișului (Goala) s-au înființat la sfârșitul secolului al XIX-lea. La ele ne vom referi, deci, când vom ajunge la epoca respectivă. În cursul prezentării situației acestei zone, ne vom mai referi în mod tangențial și la alte sate ca Balaciu, Crăsani, Gârbovi și Alexeni.

În evul mediu, prin apropierea comunei noastre se încrușișau două drumuri. Unul era drumul Făgărașului care venea din Transilvania, cobora prin pasul Bran, trecea prin Rucăr, Dragoslavele - Câmpulung Muscel - Târgoviște și ajungea, urmând cursul Ialomiței, la Cetatea de Floci (azi Piua Petrii). Pe acest drum s-a format un sat numit mai întâi Făgăraș, apoi Grindu Făgărașului, iar în prezent, Grindu. (32)

Celălalt drum era cunoscut sub numele de drumul Brăilei. Pornea din București și trecea prin Urziceni spre Brăila. (33) Acesta își va mări importanța după anul 1700, când reședința județului Ialomița se va muta din Cetatea de Floci la Urziceni. Localitatea Urziceni, pe atunci comună, a funcționat ca reședință a județului până în 1833, când aceasta s-a stabilit la Călărași.

Tot prin apropiere trecea un drum spre Ploiești și Brașov. Prin urmare, comerțul intens, care se făcea aici în toate direcțiile, a favorizat dezvoltarea satelor și îmbunătățirea traiului locuitorilor.

Marile migrații au încetat, așa cum am arătat, după marea invazie tătară din 1241. A urmat o perioadă relativ liniștită de aproximativ 150 de ani. Atunci s-au format statele medievale românești. Din nefericire, acestea nu s-au putut bucura multă vreme de un climat favorabil unei dezvoltări normale. Regatele vecine, Ungaria și Polonia, urmăreau subordonarea lor. Apoi, dinspre sud, le amenințau turcii, iar tătarii năvăleau când nimeni nu se aștepta, jefuind satele noastre.

Luptele cu turcii, care s-au desfășurat aici în timpul lui Mircea cel Bătrân, lăncu Corvin de Hunedoara, Vlad Tepeș, Radu de la Afumați, Mihai Viteazul au fost alte prilejuri de suferință pentru cei ce se aflau în calea oștilor otomane. Dacă mai adăugăm și disputele interne dintre pretendenții la tron sau dintre grupările boierești rivale, ajungem la concluzia că istoria acestor locuri a fost destul de zbuciumată.

Nu știm ce nume aveau satele de azi înainte de secolul al XVI-lea. Cel mai vechi document referitor la un sat vecin datează din 17 noiembrie 1431. Este un act prin care domnul Țării Românești, Alexandru Aldea, întărește mănăstirii Dealu satele Alexeni de pe Ialomița și Răzvad din județul Dâmbovița. Din documente ulterioare aflăm că Alexeni se învecina la est cu satele Vlădeni și Alexeni de Jos, așezate pe arcul coastei dintre Broștenii Noi și Broștenii Vechi și pe Muche, adică pe actualele vetre. În aceste locuri s-a găsit ceramică din secolele XV-XVII. Satele vor apărea cu aceste nume în toate documentele anterioare secolului XIX.

Începând cu secolul XVII, documentele referitoare la satele noastre se înmulțesc. Este o perioadă de puternică aservire a moșnenilor de către boieri. O serie de acte de cancelarie sau ale mănăstirilor, precum și litigiile dintre diverși moștenitori menționează moșiile cumpărate de la moșneni sau pe cele donate mănăstirilor. În aceste documente apar denumiri ale unor sate și moșii care astăzi nu mai există: Vlădeni, Alexeni de Jos, Băbeni, Cărunți, Priviți și Slujitori.

Este greu de stabilit locul în care se aflau aceste sate. În lipsa unor hărți contemporane, nu ne putem baza decât pe analiza actelor de vânzare-cumpărare a moșiilor sau de stabilire a hotarelor dintre ele. Dar nici acestea nu precizează decât rareori locul unde se găseau satele. Problema se complică și mai mult din cauza formei acestor moșii. Ele erau dreptunghiulare, foarte lungi și înguste. De exemplu, între localitățile Alexeni și Balaciu (circa 13 km) pe la anul 1600 se aflau opt moșii a căror lungime depășea 15 km, în timp ce lățimea era de aproximativ 2 km. Moșiile aveau unul din capete la sud, în lunca Ialomiței, iar celălalt capăt la nord, în hotarele satelor Meteleu și Brăgăreasa din județul Buzău.

În multe locuri de pe cuprinsul acestor moșii se află urme de locuire. Rezultă că satele și-au schimbat poziția în anumite perioade în funcție de modificările survenite în sistemul de proprietate. Desele schimbări de proprietari, comasări și divizări ale moșiilor au contribuit la părăsirea unor vetre vechi și la întemeierea altora noi. Numai astfel se explică menționarea în documente a unor siliști (locuri unde au fost sate) și chiar întemeierea unor sate noi.

Numele moșiilor erau în majoritatea cazurilor identice cu cele ale satelor aflate pe ele. La început, când tot pământul aparținea moșnenilor, ele se numeau Rogozu, Broșteni, Făgăraș, Malu, Priviți, Cărunți, Băbeni și Vlădeni. În această ordine, de la est la vest, se înșirau din marginea satului Sfântu Gheorghe și până la Alexeni. Pe fiecare din ele exista câte un sat cu același nume. Doar două, cele mai înguste, Băbeni și Cărunți, aveau în capul dinspre Ialomița un singur sat, Alexeni de Jos. (34)

Poziția satelor de mai sus a fost stabilită de preotul Ioan Ciolca în monografia comunei Grindu, care s-a

folosit de hotărnicile stabilite prin judecată sau prin înțelegerile dintre diverșii cumpărători ai moșiilor. El a întocmit o hartă a regiunii Grindu la 1600, pe care, lângă Ialomița, sunt trecute satele Rogozu, Alexeni de Jos și Vlădeni, la circa 8-9 km spre nord, satele Malu și Priviți, iar spre județul Buzău, apar Făgărașu și Broșteni. O altă hartă, de același autor, cu regiunea Grindu la 1820 (35) menționează pe moșiile care, între timp, s-au fragmentat, satele Fundu Crăsani, Broșteni și Vlădeni lângă Ialomița, Slujitori și Grindași mai la nord și Grindu Făgărașului la capătul dinspre Buzău.

Dacă facem o comparație între cele două hărți, constatăm câteva curiozități. Mai întâi, satul Făgărașu de pe prima hartă nu mai apare pe a doua, semn că s-a desființat, iar sătenii s-au mutat în Grindu Făgărașului. În al doilea rând, în locul satului Rogozu apare Fundu Crăsani, în locul unde se aflau Alexeni de Jos, apare satul Broșteni; fostul Malu devine Slujitori, satul Priviți este acum Grindași, iar Broșteni se numește Grindu Făgărașului. Singurul sat care își păstrează numele până la începutul secolului al XIX-lea este Vlădeni.

Cea mai mare ciudățenie este că, după 1820, apar din nou satele Malu, Slujitori și Broșteni, dar în cu totul alte locuri. Astfel, Malu se află de atunci până astăzi lângă fostul sat Rogozu și aproape de Fundu Crăsani, sat dispărut. Satul Slujitori, numit mai înainte Malu de Sus, se mută din locul unde se afla pe la 1600 lângă Ialomița, la 3 km vest de Malu, iar pe la mijlocul secolului al XIX-lea primește și numele de Cioara. În sfârșit, satul Alexeni de Jos de pe fostele moșii Băbeni și Cărunți își păstrează poziția, dar apare cu numele de Broșteni.

O ultimă precizare: satele Sfântu Gheorghe, Butoiu, Principesa Maria și Valea Măcrișului s-au înființat după anul 1891, când statul a împărțit averile secularizate ale mănăstirilor tinerilor înșurăței sau țăranilor fără pământ pentru a-și întemeia gospodăria. Aceste sate se deosebesc evident de celelalte mai vechi prin planul rectangular și străzile paralele și drepte.

Satul Sfântu Gheorghe provine din fostele sate Rogozu și Fundu Crăsani care, după inundațiile din 1900, s-au mutat mai sus, unde se află astăzi. Prima dată, satul s-a numit Rogozu, iar din 1918 apare cu actualul nume. Satul Butoiu provine tot din cele două sate care s-au mutat din lunca. Numele lui se trage de la movila în formă de butoi lângă care s-au așezat. Valea Măcrișului s-a format în 1891 pe locul unui cătun căruia i se spunea Goala. Bătrânii mai folosesc și astăzi acest nume. Multă vreme (la mijlocul secolului al XIX-lea), numele de Valea Măcrișului l-a purtat satul Grindași.

Cum se explică această învălmășeală de nume și de ce s-au produs aceste complicate schimbări de locuri? Pentru a răspunde la aceste întrebări, este necesar să urmărim modul cum au evoluat satele în evul mediu.

În Țara Românească, până în secolul al XVII-lea, exista un mare număr de sate moșnenești. Și în zona noastră era aceeași situație. Aproape toate satele din Valea Ialomiței erau locuite de țărani liberi. Satele s-au păstrat timp îndelungat pe vechile vetre, iar ei trăiau acolo din moși-strămoși. Vechimea lor este dovedită de o scrisoare din anul 1743 a moșnenilor din Broșteni către egumenul mănăstirii Sfinții Apostoli, care începe cu următoarele cuvinte: „noi moșnenii ot Broșteni ot sud Ialomița, care noi ne știm moșneni de la moși, de la strămoși, din discălicătoarea pământului”. (36)

(continuare în pag. 22)

ORAȘUL CĂLĂRAȘI ÎN PERIOADA 1945 - 1950. ASPECTE EDILITARE, ECONOMICE, SANITARE ȘI CULTURALE

(urmărire din pag. 20)

În ziua de 24 ianuarie 1947, la sala "Victoria" avocatul Elefterescu a susținut expunerea: "Ziua Unirii principatelor", la care au participat circa 600 persoane. (57)

La 25 mai 1947, în sala cinematografului "Victoria", înaintea unui concert coral executat de corul ARLUS, profesorul Stan Păun a prezentat expunerea: "Petre Movilă - mitropolitul Kievului". (58)

Pe 8 iunie 1947, la sala palatului comunal, profesorul Ștefan Mircescu a conferențiat despre: "Nicolae Titulescu - omul și opera" în fața a aproximativ 1200 persoane. (59)

În data de 15 iunie 1947 s-a desfășurat prima conferință publică a secției militare ARLUS urmată de un program artistic compus din bucăți corale executate de corul filialei, recitări și cântece populare cântate de ostașii din garnizoană și comedia într-un act "Jubileul" de A.P. Cehov. (60)

Evenimentul cel mai important l-a constituit, în iulie 1949 venirea la Călărași a unei trupe de actori ai Teatrului de comedie din București, printre care Radu Beligan și Grigore Vasiliu - Birlic, care a prezentat piesa "Rușinea familiei" unui public format din 850 spectatori. S-au făcut încasări de 135.000 lei. (61)

În septembrie 1949, o altă trupă din București, de la Teatrul național inaugura grădina de vară a primăriei cu piesa "Gaițele". (62)

Am încercat, în cele câteva pagini ale materialului prezentat să conturez o imagine cât mai veridică a orașului Călărași într-o perioadă pentru care judecata istorică nu este încă definitivă.

NOTE:

(41) Ibidem, dosar 89/1950, f.24

(42) Ibidem, f. 10-68

(43) Ibidem

(44) Arh.N. Ialomița, fond Prefectura Județului Ialomița, dosar 167/1949, f.1

(45) Ibidem

(46) Ibidem, dosar 72/1948, f.70

(47) Arh.N. Călărași, fond Primăria oraș Călărași, dosar 89/1950, f.6

(48) Arh.N. Ialomița, fond Prefectura Județului Ialomița, dosar 138/1949, f.359

(49) Ibidem, dosar 73/1948, f.145

(50) Ibidem, dosar 138/1949, f.350

(51) Arh.N. Călărași, fond Primăria oraș Călărași, dosar 89/1950, f.18

(52) Ibidem, f.8

(53) Arh.N. Ialomița, fond Prefectura Județului Ialomița, dosar 28/1946 - 1947, f.10

(54) Ibidem, dosar 29/1947, f.45-48

(55) Ibidem, dosar 28/1946 - 1947, f.47

(56) Ibidem, dosar 29/1947, f.39

(57) Ibidem, dosar 445/1947, f.7

(58) Ibidem, dosar 37/1947, f.3

(59) Ibidem

(60) Ibidem

(61) Ibidem, dosar 250/1949, f.25

(62) Ibidem, dosar 138/1949, f.379

MONOGRAFIA COMUNEI ION ROATĂ

(continuare din pag. 21)

Moșnenii din satele ialomițene stăpâneau pământul, așa cum afirmă ei înșiși, din moși-strămoși în sistemul obștilor țărănești. Obștile se păstrează din vechime în forme puțin schimbate până în secolul al XVII-lea, când încep să se destrame.

În general, pământul arabil era împărțit pe neamuri care aveau un strămoș comun sau care se pretindeau descendenți ai acestuia. Terenurile aflate în posesia neamurilor se numeau ocine. Moșiile (ocinile) erau delimitate de pietre de hotar sau răzoare. Terenurile repartizate pe familii sau persoane se numeau delnițe (37). Pentru a evita nemulțumirile sătenilor, delnițele erau trase la sorți. Cu timpul, s-a renunțat la acest procedeu. Deoarece existau destul săteni lacomi care mutau pietrele de hotar în propriul avantaj, se făceau dese măsurători ale pământului de către un fel de comisii desemnate de obște. Această operație se numea hotărnicie. Pentru a împiedica mutarea pietrelor, sub acestea se puneau cărbi arși parțial sau cenușă. Astfel, locul unde au fost pietrele era ușor de depistat. Hotărnicile se mai făceau și în cazul vânzării pământului (38).

Moșiile sau ocinile se mai numeau și funii sau sfiori (39). Pentru ca o familie să aibă pământ de calitate diferite, moșiile erau foarte lungi. Cultivarea lor nu se făcea la întâmplare, ci existau reguli precise, stabilite de conducerea obștii. Astfel, se hotăra dinainte unde se va semăna grâu, ce loc va fi destinat pentru fânețe sau pășuni, ce teren va fi lăsat pârloagă sau ogor. Viile, izlazurile și pădurile aveau un regim special. Nimeni nu-și putea înființa vie oriunde dorea, ci era obligat să se încadreze în spațiul anume destinat acestei culturi.

Lucrările agricole se făceau în același timp de către toți moșnenii. Pornirea plugurilor pentru aratul terenului rezervat grâului, semănatul, seceratul și treieratul erau lucrări la care participa tot satul în celeași zile (40). La fel se proceda și cu cositul, topitul cănepii, culesul strugurilor și tăierea lemnului din pădure. Reguli obligatorii existau și în pășunatul vitelor și al oilor. Unele din aceste lucrări erau însoțite de manifestări folclorice din care câteva s-au mai păstrat până în timpurile moderne.

Terenurile defrișate (curăturile) aparțineau fie întregii obști, fie celor care primeau încuviințarea să facă această muncă grea pentru a obține pământ arabil. Heleștețele, bălțile, apele curgătoare, pădurile și izlazurile erau folosite în comun cu respectarea unor reguli.

Neînțelegerile din cadrul obștii erau judecate, în primă instanță, de către oamenii buni și bătrâni, adică de persoane cu prestigiu în sânul obștii. Aceștia erau oameni serioși, înțelepți și de neam bun. Fiindcă nu existau legi scrise, judecata se făcea după „obicejul pământului”. Dacă litigiile nu se puteau rezolva în obște, atunci se înaintau jalbe către Divan sau direct domnului țării. La judecată, părțile în litigiu erau obligate să prezinte sineturile (actele) de proprietate asupra pământului. Pentru cauzele mai greu de clarificat, erau folosiți jurătorii, de regulă numiți de domn sau aleși de obște (41). Mai târziu, când și Țara Românească a adoptat o organizare judecătorească modernă, plângerile nu se mai adresau domnului, ci judecătorilor teritoriale.

Conducerea obștii era asigurată de un sfat al oamenilor buni și bătrâni. În evul mediu timpuriu, au existat conducători cu autoritate recunoscută al căror rol era de a lua măsuri de apărare în cazul unui atac sau în alte situații deosebite. Dintre membrii sfatului obștii se evidențiază câte un reprezentant mai bun de gură, un fel de purtător de cuvânt, care făcea propuneri, dădea explicații și conducea delegațiile obștii care se înfățișau la Divan. El avea rolul unui vornic, vătaf sau parcălab (42).

În evul mediu, instituția primăriei nu exista. De aceea, locul de adunare a obștii era fie biserica, fie un alt loc folosit în acest scop prin tradiție. În satele noastre, hotărârile se luau duminica sau în zilele de sărbători, după ce se termina slujba la biserică. Adesea, preotul avea un cuvânt decisiv în rezolvarea unor probleme. La dezbateri participau numai bărbații. Femeile erau admise doar dacă erau văduve sau aveau bărbații bolnavi. Hotărârile se luau prin consens sau prin majoritate de voturi, iar respectarea lor era obligatorie.

Cam acesta era, în linii mari, sistemul de funcționare a obștilor sătești. Multe din obiceiurile împământenite de veacuri se mai păstrează și astăzi în satele noastre, deoarece și-au dovedit caracterul practic și spiritul de dreptate.

EVOLUȚIA SATELOR ÎN SECOLELE XVII-XVIII

Începând cu secolul al XVII-lea, moșnenii din satele ialomițene și-au pierdut, pe rând, pământurile. Practica obișnuită în acea vreme era vânzarea loturilor de pământ către boieri sau chiar către domnul țării. Aceștia profitau de strămoșii lor care ajungeau țărani în anumite împrejurări și îi aserveau. S-au făcut destule abuzuri. Cel puțin așa rezultă din numeroasele jalbe adresate de moșnenii către domnii Țării Românești (43), dintre care am ales câteva spre exemplificare.

În anul 1655, Constantin Șerban întărește unor moșneni din satul Broșteni stăpânirea asupra ocinilor din satele Malu și Broșteni din județul Ialomița. Un anume

Udrea slugerul, „boier silnic”, a cumpărat „acea moșie ce scrie mai sus, pre dâșii nu i-a întrebat nici au fost cu voia lor și cu știrea lor”. Țăranilor li s-a dat dreptate, iar domnul a dat următoarea sentință: „Drept aceea am dat și Domnia mea slugilor Domnii mele lui Stan Roșul și frățâne-său Tănase și Coicăi birnicul și frățâne-său Radu ca să-și fie aceste ocine și moșie cu bună pace, să le fie copiilor și feciorilor lor, nepoților și strănepoților ohavnică în veci și de nimenea să nu se clătească din zisa Domnii Mele” (44). Astfel, respectivele ocine căpătau statut de imunitate.

Mai multe procese au loc în anul 1743, în timpul domniei lui Mihai Racoviță, între mănăstirea Arhimandritul, moșnenii din Broșteni și neguțătorul Cernica. Acesta pretindea să i se recunoască stăpânirea asupra unei moșii din satul Broșteni. „Jar când au fost acum într-o doua domnie a Domnii mele, aflând un Cernica neguțătorul cum că zapisile acestei moșii dimpreună cu alte cărți ce au fost avut sfânta mănăstire din vremile răsmerii (45), s-au prăpădit de oștirile ce au fost asupra acestui pământ și având Cernica la dânsul un hrivov vechiu al acestei moșii și ale altor hotare de o judecată ce au fost avut moșnenii între dâșii la vremile trecute în domnia răposatului Constantin Șerban voevod la leat 7163 (1655) numai ce au eșit Cernica cu acel hrivov la Divanul Domnii mele cerându-și moșia Broșteni - aceasta ce o stăpânește Sfânta mănăstire și alte hotare ce le stăpânesc alți moșneni dinprejur”.

Moșnenii au arătat și ei actele de răscumpărare. Divanul domnesc a judecat acest litigiu și a hotărât: „Deci văzând dumnealor veliți boieri că Cernica umbă rău și fără dreptate, cercând Divanul ca să nu mai aibă cu ce cerca au luat acel hrivov vechiu, nelind de nici o treabă de la mâna lui și l-au dat părintelui egumen al sfintei mănăstiri Arhimandritul dimpreună și celorlalți moșneni ai lui ca să fie sub a lor stăpânire” (46).

Ceva mai târziu, lucrurile s-au complicat. Egumenul mănăstirii Arhimandritul se plânge mitropolitului Filaret că nu mai este toți stânenii pe care li-au întărit Ștefan Vodă Cantacuzino și Mihai Vodă Racoviță. Moșnenii sunt bănuți că au mutat pietrele de hotar în detrimentul mănăstirii. De aceea, mitropolitul Filaret dă o carte de blestem în anul 1760 asupra moșnenilor. „Acum, trăgându-se moșia, nu se găsec, pentru care lucru având bănuială egumenul pentru pietri cum că s-ar fi mutat și neputând suferi impresurarea stânenilor de moșie ce lipsesc lată că au cerșut de la Smerenia Noastră această carte cu mare blestem asupra ta Neculo postăvar i dascăle Strezo i feciorilor tăi, unchiaș Baico anume (text lipsă) i asupra feciorilor, unchiaș Manto, anume Constandin i Nicolae nepotă-tău Părvul i unchiaș Dobre Sărbule i voae feciorilor lui unchiaș Nistor, Aldo i cu frații tăi ca să mărturisii adevărul în frica lui Dumnezeu câtă moșie au cumpărat Măria sa Ștefan vodă și de la cine și pă unde au fost hotarele”.

Mitropolitul cere să se aducă spre cercetare toate actele de care dispun moșnenii și să se facă o nouă măsurătoare. După care urmează un blestem asupra celor care nu spun adevărul. Această teribilă „afurisanie” merită a fi reprodușă:

„...de nu veți mărturisii adevărul cine precum veți și să fiți procleți și afurisiți de Domnul nostru Ius Christos și de 316 părinți de la Niceea și de toate Sfintele Săboare, așisderea și de Smerenia Noastră, hierul și pietrele să se lopească, iar trupurile voastre neiertate și nedeslegate, parte și lăcaș să aveți la un loc cu luda și cu afurisitul Aria, să moșteniți bubele lui și să vă lovească cutremurul lui Cain i să nu se aleagă de voi ca praf și până nu veți mărturisii adevărul, iertăciune nu veți lua.” (47)

Astfel de procese, hotărnicii, modificări ale moșiilor și schimbări de proprietari se în lanț în secolele XVII-XVIII. Unii dintre moșnenii care și-au vândut proprietățile au rămas pe loc, devenind clăcași pe moșiile noilor stăpâni. Alții s-au mutat în satele mai vechi din apropiere sau au întemeiat sate noi, cu acordul noilor proprietari. Despre înființarea unui astfel de sat, aflăm dintr-un document din anul 1792.

Postelnicul Ionă Broșteanu se plânge domnitorului Mihail Suțu că un anume Nițul Piteșteanu „a făcut cărciumă alătura cu satul meu, în spinarea satului meu unde niciodată n-a fost pe numita moșie”. Jalba lui Ionă Broșteanu către domn începe cu următoarele precizări: „Jeluescu-mă Mării tale că, având o moșioară ce să chiamă Broșteni sud Ialomița, pe care moșie m-am silit de am făcut și sat ce să numește Grindu încă din vremea răsmerii (48), care sat și până acum se află șezători pe moșia mea la mijlocul câmpului unde mai înainte nu mai fusese sat niciodată, fără numai suhat de cășărie” (49).

Între anii 1700-1830 s-au produs cele mai multe modificări în configurația moșiilor din această regiune. Unele sate s-au desființat, altele s-au mutat, iar altele și-au schimbat numele.

Așa cum am văzut, au luat flință și sate noi. Mai existau apoi și unele cătune răzlețe, întemeiate în timpul războaielor ruso-turce. Un astfel de cătun este menționat în anoforua paharnicului Constantin Văcărescu din 1781.

Boierii Mihai cafegiu și Nicolae logofătul din București s-au plâns domnitorului Alexandru Ipsilanti că „sapte case

de slujitori din vremea resmerii” (războiul ruso-turc din anii 1768-1774 - n.n.) s-ar fi mutat în mijlocul moșii Malu de Jos, aceștia făcând „stricăciune la rodul câmpului”. Paharnicul Constantin Văcărescu este desemnat să cerceteze jalba celor doi și să ia măsurile ce se cuvin: „Dupe luminatele porunci, am trimes de au adus pe acei șapte lude slujitori” care recunosc că s-au mutat în acel loc. Paharnicul hotărăște să-i mute înapoi „la siliștea lor cea veche, dar învoindu-se cu jelitorii le-au dat zapis cu soroc, cum că se vor muta la viitoarea lună a lui martie” (50).

Începând cu mijlocul secolului al XVIII-lea, aproape toate satele noastre s-au stabilizat pe vetrele în care se află și astăzi, chiar dacă numele lor nu mai sunt cele vechi. Așa cum am mai arătat, de regulă, satele și moșiile pe care se aflau purtau aceleași nume. În cele ce urmează, vom încerca să clarificăm originea acestor nume.

Cele mai vechi sate menționate în documente sunt Alexenii, Vlădenii și Broștenii. Fiind toate sate moșnenești, numele lor provin de la neamurile vechi care le-au întemeiat. Faptul că aceste localități au numele la plural confirmă ipoteza mai multor istorici (N. Iorga, P.P. Panaitescu, Radu Rosetti) că ele se referă la urmașii unor familii mai numeroase care, la rândul lor, poartă numele unui strămoș cu o anumită faimă (51). Multe comunități obștești au nume la plural, ceea ce demonstrează descendența lor dintr-un strămoș important. Așadar, Alexenii sunt urmașii unui Alexe, iar Vlădenii, ai unui Vlad. Desigur, nu este obligatoriu ca toți acești urmași să fie înrudiți. În evul mediu, în obștile sătești existau cele conduse de vătafi, oameni cu autoritate recunoscută. În ceată intrau neamurile, finii, vecinii și alte persoane din anturajul vătafului.

Numele Broștenilor este mai greu de clarificat. El poate avea la origine un neam întemeiat de vreun Broșteanu, eventual de vreun strămoș poreclit Broască. Chiar dacă nu este prea agreabilă, porecla, frecventă în zonă, poate sta la originea numelui satului. Se mai poate accepta ipoteza susținută de Ioan Ciolca în monografia comunei Grindu, că numele satului ar veni de la o baltă cu broaște, aflată în apropierea satului (52). De menționat că în țară există nu mai puțin de 20 de sate cu numele Broșteni (53).

Satele mai recente, întemeiate de către noii proprietari ai pământului, poartă adesea numele acestora. De exemplu, Pitișteanu (54), sat component al comunei Balaciu, poartă numele fraților Pitișteanu care au avut moșie acolo. De aceeași origine sunt numele fostelor sate Rădulești, Eliza-Stoenești ș.a., al căror nume a fost schimbat în regimul comunist.

Numele de Malu, Grindu și Grindași pe care îl poartă satele respective au fost date după anumite particularități topografice. Malu își trage numele de la un mal înalt al Ialomiței, lângă care se află satul. Malu de Sus, sat dispărut, care se afla în câmp spre Grindași, nu-și justifică numele deoarece nicăieri în apropierea vetrei sale nu se află vreun mal. Grindu este un loc mai ridicat pe care s-a întemeiat satul. Grindași (55) s-a numit inițial Priviți, apoi Grindu Mic, așa cum și Grindului i s-a spus mai întâi Grindul Făgărașului.

Priviți, primul nume al satului Grindași, purtat până prin 1820, are, se pare, aceeași origine ca și Alexeni, Vlădenii și Broșteni. Priviți s-a numit mai târziu Grindu Mic, apoi Grindași, Valea Măcrișului și iarăși Grindași. Băbeni și Cărnuți au fost două cătune cu existență scurtă, situate în apropierea pădurii Redea.

Asupra numelui Slujitori pe care l-au avut două sate, Malu de Sus și Cloara, va trebui să insistăm mai mult. Consider că este necesar să cunoaștem cine sunt slujitorii și ce rol au avut în Țara Românească în evul mediu.

Slujitorii (56) erau oșteni domnești sau boieresti, unorii și ai mănăstirilor. Până la Matei Basarab (1632-1654), ei proveneau numai dintre moșneni, iar după aceea, erau recrutați și dintre rumâni. Obligația lor era să fie gata în orice moment pentru a participa la oaste. În schimb, ei erau scutiți de unele dări, motiv pentru care mai sunt cunoscuți și sub numele de scutelnici. Nu departe de noi, există în județul Buzău un sat cu acest nume. Comandantul cetelor de slujitori era iuzbașa (57), iar ajutorul acestuia se numea ceauș. Iuzbașa era un fel de centurion (sutaș), sub comanda sa aflându-se o sută de oșteni.

Oastea slujitorilor era formată din călărași, dorobanți, roșii, spătărei, postelnici ș.a. Vorbind despre luptele pentru tron dintre Radu Mihnea și Radu Șerban din anul 1611, cronicarul muntean Radu Popescu îi menționează pe slujitori astfel: „După aceasta, n-au trecut multă vreme, ci au rădicat Șărbă-Vodă den Țara Leșască, den Țara Moldovii oaste, cât au putut strânge, și au trimis pă Stanciu slugerul aicea în țară: la roșii, la călărași, la dorobanți și la alți slujitori îndemnându-i să meargă la Ardeal” (58). Același cronicar ne dă și mai multe amănunte când descrie participarea oștii Țării Românești alături de turci la atacul asupra cetății Căminuța din 1672. „și au poruncit Gligorie-vodă (Grigore Ghica, n.n.) de au mersu și el cu oștile lui, care strângându-și den toate breslie: călărași, dorobanți, roșii, visternice, spătărei, postelnice, stolnice, vornice, păhărnice, le-au făcut steaguri și le-au dat tuturor sulfe vărute, și cu prapore (steaguri n.n.) feluri-feluri, fieștecare după broașa lor, și au făcut oaste frumoasă, atâta cât, mergând și făcând halai înaintea împăratului (sultanului n.n.), s-au mirat și împăratul și toți turcii de oști ce avea Grigorie-vodă frumoase.” (59)

(continuare în nr. 6)

RAȚIUNE ȘI LIPSĂ DE RAȚIUNE ÎN POLITICĂ (IV)

(continuare din pag. 24)

c) Nu este deci de mirare că una dintre trăsăturile esențiale și constitutive ale politicului este confruntarea subiectivităților. Marea tentație a tuturor **totalitarismelor** este să pună botniță subiectivităților, ca să ajungă la un sistem închis, excluzând riscurile libertății, ale diferenței. Pot fi înțelese chiar până la un anumit punct, căci coexistența multelor libertăți este exact ceea ce face precaritatea **democrației**. Din această cauză nici nu se poate **stabiliza** democrația. Tot din această cauză, instituții formale democratice pot să acopere cele mai rele regimuri de opresiune.

Democrația cere o reactivare continuă fiindcă ea presupune o reinventare permanentă a respectului mutual între persoane diferite fundamentale și totuși înhămate la un proiect comun.

Democrația chiar are nevoie de această tensiune, câtă vreme dictatura vrea s-o elimine, eliminându-l pe cel pe care ea însăși îl definește ca deviant. Aici stă unul din sensurile profunde ale uniformizării vestimentare în China populară. În asta rezidă nu doar simbolul egalității indivizilor, ci, la o adică, a identității lor, adică a caracterului lor interșarjabil. Tot ceea ce este diferit, tot ceea ce se singularizează, este din capul locului suspect. **Prigoanele împotriva protestanților sub Ludovic al XVI-lea** sunt triste exemple celebre și ele umpleau închisorile unde se frecau unii de alții, de-a valma, hoți, prostituate, asasinii, răufăcătorii de tot felul, dar și janseniști (adeptii ai lui Jansenius, ai unei morale austere), quietiști (partizanii ai contemplării pasive), iluminați inofensivi, contestatari de tot felul. Pierre Bayle trebuie să păcălească cenzura și sfântul Vincent de Paul era (tocmai el!) considerat subversiv de către Colbert...

Societatea democratică ateniană era o societate închisă care-și desemna ca prim imperativ coeziunea și securitatea grupului. Vai de cel non-conformist, el riscuă surghiunul!

Ideea de democrație așa cum o concepem astăzi este recentă, nu se leagă de tradiția greacă decât prin câteva elemente. Concepția noastră despre democrație rezervă într-adevăr un loc de onoare noțiunii de CONFLICT. "Conflict" nu înseamnă în mod necesar "forță", "violență", nici chiar "reducere".

d) În tradiția de origine nominalistă, cetățenii sunt invitați să-și alinieze voința lor individuală la voința generală, definită de instanța aflată în postura de putere. Voințele lor individuale nu rezistă decât în virtutea, dacă se poate spune așa, absorbirii lor în voința generală. Se recunosc aici dificultățile pe care le ridică teoria lui Rousseau asupra raporturilor dintre voința generală, suveran și popor.

În orice caz, idealul politic este un ideal de ordine, înțeles în manieră foarte statică. Gândiți-vă la Pax romana, germanica, americana, sovietica, la "conquistar y pacificar", la securitatea națională etc.

Ori, această temă a ordinii este adesea o capcană, fiindcă evocă aproape întotdeauna starea unei societăți ce se pretinde amenințată de "alții", cei răi, de vis-à-vis sau de alături.

Regăsim aici vechea tendință de **manheimism**, tentația permanentă în istoria umană de a diviza oamenii în buni și răi (8), tentație cu atât mai periculoasă cu cât ea corespunde orientărilor spontane ale psihicului nostru. Orice dictatură are oiașă neagră pe care o indică, o urmărește, o exilează, o elimină. În felul acesta problema politică moare tocmai din cauză că se neagă alteritatea. Să precizăm deci că, de acum înainte, în perspectiva

noastră, societățile dictatoriale și concentraționare, cele construite pe teama de libertate și de alteritate, nu sunt societăți autentice politice. Sunt societăți omești blocate în mod deliberat în evoluția lor un stadiu apropiat vieții instinctive. Sunt societăți involutive în care se regresează de la eterogen la omogen.

e) **Problema politică fundamentală**, atât teoretică cât și practică, se rezumă la următoarele: cum să faci să coexiste subiectivități și libertăți care se limitează între ele? Cum, în ce măsură și cu ce condiții, aceste subiectivități pot converge spre o intenție comună?

Aceasta arată că orice **filosofie politică** n-are sens decât dacă este raportată la o **experiență istorică** ce atestă posibilitatea de a introduce o anumită **raționalitate** în lumea politică. Ori, dincolo de toate frământările, istoria arată că omul este capabil să se înțeleagă cu semenii săi. Dacă omul ar fi fost într-adevăr un lup pentru alți oameni, nu ar fi existat nici o speranță pentru umanitate.

Dacă marja de irațional rămâne mare, dacă pasiunile nu pot fi total stăpânite, nu se poate folosi asta ca pretext pentru a se renunța la introducerea unor mari limpeziri în viața în comun. Instituțiile pot și trebuie să furnizeze mecanisme care să ocrotească libertățile și coexistența lor. În această perspectivă, conflictul, departe de a conduce la negarea altuia, deschide calea recunoașterii lui și are astfel un rol eminamente pozitiv pe care filosofia politică trebuie să-l pună în valoare.

f) Nu-i de prisos aici să remarcăm că o anumită formație creștină prezintă **conflictul ca anomal**. Însă Evanghelia, revelând fraternitatea, adică alteritatea, este departe de a nega conflictul și propune exact contrariul unei lecturi creștine. Nu există iubire, viață fraternă, decât în conflict. Deoarece orice relație omească este ambiguă, ea comportă totdeauna un pol conflictual.

În mod paradoxal, Evanghelia a fost utilizată politic în istorie pentru a reduce diferențele, a fost manipulată ca o ideologie pentru a impune UN TIP de om, UN TIP de gândire, pentru a unidimensionaliza. S-au clasificat oamenii în păgâni și creștini, credincioși și necredincioși, ortodocși și heterodocși, o tendință manheimistă împotriva căreia Biserica a trebuit mereu să reacționeze, deoarece a fost întotdeauna ispitită de aceasta. Problema care se pune aici, ca și în alte părți, este cea a unității în diversitate. **FAPTELE APOSTOLILOR** ne arată o comunitate mândră să reunească oameni foarte diferiți prin origine geografică și socială, mentalitate, limbă. Biserica este locul în care oricine este primit cu diferențele lui.

Se cuvine să avertizăm așadar împotriva unei instrumentalizări a Evangheliei ca să se impună o uniformizare abuzivă sau o înrolare nelegitimă, care nu au a face nimic cu unitatea.

PROIECT DE FILOSOFIE POLITICĂ

a) **Mare dificultate a oricărei vieți politice este coexistența libertăților.** Această coexistență antrenează o tensiune pe care **regimurile dictatoriale** vor încerca să o reducă zdrobind orice diferență. La polul opus, **curențele anarhiste** vor proceda la o exaltare sălbatică a libertăților individuale. Dar prin asta se ajunge în cele din urmă la același rezultat ca și prin dictatură. Dacă fiecare se erijează în normă ultimă de referință, celălalt este negat. Orice democrație este precară, o **cucerire** ce nu se mai termică, amenințată din afară, dar mai ales din interior. Solon și Pericle au ajuns repede să înțeleagă că marele pericol pentru democrație se numea "hybris" (lipsa de măsură și pleonexia). **Libertatea este îndrăzneala, risc.** Cel pe care și-l asumă stăpânul la Hegel,

preferând-o oricărui alt lucru, câtă vreme sclavul se teme să moară. Nici limbajul lui Lacordaire nu diferă în această chestiune: "Libertatea nu se primește, ea se ia".

b) Putem preciza așadar de acum câte ceva din ceea ce poate să corespundă unui **proiect de filosofie politică**

1. Ca orice proiect filosofic, și acesta corespunde mai întâi unui **efort de TEMATIZARE**, de reflecție asupra unor **experiențe**, de întoarcere la ceea ce este reflectat dinainte. În plan imediat, nu este vorba de a schimba ceva, ci de a analiza experiențe în care suntem angajați "în mod naiv", pentru a lua o oarecare distanță chiar față de aceste experiențe.

2. În al doilea rând, demersul filosofului politic este un **demers de refuz**, adică de **libertate**. Fiindcă se vrea critic, filosoful politic nu se vrea legat de o stare de lucruri, ci liber față de o asemenea situație. El nu are, nici nu vrea să aibă nimic de păstrat. Iși rezervă așadar nu doar dreptul de a judeca, ci și pe acela de a denunța sau de a respinge. De unde și importanța "celor înțelepti" într-o societate, precum și a grijii deosebite cu care trebuie protejată independența lor. Sarcina lor constantă este să rămână vigilenți în fața totalitarismelor.

3. Responsabilitatea filosofiei politice care apare deja în judecată și în denunțare, apare mai ales în **dimensiunea constructivă a demersului său**. Filosoful politic nu se mărginește la un demers pur teoretic sau contemplativ, el vrea să **propună o anumită înțelepciune** ce poate să inspire acțiunea politică. Demersul lui nu este așadar nici neutru, nici inocent. El vrea să contribuie la instaurarea unei societăți axate mai mult pe un ideal de dreptate și de democrație. Filosoful politic se vrea așadar responsabil și discursul lui vizează performanța.

4. De aici decurg niște constante ce vor apărea pe parcursul cercetării.

a) Filosofia politică este **hermeneutică**, interpretare. Ea explorează, pentru a le înțelege mai bine, relațiile existente între diferitele realități ce fac parte integrantă din domeniul politic: putere, autoritate, Stat, suveranitate, cetățean etc.

b) Ea este totodată un **efort în ceea ce privește valorile și sensul**. Filosofia politică trebuie să țină seama, din unghiul ce-l este propriu, de întrebările privitoare la om, la sensul vieții, la adevăr, la dreptate.

c) Filosofia politică, în măsura în care vrea să introducă raționalitatea într-un domeniu adesea sfâșiat de pasiuni, **ajunge la un proiect retoric și dialectic** (argumentație - convingere), ca și la unul al pedagogiei și "demagogiei" (în sensul nobil al termenului). Ce înseamnă să construiești comunitatea? Ce înseamnă participarea politică?

NOTE:

- (1) Introducere la structuralism în Louis Millet și Madeleine Varin d'Alnville, **Structuralismul**, Ed. Universitaires, Paris, 1972, J.M. Auzias, **Chei pentru structuralism**, Ed. Seghers, Paris, 1971, J.B. Fages, **Să înțelegem structuralismul**, Ed. Privat, Toulouse, 1968
- (2) Cf. Alphonse de Waelhens, **Ideologia și supusul ei**, în Enrico Castelli, **Demitizare și ideologie**, Ed. Aubier, Paris, 1973
- (3) Paul Ricoeur, **Știință și ideologie**, în **Revista filosofică din Louvain**, 1974
- (4) Karl Popper, **Logica descoperirii științifice**, Ed. Payot, Paris, 1973
- (5) Lenin a scris o lucrare clasică asupra problemei: **Stângismul. Boala copilăriei comunismului**, ce datează din 1920. Lenin îi opune pe stângiști și oportuniști.
- (6) Jürgen Habermans, **Tehnică și știința ca "ideologie"**, Ed. Gallimard, Paris, 1973
- (7) Libertatea ca posibilitate de negare și de refuz apare la Hegel, între altele în **dialectica stăpânului și sclavului**.
- (8) Texte din M. Duverger, **Constituții și documente politice**, cf. supra.

(continuare din pag. 2)

Turnee în Franța, Polonia ca solist al Societății Corale Carmen, dirijor I.D. Kiriac. Un repertoriu vast de cântece populare și prelucrări, abordează marile oratorii (Bach, Händel, Mozart) și repertoriu universal și românesc de lied. "Cântăreț și actor cu virtuți singulare în teatrul liric românesc din prima jumătate a secolului XX, o voce de bas de o frumusețe excepțională, o veritabilă forță a naturii prin ambitusul larg, generos ca timbru, cu acute strălucitoare și sunete grave inconfundabile, Foiescu a dispărut în plină glorie de pe scena vieții și artei autohtone, datorită unui destin tragic (s-a sinucis la 55 de ani). Muzician până în străfundurile sufletului, stăpân autoritar pe melosul popular ce l-a promovat la o înălțime profesională fără egal, model de caracter uman, Foiescu și-a clădit cariera printr-o muncă exemplară, fără compromisuri. A luptat până la sacrificiu pentru înfăptuirea Operei Române - idealul major al unei întregi generații de cântăreți, care dorea să dispună de o instituție națională de nivel mondial. (...) Mai precus de toate, Foiescu s-a impus prin farmecul inegalabil de tălmăcire a cântecului românesc, unde umorul și ironia caracteristice se împleteau cu naturalitatea discursului sonor. Dispunea de simplitatea și spontaneitatea țărânului român, de inflexiunile subtile ale stilului autentic popular, ce făceau din miniaturile vocale veritabile bijuterii muzicale. Dicțiunea lui Foiescu a rămas proverbială în lirica noastră, fiindcă prețuirea cuvântului echivala în concepția artistului cu expresia conținutului ce trebuia comunicat integral ascultătorilor." (*Viorel Cosma, muzicolog*) A încetat din viață la 17 noiembrie 1939, la București.

RADU, Vasile - prozator, publicist

S-a născut la 18 septembrie 1952 în comuna Ciocănești, județul Călărași. Absolvent al *Facultății de Istorie*, Iași. Profesor de istorie la Slobozia. Director al *Centrului de creație populară* al județului Ialomița, 1991; director al publicației *Gazeta de Sud - Est*, Slobozia, 1998 - 2000. Debut editorial: *Victorie minus unu*, roman, Editura Eminescu, 1982. Alte volume: *Fratele meu Abel*, roman, 1984; *Omul cu lupă*, povestiri, aceeași editură, 1994.

PANĂ, P. Aurelian - mare agricultor, ministru, deținut politic

S-a născut la 20 septembrie 1880 în comuna Marsilieni. După bacalaureatul susținut la Gimnaziul I.C. Massim, 1898, Brăila, urmează studii superioare la Facultatea de Științe, Sorbona, Paris, absolvită cu licențe în botanică, 1900, zoologie, 1901, geologie, 1904. Membru al *Societății de Științe din România*, 1905; Președinte al *Institutului Național de Export*, 1935; membru în *Consiliul Permanent al Agriculturii*, 1939; membru al *Institutului de Științe Sociale al României*, 1939; Președinte al Academiei de Agricultură, președinte al *Sindicatului Agricol - Ialomița*. Sublocotenent în campania din Bulgaria, 1913, căpitan în Regimentul 3 Artilerie la Mărășești. În 1934 întreprinde o călătorie de documentare în SUA pentru a studia cultura porumbului, pe care a existins-o pe mari suprafețe în Bărăgan și Balta Ialomiței. A fost numit Ministru Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor, 1941, apoi cu grad de ministru, 19 martie 1942 - 14 august 1942, și Ministru al Agriculturii și Domeniilor, 14 august 1942 - 3 iulie 1943 în Guvernul mareșalului Ion Antonescu. Arestat într-un lot de *criminali de război*, a fost condamnat la 10 ani închisoare, 10 ani degradare civică și confiscarea averii (19 ianuarie 1949). Capul de acuzare a fost *introducerea și încurajarea cultivării unei plante necunoscută și inutile țării noastre*: soia. A elaborat și tipărit studiul de geografică *Valea Călmățușului*, studii asupra Câmpiei Române, studii despre agricultura din Statele Unite ale Americi. A primit numeroase ordine și medalii militare și

CALENDAR CULTURAL IALOMIȚEAN

Septembrie

civile, inclusiv *Coroana României în grad de mare offer*. Deținut la închisoarea Gherla, a murit la 4 mai 1951. La 24 aprilie 1952, soția sa, Eufrosina Pană, și fiul său, Aurel Pană, au fost arestați și internați fără proces la închisorile Dumbrăveni (soția) și Onești (fiul), *deterție administrativă* pe o perioadă de doi ani.

TIPOIA, Alexandru - artist plastic

S-a născut la 19 septembrie 1914 în comuna Fierbinți. A absolvit *Academia de arte frumoase*, București, 1942. Debutează la Saloanele oficiale în 1934. Călătorii de studii în Italia, 1937, 1946-1947, Cehoslovacia, 1965 și 1966, Polonia, 1969. Expoziții personale, la București, în anii 1964, 1967, 1970, 1975. Participă la expoziții de artă românească la Budapesta, 1947 și 1965, Viena, 1956 și 1969, Helsinki, 1960, Paris, 1968, Stuttgart, Gaud, Bruges, 1970; Expoziție internațională *Tema muzicală în arta contemporană*, Budagoczz, 1969.

BRAȘOVEANU, Bucur - deținut politic

S-a născut la 22 septembrie 1914 în comuna Săveni, județul Ialomița, într-o familie de agricultori originari din Transilvania. Arestat în toamna anului 1941 pentru activitate legionară, devine deținut sub două dictaturi, a Mareșalului Antonescu și a *democrației populare*, comuniste. După o perioadă de domiciliu obligatoriu la Fiuha, comuna Insurăței, județul Brăila, este muncitor necalificat pe șantierul podului Giurgeni - Vadu-Oii, 1963 - 1969, și muncitor la construcția docului uscat - Constanța, 1969 - 1972, când se pensionează. După 1990, devine membru fondator al Partidului Noua Românie și înființează biblioteca *Petre Țușea*, alcătuită din propriile sale donații, între timp organizată ca filială a Bibliotecii Județene - Constanța. Memorialist, a tipărit volumul *Bătrâni fără tinerețe*. Biblioteca *Petre Țușea*, Constanța, 2002, unde explică ideologia legionară și denunță asasinarea în masă a deținuților politici în gulagul comunist din perioada 1945 - 1964.

DEACU-IALOMIȚA, Alexandru - sculptor monumentalist

S-a născut la 26 septembrie 1933 în comuna Unirea, județul Călărași. Absolvent al Institutului de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu* (clasa prof. Constantin Baraschi), 1958. Bursă de merit *Dimitrie Paciurea*, 1958 - 1960. Debut în anul 1958. Din 1959, membru al Uniunii Artiștilor Plastici. Profesor la *Institutul Pedagogic* din București, 1960 - 1974, profesor la *Academia de Artă* din București, îndrumător al taberelor de creație ale artiștilor amatori. A realizat **Monumentul Nicolae Titulescu la Cluj**, **Monumentul poetului basarabean Alexei Mateevici** la Cainari, Republica Moldova, **Monumentul lui Ionel Perlea** la Slobozia, 2001, busturile monumentale **Ion Barbu** la Câmpulung, **C.I. Noitare** la București, **K. Marx, Fr. Engels, Alexandru cel Bun** la Muzeul Militar Central, **Nicolae Titulescu** la Craiova, **Decebal** la Deva, basorelieful **Miroca Eliade**, 1994, **Miroca Vulcănescu**, 1994, **D.D. Roșca**, Cluj, 1995. În domeniul artei decorative a realizat decorația sculpturală în stil brâncovenesc a noii Catedrale ortodoxe din Sibiu. A restaurat **Monumentul Eroilor Neamului din Războiul pentru Independență din 1877** la Alexandria, Teleorman. Compoziții abstracte de metal sudat: **Ororile războiului**, **Sudorii**, **Muzica**, **Luptător**.

ALBESTEANU, Ion - lăutar, folclorist

Pseudonimul lui Ion Nicolae Șerban. S-a născut la 27 septembrie 1932, la Slobozia. Fiul lui Șerban Nicolae și al lui Șerban Alina, familie de lăutari din comuna Albești, Ialomița. Studii muzicale în casă, dascăli fiindu-i tatăl, violonist și cobzar, și fratele mai mare, Ionica Albeșteanu, violonist. În debutul carierei este instrumentist de taraf, cântă la nunți, în restaurante. La începutul anilor '60, devine dirijorul orchestrei populare *Bărăganul*, conducând-o spre culmi ale perfecțiunii artistice. În 1964 obține la Cairo, Egipt, premiul I la un mare festival folcloric internațional. Dirijor al orchestrei populare a Ministerului Forțelor Armate, concertează în Republica Federală Germania și Iugoslavia (1965). Părăsind orchestra *Bărăganul*, formează și conduce ansamblul popular al Teatrului de estradă *Ion Vasilescu* (1965), alcătuit din școli de autentică interpretare lăutărească, la Slobozia și București. Dirijor al orchestrei de muzică populară *Miorița* a Filarmonicii *Gheorghe Dima*, Brașov (1968 - 1971). Conducând formația de amatori Poenița, Brașov, cucerește *Discul de aur și Colierul de argint* acordate de Academia muzicală *Charles Cross* la a XXV-a ediție a *Festivalului Internațional de Toamnă*, Dijon, Franța, turnee în Grecia, Cipru, Turcia cu același ansamblu. În timpul înăsprii dictaturii, Ion Albeșteanu redevine lăutar în restaurante din Giurgiu și București. După Revoluția din decembrie 1989, alcătuiește taraful *Ion Albeșteanu* al Muzeului Țărânului Român. Turnee în Franța (1992). Distins de Fundația Culturală *Ethnos* cu premiul *Ethnos*, 1994, pentru întreaga activitate de interpret, dirijor, mesager al cântecului popular și lăutăreț. Cetățean de onoare al municipiului Slobozia, 20 martie 1994. A încetat din viață la 29 august 1997, la Fierbinți.

MANOLE, Gabriel - sculptor

S-a născut la 27 septembrie 1953 la Călmățenești, județul Vrancea. Absolvent al Institutului de Arte Plastice *Nicolae Grigorescu*, clasa Corneliu Baba, 1979. Activitate artistică: expoziții de grup la București, Tulcea, Călărași, Slobozia, Sighișoara, pictură și sculptură. Lucrări de artă monumentală, pictură: fresce la *Muzeul Armatei*, București; *Liceul Mihai Viteazul*, Slobozia. Lucrări de artă monumentală, sculptură: *Răsărit*, Fetești; *Ionel Perlea* (în colaborare cu Gheorghe Zărneanu) la Casa memorială *Ionel Perlea*, Ograda, comuna Bucu; **Monumentul Eroilor** - 1989, Piața Revoluției, Slobozia; *Matevici*, marmură, Slobozia; *Rugă*, marmură, Slobozia; **Ansamblul sculptural al Monumentului Eroilor**, Gheorghe Lazăr; **Monumentul Eroilor**, Grivița; Pictură și sculptură la **Monumentul Deportajilor**, Fundata; sculptură la mănăstirea Balaciu. Restaurări de pictură bisericească: Dorobanțu, Dor Mănuț, Viad Teșeu, Perieți. Lucrări de pictură și sculptură în colecții particulare din România (București, Sighișoara, Brașov, Tulcea, Slobozia), Belgia, Italia, Anglia, Elveția, Germania.

Fondator al *Taberelor de sculptură pentru copii* Măgura (județul Buzău) și Amara (județul Ialomița).

După „Dicționar al personalităților Ialomițene” de Șerban CODRIN

FILOSOFIE POLITICĂ

MICHEL SCHOONYANS, profesor la Facultatea de științe economice, sociale și politice, Universitatea catolică din Louvain, Belgia

SUBIECTIVITATEA ÎN DISCUȚIE

a) Din cele precedente rezultă că filosoful politic se confruntă din capul locului chiar cu problema existenței disciplinei pe care intenționează să o practice. Problema care se pune și se impune este dacă există posibilitatea unei reflecții asupra **datelor politice**, adică asupra vieții în comun a subiecților ca persoane. Gândirea contemporană suportă adevărate asalturi ale diferitelor curente care vor să conceapă acțiunea politică fără referință la subiecții care o fac sau o suportă.

În toate formele nominaliste sau pozitiviste ale gândirii politice, statul, prințul, sau, în manieră generală, titularul puterii, sunt definiți într-un mod închis. Acest tip de raționalism dă naștere unor **sisteme ipotetico-deductive**. Se lansează o anumită concepție despre stat și, o dată spusă și impusă această definiție, se procedează la o serie de deducții asupra justiției, legii, dreptului, autorității și a altor concepte impersonale. Realitatea este forțată să se conformeze axiomelor și definițiilor care s-au impus ca punct de pornire.

Ori, într-un sistem de acest gen, rolul abordării intenționale a câmpului experienței este **totuși capital**: totul este să știi CINE pune premisele. Chestiune cu atât mai importantă cu cât sistemele ipotetico-deductive se prezintă de obicei ca inocente și detașate de orice referință la vreo subiectivitate constituantă.

Dar, exact din această cauză, epistemologul și filosoful politic trebuie să-și crească vigilența. Sistemele tind într-adevăr să reducă rolul subiectivității în **diverse feluri**. Astfel, "efortul lor de înțelegere" constă în a arăta că un discurs sau un comportament constituie o manifestare a **inconștientului**. Această trecere reductivă de la un subiect empiric și personal la un substrat INCONȘTIENT, adică la un "inconștient colectiv" va fi considerată ca fiind științifică. O schemă foarte asemănătoare este urmată atunci când, în loc să se invoce inconștientul, se reduce efortul de înțelegere la trimiterea la anume STRUCTURI OBIECTIVE, sau chiar la anonimatul lui "SE SPUNE". (1)

b) Afirmarea sau eliminarea subiectului empiric ca subiect al cunoașterii și agent al istoriei, ca persoană, apare de altfel ca o miză majoră în toate dezbaterile ce au rămas măturte în istoria filosofiei. Dacă, pe de o parte, istoria filosofiei se prezintă ca o luptă pentru recunoașterea rolului subiectivității empirice și pentru afirmarea subiecților libertății, ea arată totodată că această recunoaștere este atacată cu îndârjire, în mod constant, de proiecte sistematic reducționiste.

Este ceea ce încerca deja **Averroes** în secolul al XVII-lea cu celebra sa teorie a intelectului ca agent unic al umanității. **Filosofia greacă** clasică însăși nu a reușit în cele din urmă să gândească **eul** înrădăcinat în și izvorând totodată din "kosmos".

Filosofia modernă ne oferă destule modalități de reducere a eului personal: Descartes (eul gânditor), Hobbes (omul burghez), Kant (eul transcendențial), Fichte (eul absolut), Hegel (cetățeanul-funcționar), Marx (omul generic), Husser (egoul transcendent). Concepția nietzscheeană a supraomului, ca și toate formele de elitism și/sau organicism de altfel, sunt tot atâtea demersuri reducționiste ale subiectivității empirice.

RAȚIUNE ȘI LIPSĂ DE RAȚIUNE ÎN POLITICĂ (IV)

De fapt însă, n-ar exista problema politică, nici problema limbajului până la urmă, dacă n-ar exista subiectivitate empirică, alteritate, libertate, persoane. Societățile animale nu sunt societăți politice exact pentru că "subiecții empirici" care le alcătuiesc pot fi indivizi, dar nu sunt "libertăți". O epistemologie și o antropologie reducătoare ale subiectivității antrenează automat o unidimensionalizare a oamenilor. Nu este deci nicicum de mirare că tendința de reducere a subiectului empiric se regăsește în filosofia politică.

Această reducere conduce direct la construcții pur raționale, de la care plecând, oamenii ar fi siliți să ajungă pur și simplu agenți executați ai unui program prestabilit.

c) Ori, așa cum a remarcat A. de Waelhens, în zadar **s-a încercat să se descalifice subiectivitatea**, totdeauna trebuie un **subiect empiric** care DECIDE să descalifice respectiva subiectivitate. În alți termeni, eliminarea subiectivității empirice implică faptul că cel ce descalifică agenții istoriei trebuie **SĂ SE EXCLUDĂ ȘI PE SINE** din analiză și să se reducă la o impersonalitate obiectivă, ceea ce este **absolut de neconceput**. (2) Tentativa de a explica totul prin structuri (sau prin inconștient, sau stat, sau clasă socială, rasă etc.) se asociază cu necesitatea de a suprima ORICE subiectivitate, atât din partea agenților istoriei, cât și din partea celui ce vorbește. Avem de a face aici cu ceea ce Ricoeur nu ezită să califice drept sofism: cel ce vrea să facă să prevaleze structurile, nu o poate pretinde decât făcând să prevaleze propria subiectivitate, care operează ea însăși și care e descalificată prin reducerea la structuri. (3) Acceptând această abordare, nu rămân decât structuri obiective pe care nimeni nu le poate "pune în discuție".

O asemenea teorie nu generează decât vorbe, exprimarea unor anume structuri ale realului. Structurile formale enunțate astfel SE SUSTRAG OBLIGATORIU VERIFICĂRII (4): nu este științific decât ceea ce este redus metodic la structuri. Orice încercare de verificare este INUTILĂ și, de altminteri, și IMPOSIBILĂ: cine ar verifica și ce anume? Asta este, printre altele, și atitudinea caracteristică a stângiștilor descriși de Lenin (5) care, spre deosebire de Marx, confrunțați cu faptele se opun, neacceptându-le. Pentru ei este vorba să dea câștig de cauză unui sistem formal, excluzând orice verificare și făcând apel obligatoriu la dogmatism și intoleranță, plasându-se într-o lumină iluzorie și simplificatoare ce amintește puțin de Descartes.

d) Dacă eliminarea subiectului conștient este o imposibilitate, o amăgire, **exigența critică și epistemologică** apare ca o sarcină neîntreruptă. În **științele umane**, într-adevăr, unele discipline se pretează MAI MULT DECÂT ALTELE LA O FORMALIZARE MATEMATICĂ. **Științele economice**, de exemplu, atunci când recurg la ordinator, deschid drumul tehnocrației în măsura în care ele maschează din interes, din viclenie, din "naivitate" epistemică rolul, considerabil totuși, al subiectivității, fie și în definirea parametrilor sau în alegerea indicatorilor.

Reducerea subiectivității în genere este și mai greu de susținut în politică. În acest domeniu este relativ simplu de sesizat cel puțin o subiectivitate ce se afirmă: de exemplu cea care îi descalifică pe alții în numele unor structuri. Revoluțiile

democratice denunță totdeauna subiectivitățile care se sustrag pentru că așa au ele interesul. (6)

Una dintre criticile fundamentale ce se pot aduce unor ideologii politice se bazează pe acest lucru. Ele se prezintă ca niște **construcții strict obiective**, impersonale, anonime, "științifice", **când de fapt ascund interesele unor subiectivități** decelabile ca "Nomenklatura", o rasă, un partid, militari, tehnocrații etc.

ALTERITATE ȘI CONFLICT

a) **Rolul decisiv al subiectivității în politică** trebuie să fie afirmat și apărat cu tărie și fără o falsă rușine. Intervenția recunoscută și dorită a SUBIECTIVITĂȚII, confruntarea subiectivităților, este o TRĂSĂTURĂ ESENȚIALĂ A POLITICULUI. Politicul dă naștere unei științe **sui generis**, care trebuie să se vrea "critică", adică să rămână umană, să nu ne poată scoate din joc. Atunci când idealul de formalizare, așa cum triumfă el în matematică, este extrapolat la alte domenii ale cunoașterii, raționalitatea regională căreia-i dă naștere acest transfer nu ar putea să descalifice subiectul cunoscător fără să expună știința astfel constituită la o recuperare și manipulare de către alte subiectivități ce se ascund.

De fiecare când filosofia politică încearcă să reducă rolul subiectivității, ea riscă să determine politicii o pierdere a ceea ce are ea propriu, sub pretextul că-i descoperă "legile" și că face deciziile politice pur "științifice".

b) Aristotel clasifica deja cunoștințele după obiectul lor material și după metodă. Viața politică nu se lasă **prinsă** într-o construcție **ipotetico-deductivă**, dar nu devine prin asta un **loc din care ar lipsi obligatoriu orice sens**. Filosofia politică trebuie să opună deci o neacceptare a oricărei tentative de sacralizare a fatalității, a determinismului - chiar dacă e declarat științific - în raporturile dintre oameni și în raporturile omului cu natura. Sarcina prioritară constă în a degaja un spațiu original pentru creativitate, un câmp specific exercițiului libertății.

Pentru asta, referința la o **subiectivitate constitutivă** pe care ideologiile se străduie să o elimine se dovedește indispensabilă. Astfel, pentru Engels, libertatea nu este decât cunoașterea necesității. Trebuie să susținem împotriva lui, precum și împotriva gânditorilor greci de la care se revendică definiția lui, că libertatea este, înainte de orice, posibilitatea negației (7), a intervenției în istorie, posibilitatea, la nivel politic, de a crea noi instituții ce răspund idealului de societate ales.

Căci, ceea ce este în joc aici, este defatalizarea istoriei. Suntem sau nu sclavii determinismului? Omul este dependent, evident, de un număr de legi naturale de exemplu, dar se poate sprijini totodată pe aceste legi ca să-și construiască propria istorie, să umanizeze natura. Toată fenomenologia existențială a arătat clar legătura dintre finitudine, libertate, temporalitate. De unde și insistența asupra temei omului-ființă: muncitor, autor de cultură, de proiect, de istorie.

Traducere de Oliviu VLĂDULESCU (continuare în pag. 23)

REDACȚIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOC, Marcel FOTACHE
PROZĂ - Virgil DASCĂLU
POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN
ESEU, TRADUCERI - Oliviu VLĂDULESCU

FILOZOFIE - Nicolae STAN
ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
ETNOGRAFIE, TRĂIȚII POPULARE - Răzvan CIUCĂ, Cristi OBREJAN
EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina ROȘCA
INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALECU
REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE

Culegerea, tehnoredactarea computerizată și tiparul executate la S.C. "Tigris Com" S.R.L. Slobozia - Ialomia, Cod. 8400, str. Ianache, Lot. 2 Tel. 043 234480, 094 356 593, 092 284919 E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro

ADMINISTRAȚIA

SLOBOZIA,
Str. Matei Basarab, Nr. 26 Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
CONT: 25110103192
Suc. CEC Slobozia